Nec
Tamen
Consumebatur

Sumite

VOL.
XXXVIII
1994

Editorial Board

Editor-in-Chief
Shri B. K. Subba

Editors :
English Section
1. Rev. E. T. Lucksom
2. Shri Bhanu Baral

Nepali Section
1. Shri K. R. Thapa
2. Rev. J. Karthak

Hindi Section
Shri B. C. Mishra

Bengali Section
Shri K. C. Choudhary

Publisher
Shri B. S. Simick

Manager
Shri Sahid Ahmed

Photographs
Shri K. W. Malommu

NEC TAMEN CONSUME BATUR

Offset arrangments, designs and computer settings at :
Anand Printing Press,
Jagatganj, Varanasi-2 Ph. : 44762

Designed & Planned by
V. K. Pandey for Himal (India) group

Printed By
Himal (India) Printing and Publising House,
Kalimpong - 734301 Ph. : 56296

SUMITE

1994

S.U.M. INSTITUTION, Kalimpong

Teaching Staff Primary Section - 1994

Principal : **SRI N. R. PRADHAN,** M. A., (Hons) M. Ed.

Teacher-in-Charge : **Sri G.O.C. Phipon,** B.A., B.Ed.

1. Shri D. N. Targain, Matric, G. T.
2. Shri P. K. Subba, H. S.
3. Smt. S. L. Karthak, Matric, G. T.
4. Smt. S. Rai, P. U. C.
5. Sushri C. K. Thapa, S. F.
6. Smt. S. D. Pradhan, S. F. V. T.
7. Smt. Kanti Devi Pradhan, S. F. V. T.
8. Shri T. K. Kumai, B. A. (Pt. I)
9. Shri L. Lucksom, B. A. (Pt. I)
10. Shri Indrajit Basnet, B. Sc.
11. Sushri Sudharsana Subba, B. A.
12. Smt. Archana Subba, S. F. Sr. Trd.
13. Sri Samuel Targain, B. A.
14. Sri Dawa Lepcha
15. Sushri Sanchita Lama

FIFTY FIVE YEARS BACK SEE INSIDE

K. G. Section

1. Smt. T. D. Pradhan, S. F. V. T.

SUTHERLAND MEMORIAL K.G.

1. Smt. M. Pradhan, B. A. Hons
2. Smt. B. Sharma, B. Sc.
3. Smt. S. Raya, B. A. (appeared)
4. Smt. J. Sada, B. A.
5. Miss. T. Sherpa, B. Com. (appeared)
6. Miss. I. Pradhan, B. Sc. - do -
7. Shri A. Prasad, B. A.
8. Shri B. Golay, B. A.
9. Shri M. Chettri, B. A. (appeared)
10. Shri Milan Chettri, B. Sc. (do) B. T.

21st Century Prints

REMEMBER

HIMAL (INDIA)

MANAGING COMMITTEE

President : The Most Rev. G. Andrews } Founder Body
Secretary : Shri P. R. Pradhan } Founder Body
Members : Rev. S. Lepcha } Founder Body

Sri N. W. Targain } Donor & Benefactor
Sri K. D. K. Namchu } Donor & Benefactor
Sri D. N. M. Rao (Medical Practitioner)
Sri T. B. Thakuri (Guardian's Representative)
Sri T. T. Sherpa (– do –)
Sri B. R. Chettri (Govt. Nominee)
Sri B. K. Subba (Teacher's Representative)
Sri G. O. Phipon (– do –)
Sri N. R. Pradhan (Principal)

Secondary Section - 1994

PRINCIPAL :
Shri N. R. Pradhan, M. A. (Hons.) M. Ed.

ASST. HEAD MASTER :
Shri B. K. Subba, B. A. B. T.

LANGUAGE GROUP

1. Shri B. S. Simick, B. A.
2. Shri K. R. Thapa, B. A., B. T.
3. Shri N. K. Pradhan, B. A., B. T.
4. Shri S. W. Bhutia, B. A., Dip. Pitman's (London) N.C.C. T/O.
5. Shri A. B. Chettri, B. A. (Hons.) B. Ed.
6. Shri R. S. Prasad, B. Com., B. Ed., Visharad
7. Shri B. C. Mishra, M. A., B. T.
8. Rev. J. Karthak, M. A. (D), B. Th., B. Ed.
9. Shri Bijay Shilal, M. A. (Hons.)

SOCIAL SCIENCE GROUP

1. Shri Sahid Ahmed, M. A. (Hons.) B. Ed.
2. Rev. E. T. Lucksom, M. A., B. Ed., F. C. I. S.
3. Shri P. T. Bhutia, B. A.
4. Shri N. K. Nag, B. A. Hons., B. Ed.
5. Shri Zion Lopcha, M. A. (Hons.) B. Ed., T. T. C. (Cal)
6. Shri O. T. Aden, M. A., B. Ed.
7. Shri P. Pariyar, B. A.

SCIENCE GROUP

1. Shri Bhanu Baral, M. A., B. Sc. (Hons.), B. Ed.
2. Shri K. C. Chaudhary, B. Sc. (Hons.)
3. Shri K. C. Gupta, B. Sc., B. T., Sahityaratna, Trd. In Phy.
4. Shri S. K. Subba, M. Sc., B. Ed., N.C.C. T/O.
5. Shri G. O. Phipon, B. Sc., B. T.
6. Shri D. D. Sharma, B. Sc. (Hons), B. Ed.
7. Shri P. K. Namchyo, B. Sc., B. Ed.
8. Shri B. N. Singh, M. Sc., B. Ed.
9. Shri A. R. Singh, M. Sc., B. Ed.
10. Shri Subha Pradhan, B. Sc. (Hons), B. Ed., F. Ac.
11. Shri Samuel Pradhan, B. Sc. (Hons), B. Ed.
12. Shri Anshuraj Baral, B. Sc. (Hons) (on deputation)
13. Shri Jagat Sahara Rai, B. Sc. (Hons), B. Ed.
14. Shri Raj Chandra Khaling, B. Sc., B. A.
15. Shri N. K. Ghising, B. Sc. (on deputation)
16. Shri Vivek Sinah, M. Sc. (Hons)
17. Shri Tshering Tamang, B. Sc. (Hons)

WORK EDUCATION GROUP

1. Shri K. B. Pradhan, B. A., Tr. Phy. Edn.
2. Shri H. M. Gurung, B. A., B. Ed., Tr. Phy. Edn.
3. Shri K. W. Malommu, (Work Edn.)
4. Shri A. P. Pradhan, B. A., (Work Edn.)

AGRICULTURE GROUP (VOCATIONAL)

1. Shri Anil Chandra Kaul, B. Sc., B. Sc. Ag. (Hons)
2. Shri Arvinda Pradhan, B. Sc. Ag. (Hons) PGD (PP)

PART TIME

1. Shri B. B. Mangrati, B. Sc. Ag.
2. Shri Noel Peter Subba, B. A. (Hons)
3. Shri Gautam S. Mishra, B. Sc., D. CA (Comp) UN IX+C
4. Shri Bidhan RJK Pradhan, B. L., L. L. B.
5. Shri G. Sampu, B. A. (Hons)
6. Shri P. D. Bhutia (Tib.)

OFFICE

1. Shri K. Rongong
2. Shri B. N. P. Mukhia
3. Shri Sanjay Samuel Rai, B. A.
4. Shri R. L. Gowloogmu
5. Shri M. N. Biswas, B. Com.

HOSTEL

1. Shri B. S. Simick, (Suptd.)
2. Shri S. W. Bhutia

CLASS IV STAFF

1. Shri David T. Karthak
2. Shri Chana T. Lepcha
3. Shri A. B. Thapa (Carpenter)
4. Shri Peter Mangrati
5. Shri Ambar Mangrati (Main Office)
6. Shri Kamal Yonzone (Lab Asst.)

A National status in Offset Prints

ANAND PRINTING PRESS

VARANASI

Ph. : 44762

HIGHER SECONDARY SECTION

CLASS TEACHERS 1994

CLASS XI / XII

SCIENCE	–	Shri Bhanu Baral
HUMANITIES	–	Shri Sahid Ahmed
AGRICULTURE	–	Shri Anil Chandra Kaul

SECONDARY SECTION

Class X A	–	Shri S. K. Subba
Class X B	–	" G. O. Phipon
Class IX A	–	" Samuel Pradhan
Class IX B	–	" N. K. Pradhan
Class IX C	–	" Z. Lepcha
Class VIII A	–	" H. M. Gurung
Class VIII B	–	" V. Sinha
Class VIII C	–	" J. Karthak
Class VII A	–	" M. K. Ghising
Class VII B	–	" Noel. P. Subba
Class VII C	–	" A. P. Pradhan
Class VI A	–	" R. C. Khaling
Class VI B	–	" B. K. Shilall
Class VI C	–	" T. Tamang
Class V A	–	" K. B. Pradhan
Class V B	–	" K. W. Malommu
Class V C	–	" P. Pariyar

HOUSE MASTERS

HOUSE	HOUSE MASTERS
MACFARLANE	Shri Zion Lepcha
SUTHERLAND	Shri P. Pariyar
OGG	Shri O. T. Oden
MECKEAN	Shri A. P. Pradhan
TAYLOR	Shri Raj. C. Khaling
MILL	Shri A. C. Kaul
HARKADHOJ	Shri Anshuraj Baral
LAXMAN	Shri Arvind Pradhan
LEO	Rev. James Karthak
RUSTAM	Shri Bejoy Shilal

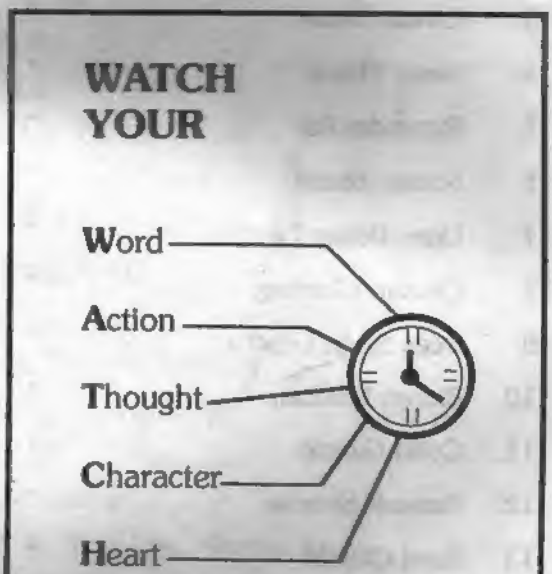

1994

'Time waste is
Life waste'

CAPTAIN , VICE-CAPTAINS AND PREFECTS FOR THE YEAR - 1994

1.	Subarana Chhetri	Class	XII	'Science —	'Captain'
2.	Ritesh Pakhrin	"	X 'A'	—	'Vice Captain'
3.	Umesh Biswa	"	XII	'Science'	'Prefect'
4.	Navin Thapa	"	XII	'Humanities'	"
5.	Rupendra Rai	"	XII	"	"
6.	Sonam Bhutia	"	XII	'Agri'	"
7.	Ugen Dorjee Lepcha	"	X	'A'	"
8.	Gautam Ghimirey	"	X	'A'	"
9.	Deep Singh Lepcha	"	X	'A'	"
10.	Bidhan Pradhan	"	X	'A'	"
11.	Collin Gyabak	"	X	'A'	"
12.	Ramesh Sharma	"	IX	'A'	"
13.	Suraj Chhetri	"	IX	'B'	"
14.	Dawa Tsh. Simick	"	IX	'C'	"
15.	Ajoy Mangrati	"	VIII	'A'	"
16.	Diraj Pradhan	"	VIII	'B'	"
17.	Robindra Gurung	"	VIII	'C'	"

HIGHER SECONDARY SECTION
TEACHING STAFF 1994

PRINCIPAL	:	**SHRI N. R. PRADHAN,** M. A. (HONS) M. Ed.
ENGLISH	:	Shri N. R. Pradhan, M. A. (Hons.) , M. Ed.
		Shri S. W. Bhutia, B. A., Dip. Pitman's (London)
POL. SCIENCE	:	Shri Sahid Ahmed, M. A. (Hons), B. Ed.
		Shri Zion Lepcha, M. A. (Hons), B. Ed., T. T. C. (Cal.)
HISTORY	:	Rev. E. T. Lucksom, M. A., B. Ed., F. C. I. S.
ECONOMICS	:	Shri B. C. Mishra, M. A., B. T.
		Shri O. T. Aden, M. A., B. Ed.
GEOGRAPHY	:	Shri N. K. Nag, B. A. (Hons), B. Ed.
NEPALI	:	Shri B. K. Subba, B. A., B. T.
		Rev. J. Karthak, M. A. (D) , B. Th., B. Ed.
		Shri A. B. Chettri, B. A. (Hons), B. Ed.
HINDI	:	Shri B. C. Mishra, M. A., B. T.
TIBETAN	:	Shri S. W. Bhutia, B. A., Dip. Pitman's (London)
ZOOLOGY	:	Shri Bhanu Baral, M. A., B. Sc. (Hons), B. Ed.
BOTANY	:	Shri S. K. Subba, M. Sc., B. Ed.
		Shri K. C. Chaudhary, B. Sc. (Hons)
PHYSICS	:	Shri K. C. Gupta, B. Sc., B. T., Tr-in-Phy., Sahitya Ratna
		Shri G. O. Phipon, B. Sc., B. T.
		Shri Tshering Tamang, B. Sc. (Hons)
MATHEMATICS	:	Shri A. R. Singh, M. Sc., B. Ed.
		Shri B. N. Singh, M. Sc., B. Ed.
CHEMISTRY	:	Shri D. D. Sharma, B. Sc. (Hons), B. Ed.
		Shri Samuel Pradhan, B. Sc. (Hons), B. Ed.
AGRICULTURE	:	Shri B. B. Mangrati, B. Sc. Ag.
		Shri Anil C. Kaul, B. Sc., B. Sc. Ag. (Hons.)
		Shri Arvind Pradhan, B. Sc. Ag. (Hons), DPA., P.P.

European Staff at SUMI – 1939

NAME	LEAVINGS	DEGREE SUBJECTS
G. S. Mill M.A. (Hons), B.Sc., Dip. Ed. (Edinburgh) B.D.	Eng, Math, Latin, Greek, ECO	Hons, Maths Hons, Nap, Philosophy, Logic, Chem, Astron, Psych., Edn. Comp Educ., Hygiene, Exp. Educ, Divinity.
G. Fairservice M. A. Teaching cert. B. D. (Glasgow)	Eng, Math, Latin GK, French (H) , Transferred to Sikkim	Eng, ECO, Latin, Rom Hist., Greek, Moral Philosophy, Geology.
T. Warren M. A. (Hons) (St. Andrews)	Eng, maths, Latin, Science, French (H)	Hist (Hons), Eng (Hons), Latin, Philosophy, Zoology, Edn. Psychology.
Miss Hebbington M. A. (Hons) (Glasgow)	Eng, Math, Latin	English, Latin, Educ. Br Hist., Maths, Logic
D. Allan Easton M. A., B. D., S. T. M. (Glasgow)	Eng, Math, Latin	Latin, Geog, Hist, Pol. Econ, Soc. Edn Pol. Philo, Moral Philo.
Miss. M. Mackinoh M. A. Teaching cert (Glasgow)	Eng, Math, Latin	Eng, Latin, Edn, Br. Hist., Maths, Logic
D. Mc Hutchison M. A. (Glasgow)	Eng, Maths SC. Latin	Geog, Latin, Moral Philo Science, Hist, Eng.
G. Johnstone M. A., B. D. (Glasgow)	Eng, Maths, Fr, Latin	French, German (Hons), Moral Philo, Latin Spanish, Divinity Course, complete Hist.
G. Mc Laren M. A. (Hons) , B. D. , Dip in Edn. (Edinburgh)	Eng, Maths, Latin, Greek, Geog	Maths (Hons), Moral Philo (Hons) Latin, Greek, Divinity Course Education, Psychology.

Editorial

WITH THE DISCOVERY and the use of scientific mind and human intellect man has stopped looking backwards. Discoveries and inventions have contributed immensely to human comfort, welfare and civilization. H. G. wells says : "It is possible to believe that all the past is the beginning of a beginning and that all that is and has been but the twilight of the dawn." Man has been constantly exploring the unknown – things which had been veiled in mystery are now realities. Scientists are exploring the vast and ever increasing universe. The heavenly bodies belonging to our solar system are no longer regarded as distant objects – but, in fact, man's landing on the moon has revealed many facts to be accepted, which were hitherto mysterious. The non-existence of life in any of the heavenly bodies of our solar system has been proved beyond doubt. The principles and laws of Physics, Chemistry, Biology and Mathematics which govern our life processes and those of plants and micro-organisms, have been established. The evolution of Uranium, one of the most complex among elements has been traced to the simplest form hydrogen and the evolution of the present form of human beings from the simplest forms of life as propounded through the modern version of the Darwinian concept has been rendered highly tenable. Carl Sagan, the celebrated secientist at the NASA says, "Human body is a collection of water, calcium and organic molecules – all are collections of identical molecules with different collective levels – CARL SAGAN being one such collective level. But the essence of life is not so much atoms and molecules. Some people find his idea demeaning while others find it elevating."

Science – that is observation, hypothesis, theory, and law is a basic fact of the mechanics of thought. What is lacking is a larger intellectual setting the further advancement of science itself is necessarily dependent on deeper understanding. We have reached in our technological capability where humanity, whose independence is the corner stone of the scientific edifice, is threatened by its own achievements. Albert Einstein agreed that there is a perfect brain behind all the natural physical laws. the secrets of the universe cannot be unfolded by tiny brains of material scientists as their visions are extremely limited by the inadequacies of their senses and their intellects.

None can deny the existence of the supreme being. The greatest ailment in the minds of the modern secientists is that they do not believe that something is a fact unless it is proved by scientific experiments. However, They have to agree that even in their own scientific realm there are many facts that cannot be proved. All scientists know that mathematicians work with an imaginary number 'i'– the square root of minus one $(\sqrt{-1} = i)$ but the existence of this number cannot be proved; at the sametime its existence cannot be denied. So also, the existence of the Supreme being, God cannot be denied"... Let us reap the benefits of copious harvest of science and let us remain spiritually balanced to realise that God is the very form of eternal being, full of knowledge, bliss and the cause of all causes.

Bhanu Baral

– Bhanu Baral

In this issue –

SUMITE 1994

ENGLISH SECTION

1. School Notes — 13
2. Prize Winners — 17
3. Fifty five years ago — 22
4. [illegible] astronaut ? — 23
5. Memories — 25
6. The living Shakespeare — 26
7. Memory — 27
8. Who was she ? — 28
9. Party Jokes — 31
10. The Great Chengiz Khan — 32
11. Scout activity report — 33
12. The Second Inter School Quiz Contest '94 — 35

Editors :

1. *Rev. E. T. Lucksom*
2. *Shri Bhanu Baral*

School Notes
1993 & 1994

❑ Shri N. R. Pradhan
Principal

Academic Year 1993

The school reopened after winter holidays on 10th Feb'93. As usual there was a heavy rush of admimission seekers.The school was rather forced to upgrade the Sutherland Memorial Primary Section to class II. As a result, the burden of new admission lessened, at least temporarily.

Madhyamik Pariksha &

Higher Secondary Examination –

As has already been stated in the previous edition of the Sumite, our School, with active co–operation of other educational institutions of Kalimpong, has been playing a positive role in inculcating in the minds of Guardians, parents and students the importance of maintaining the examination atmosphere in a very healthy state. Consequently the practice of unfairmeans during public exminations has reached a Comparatively lower level. Examination were conducted seriously and strictly. However, performance of our students, in the M.P. and the H.S. Examination remained far from satisfactory. The School appreciates the Co–operation of the Heads of the institution and the staff of the following: Kumudini Homes, Jubilee High School and Kalimpong College.

Staff :

The school has always faced the problem caused by the death of competent teaching staff in the Primary and Secondary sections. The number of students in both the sections is increasing in geometrical progression, while the position of the teaching staff has remained fairly constant. This problem has become quite accute in the Primary section where the size of each section of a particular class has increased by leaps and bounds. This has resulted in disorder and the staff members are not in a position to carry on with their jobs in a scientific and psychologically balanced way.

A panel of three teachers has been sent to the Director School Education (DSE Primary Branch), Calcutta.

Deputation :

The following members of the staff who had been deputed to unergo B.Ed training

at the R K B T Darjeeling have successfully completed the course and have joined the staff:

Sri Subha Pradhan, B.Sc. Hons, B.Ed.

Sri Samuel Pradhan, B.Sc. Hons, B. Ed.

Inter-House Competitions

The Inter-House Volley Ball and Football Tournaments were organised in march and April 93. A large number of students belonging to various categories participated in these tournaments. Our 'C' Division boys bagged the D. P. upasak memorial challenge trophy in the inter-school 'C' Div. Football Tournament ' 93.

Inter School Quiz Competition

The first Inter - School Quiz competition was held in the school premises in August '93. Many schools sent their teams for participation . The use of electronic gadgets made the three day long programme very attractive and interesting Shri Subha Pradhan as the Technical director and Shri Bhanu Baral as the Quiz Master did their jobs well. Kalimpong Girls,' High school team was declared winner.

Deputy Moderator's (CNI) Visit.

Deputy moderator the Right Rev D.K. Mohanty visited our school on 25th Feb '93. The staff and students welcomed him and sought his co-operation and guidance in the smooth running of this institution.

New Bishop

The Rt. Rev. G. Andnews took over the charge of the Diocese of Eastern Himalaya in Sept. '93. A Grand reception was held at the school premises in honour of the new Bishop on 28th Sept. '93 and the school expressed its sincere belief in the new Bishop's leadership for the cause of education and social justice in this region. As the president of the managing committee of the School, much is expected from him. We hope to have his timely guidance and active co-operation. SUMI along with its staff members and students played a significant role in the re-establishment of the authority of the Diocese. In the process the school had to host, with active involvement of the staff and students, several Diocese level programmes in the school premises, which have helped cement the fragile edifice of the Diocese.

Grant from the Church of Scotland

We are happy to note here that the church of scotland Mission, the pioneering organisation, which founded this institution a little more than a century ago, sanctioned a generous financial grant of two thousand pound sterlings (£ 2000/-) for the construction of additional class rooms.

Diploma Course

The Bidhan Chandra Krishi Viswavidyalaya BCKV finally accepted our proposal to setup a Diploma course in Hill Horticulture in our school Dr. D. Das Gupta, Hon'ble Vice-Chancellor BCKV formally opened the diploma course on 18th Nov'93. Subsequently the first batch of nine students successfully underwent this training programme.

New Building Construction

The construction of the new school building under the Darjeeling Gorkha Hill

– DGHC project, which had begun ed to be stopped due to non-availi- adequate funds. We hope to start struction works as soon as funds are available in the near future.

School Sports

The annual school sports meet was held the mela ground on 14th Dec. '93. We the presence of many of our former ts who also took part in a couple of meant for them. The Chief Guest of orts meet was Col. A. P. Rai a former dent of our school. The closing ceremony the sports meet was so poignant that many of our former students were carried away by a rush of nostalgia.

Academic Year 1994

The new session of the school started from 12th Feb.'94. The staff council in its annual general meeting expressed its strong determination to bring about a qualitative change in the academic sphere. This year new admission was encouraged in the Sutherland Memorial Primary Section only. This has eased the burden to a great extent. The possibility of new admission in the Robertson Primary and in the secondary section was ruled out because of the over-sized classes in both the sections. However a few inevitable cases of new admission, such as, the sudden transfer of the employed parents, etc. had to be entertained.

M.P. /H.S. Examinations.

This year too performances of our students in the public examination remained far from satisfactory. This was mainly due to the fact that the students and guardians had not been sufficiently motivated to take up the question of examination seriously the teaching staff and the school authorities also share the responsibilities in this regard . It may well largely be accounted for by the lack of awareness in the student community. However, it is highly encouraging to notice a great change shown by our students who have now started taking examinations quite seriously – as is evident from the internal examinations in the school.

New Construction

Two additional class rooms in the existing western science block have been constructed from the funds that we received from the Church of Scotland Mission. But its completion warranted another sum of one lakh rpees (Rs 1 lakh), which the school had to bear. The north and south wings of the old school building demanded immediate renovation as the walls had already started giving way. This came as an unforeseen expenditure which was not budgeted earlier However, the school, with the help of some former students, who contributed construction materials has been able to complete the renovation work. The present condition of the middle block is also quite risky and it may not with stand strong forces of natural calamities in the near future. The school is contemplating taking up the renovation work as soon as the position of the school fund improves.

The Managing Committee of the school handed over the construction of the new school building under the D. G. H. C. project to Sri Santosh Sharma. Shri Sharma has already completed the first phase of con-

struction. We are contemplating, approaching the Darjeeling Gorkha Hill council with a humble and sincere appeal to provide us the second instalment of funds for the completion of the said building.

Introduction of three Terminal Examination System :

In order to achieve better academic results by our boys, we have decided to frame promotion rules on the basis of marks obtained by them in three terminal examinations. This will keep them engaged in studies throughout the year. The school authorities however, feel the burden on the part of the teaching staff.

Extra Curricular activities

We had decided to concentrate our activities on academic side only and so there were a few extra curricular activities, the second Inter School Quiz contest '94 being one. A full account of the contest is published elsewhere in this edition of the SUMITE.

Deputation :

Sri Jagat Sahara Rai, B. Sc. (Hons), B. Ed. has joined the staffs after successfully completing the B. Ed. course from Ramakrishna B. T. College Darjeeling. Shri Ansuraj Baral, B. Sc. (Hons), has been deputed to undergo B. Ed. training this year, we wish him success.

Moderator's (C.N.I.) Visit

The Moderator, the most Rev. Dr. and Mrs. Ananda Chandulall paid a visit to our institution on 14th Oct '94. The school organised a grand reception in honour of the Moderator's visit. Many of the staff members and students were present to welcome the moderator despite the fact that the day of his arrival coincided with the main annual religious festival for many of them. The school appreciates this unsullied gesture of the staff and the students.

Kalimpong has been catering to the educational needs of the people of this region and elsewhere. Among the educational institutions for the boys the SUMI is a premier institution. It has always worked in the true ideals of its motto "Nec Tamen Consume Batur" which symbolises the burning bush of moses and reminds one that what exists by divine right can not be extinguished by the onslaught of non-existence, and so its permanency is guaranteed within the permanency of its history. To bring back the normal academic atmosphere to Kalimpong and an awarness of the importance of the academic aspect of educational system amongst the student community and to inculcate human values in the minds of the taught are some of the burning issues of the day. In order to achieve the aforementioned objectives the state Govt. officials, teachers, students as well as parents and guardians have to actively praticipate in a spirit of amity and cooperation. The participation of these diverse elements is therefore, solicited.

PRIZE WINNERS
(academic) 1993

HIGHER SECONDARY SECTION

Class XII (Hu)

K. D. Pradhan Memorial

(Donor Sri. P. R. Pradhan)

1st Prize – Ashok Katoch

2nd Prize – Masood Akhtar

Class XII (Sc)

Ram Chandra Kumai Memorial

(Donor Sri N. K. Kumai)

1st Prize – Ramesh Sharma

Mustaque Ahmed Memorial

(Donor Naseem Store)

2nd Prize – Manohar Chowrasia.

Class XII (Ag)

Eshanullah quiracy Memorail

(Donor sri H. Qurecy)

1st Prize – Rittesh Suthar

2nd Prize – Sonam Norbu.

SPECIAL PRIZE :

1. T. B. Kumai Memorial Best in Nepali lit. (Donor Sri. N. K. Kumai) Prize : Dipendar Singh
2. Radha Krishna Memorial Mathmetics (Donor Sri. Hariram Sharma) Prize : Remesh Sharma
3. Meghmala Chowdhury Memorial Biology (Donor Sri. K. C. Chowdhury) Prize : Remesh Sharma
4. N. W. Bhutia Best in Tibetan literature Prize : Kesang Pintsho
5. Attuk Tshering Memorial Highest Aggregate (HS) (Donor Sri T. P. Hisshey) Prize : Ramesh Sharma

SECONDARY SECTION :

Class X

EARL OF LYTTON'S DUX –

1st – Subarna Chettri

Attuk Tshering Memorial

(Donor Sri. T. P. Hissey)

2nd Prize – Arun Chettri

3rd Prize – Sadhan Pradhan

SPECIAL PRIZES.

1. Dhanraj Baral Memorial Nepali Prize (Donor Smt. Gauredevi Baral) Subarana Chettri

2. Kasinath Kaul English Prize (Donor M/s Kasinath & Sons)
   Arun Chettri
3. Bikram Jit Pradhan Memorial Math Prize : (Donor Sri. N. K. Pradhan)
   Subarna Chettri
4. B. C. Simick Memorial Physical Sc. Prize : (Donor Sri. B. S. Smimic)
   Arun Chettri
5. Meghmala Memorial Life Science Prize. (Donor Sri K. C. Chowdhury)
   Subarna Chettri
6. Scripture Prizes (Donor Bong Church)
   A – Sadhan Pradhan
   B – Dikum Rumjel

Class IX

Ganeshilal Jagdish Prasad Memorial (Donor M/s Ganeshilal Jagdisprasad).

1st Prize – Riaz Hafiz
2nd Prize – Robin Rai
3rd Prize – Bikash Gurung.

Special Prizes :

1. S. K. Thapa Memorial Nepali Prize (Donor Sri. L. K. Thapa)
   Robin Rai
2. D. P. Upasak Memorial English Prize. (Donor M/s Upasak Brothers)
   Arun Tamang
3. Babulal Biani Maths Prize (Donor Sri Babulal Biani)
4. Kalusing Memorial History Prize (Donor sri P. P. Singh)
   Riaz Hafiz
5. Kalusing Memorial Geography Prize (Donor Sri. P. P. Singh)
   Robin Rai
6. Scripture Prizes :
   A. Riaz Hafiz
   B. Rupen Lepcha
   C. Bishal Barik

Class VIII

1st Prize – Sanjey Pradhan
2nd Prize – Anil Rai
3rd Prize – Sunil Kishore Prasad

SPECIAL PRIZES :

1. D. K. Dahal Memorial Nepali (Donor Sri. B. K. Dahal)
   Sanjey Pradhan
2. S. M. Fakiruddin Memorial History Prize (Donor Sri. Rahmat Ali)
   Peter Sion Lepcha
3. S. M. Fakiruddin Memorial Geography Prize) (Donor Sri Rahamt Ali)
   Sanjey Pradhan

English Prize – Sanjay Pradhan
Math Prize – Sunil Kishore Prasad

4. Scripture Prizes :
   A. Peter Sion Lepcha
   B. Gebu Tshering Karthak
   C. Sunil Rai

Class VII

1st Prize – Arpan Thapa
2nd Prize – Jiwan Yonzone
3rd Prize – Fabian Lepcha

SPECIAL PRIZES :

1. English – Arpan Thapa

2. Mathmatics – Arpan Thapa
3. Abdul Aziz History Prize (Donor Smt. Mehru Nisha)
   Arpan Thapa
4. Abdul Aziz Geography Prize (Donor Smt. Mehru Nisha)
   Arpan Thapa
5. Scripture :
   A. Joel Rai
   B. Arpan Thapa
   C. Samuel Moktan

History – Jiwan Yonzone
Samuel Moktan

Class VI

1st Prize – Raza Tamang
2nd Prize – Tapan Thapa
3rd Prize – Muktinath Sharma

SPECIAL PRIZES :

1. English Prize : Raza Tamang
2. Mathmetic Prize : Nir Kumar Chettri
3. Scripture :
   A. Tapan Thapa
   B. Bikash Lama
   C. Enok Rai

Class V.

1st Prize – Suraj Rai
2nd Prize – Bikash S. Biswakarama
3 rd Prize – Saran Roka

SPECIAL PRIZES :

English – Bikash Singh Biswakarma
Math – Suraj Rai
Scripture : A. Agyen Karthak
B. Binod Rai
C. Suresh Tamang

Robertson Primary Section
SUMI - 1993

Class IV

M. R. Karthak Memorial

1st – Bikram Rai
2nd – Ashis Gurung
3rd – Bikash Diyali
Scripture A – Samuel Lepcha
B – Ashis Rai
Arith – Ashis Gurung
English – Bikram Rai

Late R. Chumking Lucksom Memorial

Geog. – Bikram Rai

Class III

1st – Sailendra Kr. Singh
2nd – Bikash Ghaley
3rd – Deepak Prasad
Scripture A – Sailendra Kr. Singh
B – Dibya Kr. Pradhan
Arithmatic – Deepak Prasad
English – Sailendra Kr. Singh.

Class II

B. S. Aden Memorial

1st – Shivadeep Rai
2nd – Roshan Chettri
3rd – Sunil Chettri
Scripture A – Saivadeep Rai
B – Sunil Chettri
Arithmatic – Shivadeep Rai
English – Shivadeep Rai
Roshan Chettri

Class I

A. K. Tshering Memorial

1st – Harka Bahadur Rai
2nd – Rabindra Singh
3rd – Bejoy Kr. Chettri
Scripture A – Harka Bahadur Rai
B – Rabindra Singh
C – Ritesh Panchakoti
Arithmatic – Navin Chettri
English – Mohan Rai

Class I C (2nd year)

1st – Munna Biswakarma
2nd – Parvez Alam
3rd – Saran Hang Subba
Arithmatic – Munna Biswakarma
Eng. – Munna Biswakarma
Scripture A – Sanjoy Prasad
B – Munna Biswakarma

(No. of Students in Nursery - 30)

Nursery – 1st Priya Sasankar
2nd Bikash Kumar
3rd Sadesh Chettri
Bible – Puja Sasankar

L. K. G. – 1st Rajdeep Rai
2nd Pramaya Ratna Pradhan
3rd Seema Tamang
Bible – Pramaya Ratna Pradhan

U. K. G. – 1st Sandeep Pradhan
2nd Raland Rai.
3rd Bivek Thapa
Bible – Roland Rai

Class I – 1st Bikram Sunar
2nd Saroj Roka
3rd Arbin gauli
Bible – Bikram Sunar
Maths. – Bikram Sunar

Class II – 1st Lyandup Lepcha
2nd Monika Lama
3rd Amit Chettri
Bible – Bidhan Karki
Maths – Amit Chettri

Best Student Lyandup Lepcha.

Robertson Primary Section
S.U.M.I. 1992

Class IV. M. R. Krathak Memorial
1st Prize – Anil Lama
2nd Prize – Sapan Chettri
3rd Prize – Sujit Rai
English – Sapan Chettri
Arith. – Benoy Kumar Thakur

Late R. Chunking Lucksum Memorial
(Donor Abidan Lucksom & Fly)
Geography Prize : Bhupendra Basnet
Scripture A. Sujat Rai
B. Simon Rai

Class III

1st Prize – Bikram Rai
2nd Prize – Bikash Diyali
3rd Prize – Dinesh Pandey

English – Bikash Diyali
Arithmetic – Bikram Rai
Scripture A. Bikash Diyali
B. Bikram Rai

Class II B. S. Aden Memorial

1st Prize – Sailendra Kumar Singh
2nd Prize – Sundar Basoor
3rd Prize – Dibya Kumar Pradhan
Arithmatic – Pravat Ranjan Thakur
English – Richard Lepcha
Scripture A. Silendra Kumar Singh
B. Deepak Karkidoli

Class I A. K. Tshering Memorial

1st Prize – Shiva Deep Rai
2nd Prize – Sunil Chettri III
3rd Prize – Bishal Chettri
Arithmatic – Shiva Deep Rai
English – Swapan Chettri
Scripture A. Shiva Deep Rai
B. Bishal Chettri
C. Sunil Chettri

Class I.C. C. D. Tasho Memorial

1st Prize – Rabindra Singh
2nd Prize – Bejoy Kumar Chettri
3rd Prize – Pravesh Lama
Arithmatic – Rabindra Singh
Scripture A. Suman Rai
B. Rabindra Singh

Sutherland Memorial K.G./Prmy. Sec. Nursery :

1st Prize – Anita Chettri
2nd Prize – Praben Rai
3rd Prize – Bidya Rai

L. K. G. :

1st Prize – Jyoti Thapa
2nd Prize – Vivek Thapa
3rd Prize – Sundeep Pradhan

U. K. G. :

1st Prize – Mamta Lama
2nd Prize – Arbind Gauli
3rd Prize – Suraj Das

Class I

1st Prize – Manika Lama
2nd Prize – Lendup Lepcha
3rd Prize – Akash Portel

SPECIAL MERIT PRIZES :

1. Bhagyamani Memorial Best in Nepali Literature (IX-X) Donor M/s Mani Press.
   Subarna Chettri
2. Kanaiyalal Memorial Highest in Nepali (Donor Smt. Sarswati Devi Agr)
   A. Madhyamic (1992
   – Navin Tamang
   B. H. S. – Bejoy Kumar Lama
3. Harkadhoj Pradhan Memorial Highest Percentage Prize (V-X) Donor M/s P.R. Pradhan, N.K. Pradhan,
   Niraj Pradhan
4. Rai Saheb Bhimbahadur memorial prize for the best cadet N.C.C. Donor Sri. D. B. Pradhan
   Ashok Agarwal
5. All Round Best Student –
   Sutherland memorial KG/Primary Sec.
   – Jyoti Thapa
   Robertson's Primary Section –
   – Mahendra Gurung
   Secondary Section – Padam Thapa
   H. S. Section – Sterman Lepcha

55 Years Ago....

In the History of SUMI

The Statesman - 23rd Dec. 1939

KALIMPONG SCHOOL

ANNUAL PRIZE-GIVING CEREMONY - 1939

Published on 23rd Dec. 1939 – The Statesman

KALIMPONG, Dec. 23

A pleasant function was held here at the Scottish Universities Mission Institution on the occasion of the annual prize distribution The Rev. G.S Mill the principal presided, while Mrs Mill gave away the prizes

The following are the prize winners

Intermediate Arts (College)– Lakshaman Sharma (Class and Scripture prize.)

Class X– Ramkrishna Sharma (Lytton Dux prize) and Tikaram Sharma (scripture prize) .

Class VIII – Lalbahadur Sharma (1st English Class prize), Dawa Tshering (Ditto) ; Peter Tshering (Scripture prize).

Class VII. – Sunder Kumar (1st Class prize and Scripture prize and double promotion to Class IX) : Shyong Dorji (2nd prize and Scripture prize) .

Class VI – Gamphu (1st prize) ; Ramprasad (2nd prize); Nawrangdi pradhan (Scripture prize)

Guru Training – Chemring (class prize) ; Khargabahadur Mukhia (Scripture prize) .

Class V – Dewnarayan Pradhan (Class prize and scripture prize) ; Begraj (2nd prize) .

Class IV - Karbir (1st English prize); Bhaktabahadur (1st English prize); Bagan sing (Scripture prize)

Class III – Lakshminarayan (1st Class prize), Dhannarayan (2nd Class prize) ; Sila Lepcha (scripture prize).

Class II – Dorji Tshering (1st Class prize) ; Jagatbahadur (2nd Class prize and scripture prize) .

Class I. Hastabahadur (1st Class and scripture prize) ; Jangbahadur (2nd prize).

KALIMPONG SPORTS

December 1939

Senior Championhip Won By Ram Krishna

From our Correspondent

KALIMPONG , Dec. 16.

The fourth annual athletic sports meeting of the Scottish Universities Mission Institution, Kalimpong. was held to-day on the Mela ground in ideal sunny weather The athletic standard was fairly high. Results: –

"A" DIVISION: (SENIOR)

100 Yards – 1 Sukhbir; 2, Ram Krishna; 3, Sunder Kumar. Time –12 secs.

High Jump – 1. Ram Krishna; 2. Lal Bahadur Sharma; 3. Sunder Kumar, Height– 5 ft. 1in.

220 Yards– 1. Ram Krishna, 2. sukhbir; 3. Dukh singh, Time – 26-4-5 secs.

440 Yards – 1. Ram Krishna; 2. Lal Bahadur pradhan; 3. Sukhbir Time – 63 4-5 secs.

Throwing the cricket Ball – 1. kabir; 2. Kali prasad; 3. Lal Bahadur pradhan. Distance – 87 yards.

Pole Vault– 1. Moses; 2. Dak Singh; 3. Lal Bahadur Sharma. Height–8 ft. 1 in .

Long Jump – 1 Sunder kumar; 2. Ram Krishna, 3 Lal Bahadur sharma. Distance – 17 ft. 4 ins.

One Mile – 1 Lal Bahadur pradhan; 2. Bom Bahadur Chhetri; 3. Chemring. Time– 6 mins 36-2-5 secs.

Inter Class Relay – 1. Sukhbir; 2. Ram Krishna ; 3. Jagendra. Time – 2 mins. 15-3-5 secs.

Champion – Ram Krishna (Class X) 28 1/2 points.

"B" DIVISION : (JUNIOR)

100 Yards– 1. Anam Tshering; 2. Gangalal; 3. Norman. Time – 13 1-5 secs.

High Jump – 1. Sheong Dorji; 2. Moses; 3.Anam Tshering. Height – 4 ft. 6 1/2 ins.

Throwing the Cricket Ball – 1. samuel; 2. Bom Bahadur ; 3. Sheong dorji. Distance – 60 Yards 1 foot.

Long Jump – 1. Sheong Dorji; 2. Anam Tshering; 3. Ram pujan. Distance – 14 ft. 4 ins.

220 yards – 1. Anam Tshering; 2. Norman; 3. Dharam Das.

Inter-Class Relay – 1. Gangalal; 2. Deksingh; 3. Ismail.

Champion – Anam Tshering (V standard) 20 points

Old Boys' Race – 1. Akhay Tshering; 2. padam Lal; 3. Kehoai Man.

"C" DIVISION

Orange and Bucket Race – 1. Sam Singh; 2. Moni Kumar; 3. Jay Narayan

Three-Legged Race – 1. Kipa and Karma yangdi. 2. Moni Kumar and Sam Singh; 3. Motilal and Bahadur.

60 Yards Race – 1. Moti Lal; 2. Mani kumar; 3. Sam Singh.

Wheelbarrow Race – 1. Kinlay, Nidup; 2. karma yangdi, kipa; 3. Motilal, Norbu Tshering.

Inter-class Relay – 1. Motilal; 2 Bahadur; 3. Amrit.

"D" DIVISION

Kangaroo Race– 1. Nanda Kumar; 2. Jangay; 3. Chewang Norbu.

Orange and Bucket Race – 1. Dhani Narayan; 2. pratap; 3. Jangay

Egg and Spoon Race – 1. pratap; 2. Galesing; 3 Nowong.

Bucket Relay Race – 1. Jonathan ; 2. Gay sing; 3. phani Narayan.

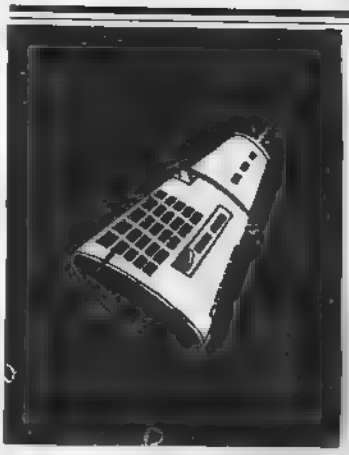

Was God an Astronaut ?

❑ Sarthak. Pradhan
(XII Agr.)

Dear readers, this question may sound peculiar to some of us .Some may take this question as a piece of humor. But let us all take it seriously for a moment.

Let us imagine that the world is in the extreme phase of science when everything is possible thorugh science. The science could have built a spacecraft travelling at the speed of the light !!

It is possible, says today's nuclear scientists using photon propulsion by which the spacecraft can nearly reach the speed of the light.

Existence of such craft may sound crazy but let us think of the science at present which is progressing in a steady stride.

Let all of us now follow the journey in the imaginary spacecraft of the kind. The craft is approaching the star which is its target. The crew will surely study the data needed, like the place for landing, the force of gravity etc.

Let us assume that the planet chosen is similar to the earth, let us not think that this assumption is impossible. Let us also venture the civilization of this chosen planet, as it was in the earth some 8,000 years ago, of course this would all have been confirmed by the advanced instruments on board the space-craft long before landing.

By approaching the planet, the space traveller sees beings making stone tools, hunting etc. When the space-craft lands, the primitive people are all set in coufusion and later may well think, the Sun God which they had been praying has finally come down from heaven judging by the bright light emitted from the exit. They are amazed when night is made as bright as day (which is actually a powerful searchlight), they become more terrified when they see the crew rise effortlessly into the air (using the rocket belts). Undoubtedly these astronauts must seem like Almighty God to those Primitive people.

After sometime a deligation of priests may approach the 'God'. They bring gifts to pay homage. After staying for a few days with these people the most intelligent may be given a radioset through which he could contact and address the 'Gods' at any time. (The understanding of their language may be possible through the advanced computers)

Before the "Gods" begin the return flight, they would leave behind dear and visible signs, which only would be possible to be understood much later and be thought of in the later years.

Many may put questions forward against this assumption and ask, who said so why ?

(1) Because the mythology of the Eskimo also says that the first tribes were brought to north by "Gods" with brazen wings.

(2) And the oldest Red Indian Sagas mentioned a thunderbird who introduced fire and fruit to them.

(3) Lastly the Mayan Legend, the Popol Vuth tells us that the "Gods" were able to recognise everything like the four cardinal points of the compass, the universe and even the round shape of the earth.

What are the Eskimos doing talking about metal birds ? Why do the Red Indians mention a thunderbird ? How are the ancestors of the Mayas supposed to have known that the earth was round ?

Yet nothing is incredible any longer, The word "impossible" should have become literally impossible for the modern scientists. Anyone who does not "accept this today, will be crushed by the reality, tomorrow." So let us stick tenaciously to the theory , according to which astronauts from distant planet visited the earth thousands of years ago. We know that our ingenous and primitive forefathers did not know what to make of the astronauts superior technology. So they worshipped the astronauts as "Gods" who came from stars and the astronauts had no other choice but to patently accept their adoration, as divinities a homage incidently for which our astronauts (in the coming future) on unknown planets must be quite prepared.

Was God an Astronaut ?

E – Enlightenment
D – Duty and Dévotion
U – Understanding
C – Character
A – Action
T – Thinking
I – Integrity
O – Oneness
N – Nobility

End of Education is Character.

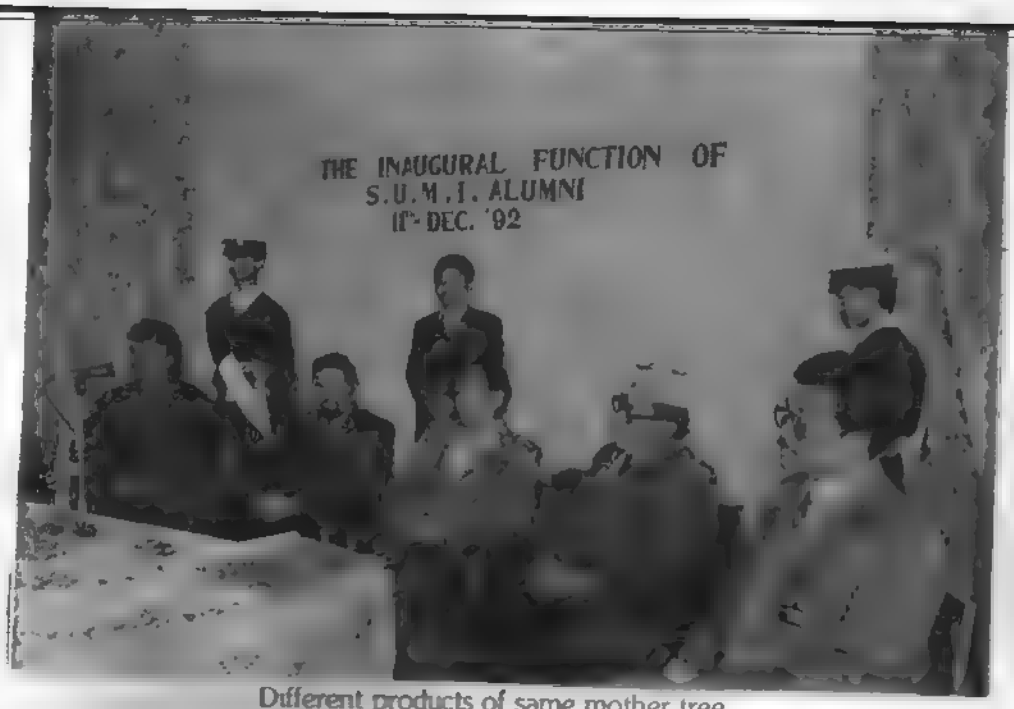

Different products of same mother tree
1. Businessman 2. Politician 3. Govt. Servant
4 + 5 Educationists, on obvious occassion

'The Second Inter School Quiz Competition '93

Final Question –

"WHO ORGANISES THIS QUIZ COMPETITION EVERY YEAR ?"

Correct Answer – (Jack pot)

"S. U. M I. ALUMNI ASSOCIATION"

Memories

❑ *Mr. Gorshon Sanpomu*

My solitary nights are dark and starless –
Antitheses of the joyous hour of yesteryear
So many aeons have passed,
So many friends have left me;
Life itself has passed me by
In the twilight of the time.

Oh ! Faded memories of Long ago,
How much longer will you last ?
Give me the chance to live
Once more within my yesterdays,
When each precious hour Lingered a year.
And the years were grains of sand in Time Hour Glass.

As thoughts of yesterday intrude,
Slipping through the shadows of today
Like a slim, golden chain –
A broken chain of tarnished dreams –
My trampled heart can see you,
Just you, Only you.

■

The Living Shakespeare

❑ *Karma Zigmie*
(XII HU.)

This incident took place when I was studying in std. VII in Bhutan.

Mrs. Gosh, Our English madam, an autocrat by nature, was in her early 30s and a living Shakespeare, She was an admirer of Shakespeare and this was collaborated by the fact that even her reprimands were straight from his plays.

"One may smile and smile and be a villian." She quoted, wherever some one smiled to avoid being grilled on any topic. And when someone forgot to thank her, she used to scream like king Lear "How sharper than a serpent's tooth it is to have a thankless child !"

As the day rolled by it became a big problem for everyone of us, because she used to add more and more Shakespere's quotation, many of which I think were beyond our comprehension.

We all decided to put an end to this Shakespeare in her but nothing could be done But then suddenly one day the dice rolled our way.

In the middle of the class she stopped abruptly and asked one of my friends to say as to how he liked to spend his free time.

Started by her unusual question, he replied, "Reading books Ma'm."

"I presume that shakespeare is your favourite ?"

"No madam, Sidney Sheldon," was his immediate reply.

She stared at him and began What ? You read books by Sidney Sheldon ! The kind of books which are trash from begining to end ! Oh God !

I read one of his books just once. and do you know what happened ? I was driven to the extent of ...." She paused, looked around and said in a sheepish tone, "Well there are some things which I can't speak about openly in this class.

But one thing is sure I will never touch such bad books ever again in my life."

Taken aback, my friend replied coyly, "But Ma'm, It all depends on how one takes it."

"What do you mean ?" She demanded.

But when my friend asked her, "Ma'm do you know what William Shakespeare has said about all this ?" She was baffled.

"What did he say ?" She stammered, looking pertrified for the first time in her career.

My friend immediately answered, "nothing is good or bad, only thinking makes it so"

This answer made the whole class laugh and jeer. Our Madam ducked her head and adjusted her spectacles. She lifted her head finally after a moment of confusion. A smile suddenly lit up her face as she waited for the class settle dlown and began slowing.

"Man, proud Man plays such fantastic tricks ..... As makes the angels weep !!" A quote straight out of a Shakespears play !

She left the class finally having demonstrated that Shakespeare in her was still alive, leaving all of us literally weeping.

Memory

❑ *Bhim Gurung*
(XII Sc)

Memory's the only wealth of my life,
Deep inside my heart it will thrive
Recollecting the day of tragedy,
Find nothing for the heart's remedy.

She did always chant spells on me,
From which I Shall never be free.
As cute and sweet as a dove,
With her I Have fallen in love.
When I feel solitary, sad and blue,
Her memory brings me smile so true.
When her image comes to my mind,
Eyes, with brine, turn them blind.

Now, only my silence speaks to her,
for love and warmth that's so clear.
today I miss a friend so dear,
Feel her presence always so near.

? Who was she ?

❑ *Bhim Gurung*
(XII Sc.)

It was a lovely environment with the singing and chirping of beautiful bird all around. The sun was already down the far-waters with its last phase to be seen leaving behind a reddish yellow halo surmounting the horizon and reflecting on the dark blue sky. The scattering of the dark clouds over the sky indicated the approach of a storm.

We two (myself and Namgyal) had just arrived at Jaigaon, the hometown of Namgyal. I had been to his place just to spend the vacation. When we reached home, I was so exhausted that I had no intention to take a stroll. Hence, I went to Namgyal's room and lay down on bed. Within a couple of minutes, I was fast asleep. Then all of a sudden, a bright reddish light fell upon my closed eyes with a gentle and cool evening breeze and I woke up but the room was empty. I just climbed down the staircase and came to know from aunt that Namgyal was at his uncle's house. It was on the way to the uncle's house that I encountered a beautiful teanage girl beside a huge lovely bungalow of old model with gardens all around. She was sitting on the stairs in front of the bungalow with a book in her hands. I could only have a flickering glance as I went past. I turned back to see her. At this, she also raised her face and looked at me. We exchanged our glances for a moment. Then, she started reading again and I followed my own way.

Eventually, I reached uncle's house but found that Namgyal had already left. I also decided to return home. As I was walking leisurely, it started raining and when I reached the bungalow, I was almost drenched to skin and it was difficult for me to walk. With a slight ray of hope, I turned my eyes towards the stairs of the bungalow where I had first seen her but as ill luck would have it, there was no sign of her. I felt very sad thinking that I might not see her again. In the nick of time, there came a light pat on my shoulder from behind. As I turned round, to my surprise, I saw the same girl who I was looking for I just could not believe my eyes for a while. She asked me to stay in her house till the rain stopped. I could not believe my ears when I received such a kind offer. How nice of her to help even a stranger like me.

I accepted her offer and went to her house as there was no alternative. She offered me a cup of coffee and asked my name. I told her everything about me. She also told me a lot about her though we had met for a while only, I felt as if we had known each other for years. We talked for a long time. By the time it stopped raining and was getting dark. She asked me to come to her house again the next evening. I bade her good bye and went along my way home. My happiness knew no bounds. When I reached home, Namgyal was waiting for me. I lay on the bed and started to recollect the incident. She was so cute that her beauty cannot be expressed in more words. I could not believe myself that such a cute unknown and unseen girl talked to me as though we are quite friendly. Was I not D-R-E-A-M-I-N-G..... ? I narrated the entire things to my friends who were astonished to hear my story. They agreed that ofcourse there was a bungalow but did not believe that any body lived there since that had been lying vacant for more than a couple of years. They further told me that no one prefers to live in that haunted bungalow. When I heard the word "HAUNTED", I became more anxious and asked them why people did not live there. They told me that a spirit lived there and didnot allow anybody inside the premises. Hearing this, I laughed and laughed because I thought that my friends believed in such superstition. Being a student of science, I did not believe them.

The next evening I left home for the bungalow. She was also eagerly waiting for me. She offered me a seat and I handed over the torch that I had taken the previous night. That day, she was completely dressed in white which added to her beauty and she looked like an angel with the same love and kindness in her heart. She requested me to go for a stroll with her and finally we came to the riverside.

The chirping of the mountain birds and the singing of the larks gave the feeling of strange solitude. The white foams over-running the tiny waves were the very specks of the residual summer. The river had already started to rise. The mountains among the blue forests and roofed by the dark flecks of clouds seemed to welcome a rainfall. Both of us sat down on the huge rocks and talked a great deal and the more we talked, the more we became close to each other. Whenever she felt sad or happy, she told me she went there and sat on the very rock for hours consuming every moment Lost in the next world of happiness and realm of love where dreams never become nightmares, we remained there for a long time. Suddenly we were startled by the loud thundering. The sky was over cast with dark clouds. We hurried our way home as fast as our feet could carry us. No sooner had we reached her bungalow than it started raining. The heavy rain was associated with loud thundering and bright lightning. It was almost dark. There was no one in the bungalow. I asked her about her parents but she avoided my question. Saying that they had been to a party and would be back at night. She was frank and good to me. I

felt sure that she must have loved my company too.

Unfortunately, there was no electricity that evening and so she lit a candle and placed it on the table in front of me. Then she came and sat beside me. It was a gloomy night and not a single soul roamed about. The barking of the dogs and the howling of the foxes and jackals could be heard from a distance. I tried to leave her and go home but she insisted on my staying there till her parents came and I had to stay there with her. She held my hands so tightly as if something strange was going to happen. All of a sudden, there came a flash of bright lightning accompanied by a loud report of thunder. At that very moment, the flickering candle light went off and there prevailed an atmosphere of complete darknesss. It became so dark that the visibility was totally nil. At that moment, she screamed loudly and hugged me tightly in her arms. Unwillingly, as I embraced her my right hand plunged into a hollow space at the back of her. I had heard a lot from many people that a girl with such a hollow space at the back is not a normal girl but a spirit. To make sure whether she was a spirit or not, I inserted my hands still deeper. The more I inserted my hands the more it plunged inside the hollow space. I was totally convinced that she was a spirit or a ghost !!

I was scared to death. I made a great effort to utter a word but my throat was choking with fright. My heart came to my mouth. My hairs were standing out with a deadly chill down the spine. I gathered some courage and made a great effort to run away but I was immobile and helpless. I could not move even an inch for my feet appeared folded and tied together. I felt as if I had been plunged into the world of terror and death from the realm of love and happiness. I became so terrified that I was gradually losing my conciousness. I found my self slowly falling down to the floor. The very girl tried to wake me up by shaking my body.

When I realized and opened my terror stricken eyes, I found Namgyal shaking my body heavily and trying to wake me up for the dinner. As I tried to retreat my hands, to my astonishment, it slowly came out of the cover of my white pillow. He was suprised to see me shivering all over and completely drenched in sweat. THANK GOD !! It was indeed a horrible dream. ●

It is neither shameful nor harmful not to know. No man can know everything. It is shameful and harmful to pretend to know what you do not know.

– *Leo Tolstoy*

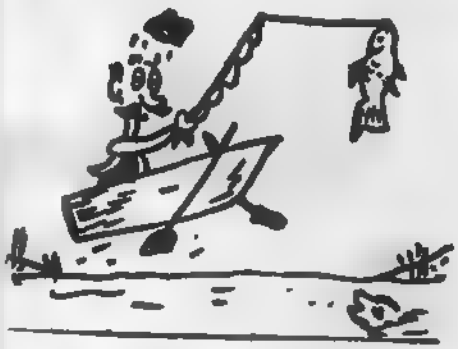

PARTY JOKES, HUMOURS, ETC.

1. Man : Our dog never eats meat.
   Butcher : Really ? How's that ?
   Man : We don't give him any.
2. The man next door robbed a bank. Back home at night his wife found him sleeping under the bed.
   She said, 'What are you doing down there ?
   He said, 'Keep your voice down ..... please. I'm lying low !'
3. Heard in a public bar
   'Each morning', sighed one man, 'my wife and the tea begin to boil at the same time'
4. The dentist said, 'What are you shouting and screaming for ?
   I have'nt even touched your tooth yet!
   My father said, 'Ofcourse not, but you're standing on my foot.
5. The teacher asked, his students, what do you know about the poets of the seventeenth century ?'
   The student replied, 'Sir ..... They are all dead'.
6. I said to my uncle, 'Do you know, your clock has just struck thirteen ? What time is that ?'
   My uncle said, 'Time I had the damn thing mended.'
7. There was a little boy in school, who said to his teacher, sir, I eated seven potato chops today'.
   The teacher tried to correct him, 'Ate Rajesh, ate !'
   Rajesh said, 'Yes, It might have been eight sir. But I eated a lot.
8. My dad and mum were going to go abroad this year, but they could not afford it. Our neighbour was concerned and said, 'Are you sure you can't afford to go to Paris this year ?'
   My mum promptly replied, 'Goodness me, no we can't afford to go to London this year and it was last year we could'nt afford to go to Paris.

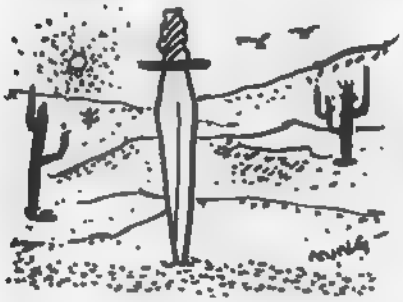

The Great Chengiz Khan

❑ *P. T. Bhutia*

Out of the sands of the Gobi,
To scourge and punish the ungodly,
Came he, to topple sceptres and crown,
The Khan, the great Chengiz khan.

He knew not the pleasures of the court,
His home, the simple Mongol yurt,
Yet made an empire, a land so barren,
The Khan, the Great Chengiz Khan.

Nature hath turned her eyes from the land,
To make it cold and full of sand,
Horse and Camel his only companion,
The Khan, the Great Chengiz Khan.

Sandy storms did not deter him,
Nor the whims of his tribesmen
When he sought to unite tribes a dozen.
The Khan, The Great Chengiz Khan.

●

Laugh Once again !

"Be sure, the operation will be successful. After all my career depends on it. It is my first operation."

"निश्चिन्त रहनु होस, अपरेशन एकदम सफल हुन्छ। अरे, मेरो क्यारियर नै यस्मा निर्भर गर्छ। यो मेरो प्रथम् अपरेशन हो।"

The Most Rt Rev Anand Chandu.all, Moderator C. N. I.
is being offered traditional Khata by the Principal Shri N R. Pradhan
"BROTHERS IN HIM"

"SING HALLELUJAH TO THE LORD"
Some indelibly remember those hymns, Some struggling to catch those years.

Scouts Activity Report 1994

❑ *Samuel Pradhan*
Scout master
B.Sc. Hons, B.Ed.

Scouting and Guiding is a kind of training given to young boys and girls to inculcate in them the spirit of brotherhood, reverence to god, sense of honour and willingness to serve the community. Scouting senior boys encourage Junior boys to take part in healthy activities which will help them to develop certain virtues like respect for the rights of others, leadership, discipline, sense of responsibility, self-confidence, self-respect, devotion and loyalty to ones country. According to the founder of scouting and Guides movement Lord Baden-Powell of Gilwell "The aim of the scout training is to improve the standard of our future citizenship, especially in character and health."

With this spirit of scouting our school is actively helping run the movement in Kalimpong and nearby areas. In our school there are two troops, viz school troop and Hostel troop. The scouting activities are constantly organised in our school since the beginning of this academic year. The following activities were undertaken throughout the year:

1. Scouts and Guides Quiz Compt. :

Kalimpong Dist. Association organised a quiz competition. The competition was sponsored by the United Bank of India, and was held on the 7th May, 1994. Six Scouts from our school participated in this contest, in two teams comprising of three scouts.

2. Afforestation Programme :

our scouts took part in afforestation programme which was held in the third week of June. They planted more than hundred useful sapings around the school campus.

3. Independence Day Parade :

Many of our scouts and cubs participated in the Independence day parade in the Melaground.

4. Essay Competition :

Six Scouts, three each from school & hostel participated in essay competition organised by Kalimpong district Scouts Association. The competition was held on the 27th August 1994.

5. Sit and draw Competition for cubs & Bulbuls :

Kalimpong District Scouts Association organised sit and draw competition for cubs & Bulbuls on 27th Aug. '94. Six of our cubs Participated in the competition.

6. Annual Rally :

Our district fourth annual Rally was held on 1st oct. 94. Scouts & Cubs of our school participated in all the competition such as Marchpast, knotting, message relay, Cooking, Tent-pitching etc.

7. Camporee '94 at Ganga Nagar :

This year we had a great pleasure to attend state camporee at Ganga Nagar, Calcutta from 26th to 31st Dec. Ten scouts from our school along with four Scout Masters participated in the camporee. Our boys actively participated in all the cultural items along with the boys & girls of other schools of Kalimpong. All of them qualified theme selves for the camporee award activities by scoring more than 60 points.

8. Scout Master Training :

Our Principal N. R. Pradhan was kind enough to send two more teaching staff for Scout Master Training which was held in the month of September 1994 at, Snowview camp site Kurseong. The newly trained staff members are Sri R. D. Lepcha and Sri Ashok Prasad.

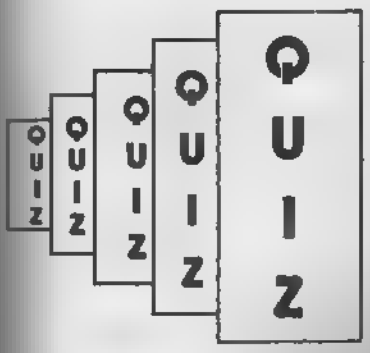

The Second Inter-school Quiz Contest '94

❑ BKB

The Second Inter-school Quiz contest '94, organised under the aegis of the Alumni Association SUMI, was the DECLAN AZZURRI HALL, St. Philomena's Girls Higher Secondary School. The preliminary rounds of the Contest were completed on 1st August '94. The Opening Ceremony was held at the courtyard of the School. We had Sister Francisca Brahmin, Provincial superior – Sister of St. Josheph's of Cluny as the Chief Guest of the opening day and Smt. S. Chauhan, a former student, speaking on the Occasion, highlighted the Significance of students participation in various co-curricular and extra-curricular activities. The Idea of the Inter School Quiz contest was the brainchild of our former Principal Sri P. R. Pradhan, who always insisted on interactions in the student community, which according to him, is essential in bringing about an alround development of the children. With this aim in view, the alumni Association decided to hold such Inter-school contests at least once a year.

The Second day contest saw the presence of Mr. O'Connor....., Principal Dr. Graham's Homes, Kalimpong, as the chief guest, who brought to light the pioneering role played by our school in arousing genuine interests in worthwhile past-times like debates, Quiz, group discussions, and the like.

The final was held on 6th August 1994. The hall was packed. Many ex-students, Govt. Officials, Heads of the Institutions, staff and students of Various schools had come to witness the show. Col. A. P. Rai, U.Y.S.M. former student of the Institution had graced the occasion as a Special Guest of Honour. Col. Rai's humorous speech evoked a roar of laughter from the audience, at the same time, his speech had a touch of enlightenment. Master of ceremony – Sri Sahid Ahmed, a senior member of the staff ably conducted the programme.

Sri Subha Pradhan, A member of the Staff and the man behind the show left no stones unturned to make the contest as invidious as the ones shown on the small screen. Quiz Master Sri Noshir Wadia con-

ducted the main contest with characteristic panache indulging in tete-a-tetes with the participant. Sri N. R. Pradhan the Principal was all the time very forthcoming and highly co-operative. In this connection, the role of Sri B. S. Simick in providing several sponsors for the contest must be acknowledge gratefully. The **St. Joseph's convent was declared winner of the contest.**

As usual the award giving ceremony of the P. R. PRADHAN MERIT AWARD was held on the final day. This year's awards for scoring highest percentage of marks at the Madhyamik Pariksha'94 were awarded to Nandita Sharma of Kalimpong Girls' High School among girls and to Arun Tamang of SUMI, Kalimpong among boys. The awards and medals were given away to the winners by Sr. M. Tarsius, Principal St. Joseph's Convent, Sr. Teresa Rai, Principal St. Philomena's, Sr. Declan Fahy and Smt. P. R. Pradhan.

The Second Inter-School Quiz contest '94 was concluded after a vote of thanks proposed by Sri Bhanu Baral a senior member of the staff. The closing ceremony was once again held at the courtyard of St. Philomena's and with a promise to meet again at the third Inter-School Quiz contest '95 The SUMI Alumni flag was lowered and handed over to Sri N. R. Pradhan, the Principal.

The SUMI Alumni Association and the Inter-School Committee, SUMI Kalimpong appreciate and acknowledge the co-operation and help from the following institutions, business establishments, sponsors and individuals for making the second Inter-School Quiz contest 1994 a great success.

INSTITUTIONS :

1. Principal, St. Augustine's School
2. Principal, St. Philomena's Girls' Higher Secondary School.
3. Principal, St. Joseph's Convent
4. Director, Rockvale Academy
5. All Participating Schools.
6. Tailoring Department, St. Philomena's

SPONSORS :

1. M/s Arun Kumar & sons
2. M/s Amar Electronics
3. M/s Dhanshiram Mangal Chand
4. M/s Delhi stores
5. M/s Darjeeling District Co-operative Bank (Kalimpong)
6. M/s Gupta Radio Service
7. M/s Ganeshilal Jagdish Prasad
8. Sri G. Yonzone, Park Hotel
9. M/s Himalayan Furnishers
10. M/s Jethmul Harnamdas
11. Sri J. B. Tamang, Jaigaon, North Bengal
12. M/s Kashinath Kaul & Sons.
13. Sri Lalit Marda (Marda Charity Trust)
14. M/s Mamchand Bros.
15. Sri Mohan Khanna
16. M/s Naseem Stores
17. M/s Omkar & Bros.
18. M/s. Ramkumar Sinhal

19. M/s Shyama Electronics
20. Sri Shivaji Singh (Rangpo)
21. M/s Student Emporium (Siliguri)
22. Sri Sonam Tamang (Nimbong)
23. Sri Tshering Wangda (Jaigaon, North Bengal)
24. M/s Upasak Bros.

INDIVIDUALS :

1. Sister Francisca Brahmin, Provincial Superior
2. Sister of St. Joseph's of Cluny.
3. Sister Declan Fahy, Sister Superior St. Philomena's
4. Sister Teresa Rai, Principal, St. Philomena's
5. Mr. O'Connor, Principal, Dr. Graham's Homes.
6. Sri Nirmal Chatterji, West Bengal State Electricity Board.
7. Sri B. S. Simick, Superintendent, and Hostel Boys, SUMI
8. Hostel Superintendent and Hostel Girls, Philomena's.

Teaching – A noble profession

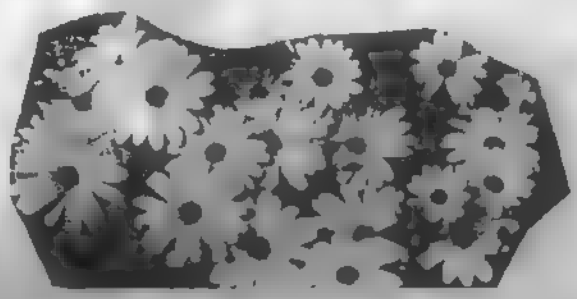

After devoting better part of life to the service of humanity at SUMI as teacher Late Mr. K. D. Sombar slept peacefully in the Lord on 2nd March 1994.

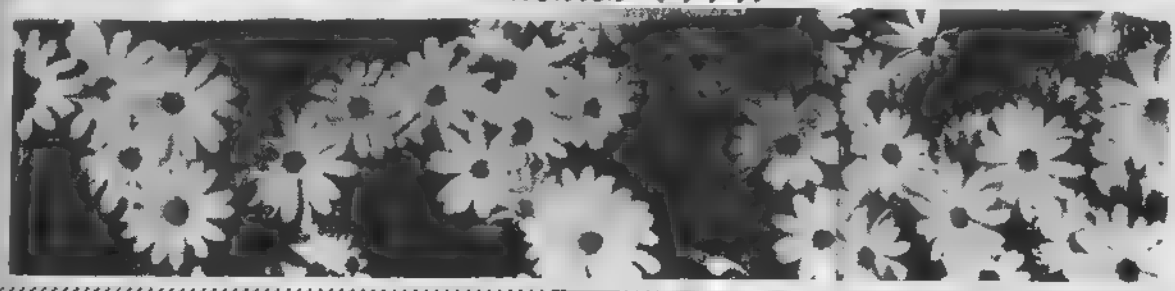

सुमाईट १९९४ को

य स अं क मा

नेपाली खण्ड

सम्पादकद्वय :

श्री के० आर० थापा
रेभ० जे० कार्थक

१. विद्याको पगरी गुथौं ३९
२. लक्ष्मी प्रसाद देवकोटाज्यूको सम्झना ४०
३. कसरी भुल्न सक्छु ४२
४. मान्छे अनि पर्यावरण ४३
५. प्रेम एक परिभाषा ४५
६. तिमी को हौं ? ४६
७. मेरो यात्रा ग्वालियर ४७
८. " " बंगलोर ४९
९. " " नेपाल ५०
१०. " " कलकत्ता ५२
११. मेरो पत्र तपाईंअघि ५४
१२. वास्तविक जीवनको अनुभव ५५
१३. तिमी बाँच ५६
१४. प्रतिभा ५७
१५. केवल तिमीलाई ६२
१६. विध्वस्तता ६३
१७. हामी को हौं ? ६६
१८. जोक्स ६६

विद्याको पगरी गुथौं

संजय ठकुरी
सातौं श्रेणी 'क'

घड़ीको टिक् टिक् ध्वनि सरी
खोलाको कल-कल नाद सरी
समयको रथ —— शनैः शनैः
हाम्रो घर ऑगन र गोरेटोबाट
घसिन्दै —— बामे सर्दै गइरहेछ।
ए मेरा प्यारा साथी-भाइ हो,
समयको लगाम हल्केलाबाट फुल्किन अघि
'म्याथ' 'सांइन्स' 'हिस्ट्री' 'इंगलिस' मा
मत-मत- श्रम पगालौं
ज्ञान-विज्ञानको संसारमा घुम्न
विद्याको पगरी गुथौं
विद्याको शिरपेंच 'सुमी' को नाम
जगतारा 'ध्रुवतारा' झैं चम्काउँ।
हामी माझमा नै छ 'गान्धी' 'नेहरु' 'ईश्वर' 'सर्वपल्ली'
हामी माझमा नै छ 'रूप' 'पारस' 'रामकृष्ण' 'लक्ष्मी'
हामी नै हौं देशको भावी कर्णधार
हामी नै हौं समाज र जातिको शिल्पीकार
यसर्थ आऊ साथी जात र धर्मको भेदभाव पर अफाली
यो पहाड़ी - पाखामा विशुद्ध पर्यावरण सृजना गरौं
यसर्थ आऊ साथी विद्याको कसिलो पगरी गुँथी,
'राम' 'महमद' 'बुद्ध' 'यीशु' 'नानक' को पावन भुमिमा,
प्रेम—— शांति—— सद्भावनाको नयाँ संसार निर्माण गरौं।।

लक्ष्मी प्रसाद देवकोटाज्यूको सम्झनामा .....

❑ कर्ण बहादुर क्षेत्री
बाह्रौं श्रेणी कला

स्व० लक्ष्मी प्रसाद देवकोटा नेपाली जगतमाझ एक अदभुत प्रतिभा हुन्! उनको जन्म बि० स० १९६५ सन् १९०८ को कार्तिक महिनामा काठमाडौंको दिल्ली बजारमा भएको हो ! उनले सानैदेखि कविताप्रति आफ्नो अमूल्य समयलाई प्रशस्त मात्रामा अर्पण गरेका हुन् भन्नु त्यति त्रुटि न होला। देवकोटाज्यूले आफ्नो पिताबाट यस्तो प्रेरणा अधिक मात्रामा पाएका हुन् ! उनको आर्थिक अवस्था राम्रा थिएन तर सानैदेखि उनको धेरै पढ़ने इच्छा भएको हुनाले पटना विश्वविद्यालयबाट बी० ए० बी० एल० समाप्त गर्नुभयो; अनि एम० ए०को निम्ति पनि धेरै अध्ययन गरिसकेका थिए। तर कतिपय कारणले गर्दा वहाँले पुरा गर्नु सक्नु भएन ! यसरी ज्ञानको निम्ति आफ्नो जीवनको अन्तसम्म लड़िरहे पनि उनी धनको निम्ति भने उत्ति मरिमेटेनन् ! आफ्नो अवस्था शोचनीय थियो । तर देशको प्रगतिकोकोनिम्ति बलिदान दिन पनि तयार रहन्थे। प्रगतिको बाटोतिर लम्कीदा लम्कन्दै राणाहरूको अत्याचारले उनले आफ्नो देशलाई त्यागेर भारतको बनारसमा आएर बसोबासो गर्न लागे। तर शोचनीय अवस्था अझ बड़ेकोले गर्दा उहाँ २००६ मा आफ्नै देश वापस जानु भयो ! देवकोटाज्यूले जीवनभरिनै आर्थिक संकटहरूको सामना गर्नु पऱ्यो। यसरी दु:खको झोलीभित्र रूमलिन्दै भएतापनि आफ्नो साहित्यलाई कहिले पनि त्यागेनन् !

नेपालमा राणा शासन्को अन्त भयो तर यसै बेला उनको छोराको पनि मृत्यु भयो । यसरी छोराको मृत्युपछि उनी बिक्षिप्त भए ! यस्तो शोकले गर्दा उनले सिग्रेटसित अत्यन्तै गहिरो सम्बन्ध गाँसेपश्चात अन्तमा उनलाई यही धुवाँले क्यान्सर भएर अन्तमा धुवाँसंगै स्वर्गवास हुनुभयो। २०१५ मा उनलाई क्यान्सर रोगले सतायो। यस रोगको उपचार उचित रूपमा हुननसकेको फलस्वरूप बि० सं० २०१६ भदौ २९ गतेको दिन् उहाँले हामीलाई धेरै टाढ़ा छोड़ी जानु भयो। आफ्नो जीवन रहँदासम्म उनले कविता मात्र लेखेनन् तर खण्डकाव्य, महाकाव्य, उपन्यास इत्यादि पनि लेखे।

खण्डकाव्यमा "मुनामदन" झ्याउरे छन्दमा लेखिएका छन् । उनले जति पनि आफ्नो कृतिहरू फिंजाए त्यसमध्ये खण्डकाव्य "मुनामदन" लाई प्रथम स्थान दिएर उहाँ स्वर्गवास हुनु भयो ! देवकोटाज्यू आफू यसरी दु:खै दु:खको अवस्थामा हुर्केको हुनाले

यस्तै एउटा दुःखको घटनालाई पहिलो स्थान दिएका हुन् भन्नु त्यति त्रुटि नहोला। देवकोटाज्यू यही खण्डकाव्यले विशेष कुना कुनासित परिचित छन्! यति मात्र होइन कविज्यूले एकै रातमा "कुञ्जिनी" लेखे, त्यसै दिनमा "सुलोचना" लेखेपछि तीन महीनामै "शकुन्तला" महाकाव्यहरु लेखे। यस्ता धेरै ग्रन्थहरु लेखेर देवकोटाज्यूले महाकविको पदवी प्राप्त गरे। देवकोटाज्यूको नाटकमा "सावित्री सत्यवान" अनि उपन्यासमा "चम्पा" धेरै उच्च स्तरमा रहेको पाइन्छ। उनले लेखेका खण्डकाव्यहरू धेरै छन्– बनकुसुम, मायाविनी सर्सी, सीताहरण, राजकुमार प्रभाकर, कुञ्जिनी, रावण जटायु युद्ध, कृषिवाला, कुनी, म्हेनु, मुनामदन इत्यादि हाम्रो माझ अत्यन्त प्रचलित छन्! तीमध्ये मुनामदन उनको सबैभन्दा उच्च खण्डकाव्य ठहरिन्छ। मुनामदन खण्डकाव्यलाई उनले किन प्रथम स्थान दिए ? अनि जब उनले अन्तिम दिनमा जुन अस्पतालमा भनेका थिए मेरो सबै कृतिहरु जलाए पनि हुन्छ, तर मुनामदनलाई नजलाइदिने आग्रह गरेका थिए! यो सबै अनमोल शब्दहरु उनले किन प्रयोग गरे? यहाँ धेरै कारणहरू छन् उनको जीवन सधैं दुःखै दुःखमा अल्मलिएको थियो, साथै मुनामदनको कहानी नै उनको आफ्नो कथासंग मेल भएको कारणले उनले मुनामदनलाई प्रथम स्थान दिएका हुन् भन्नु त्यती त्रुटि नहोला। सायद यस्तै दुःखभित्र रुमलिएर होला देवकोटाज्यू सुखलाई भन्दा बड़ी महानता दुःखलाई दिन्थे–

"हातको मैला, सुनको थैला, के गर्नु धनले,
साग र सिस्नु खाएको वेश आनन्दी मनले!!"

देवकोटाज्यू जातमा ब्राह्मण भएतापनि जात र पातको भेदभाव कहिले राख्दैन थिए–

"छेत्रीको छोरो यो पाउ छुन्छ, घिनले छुँदैन,
मान्छिस डूलो दिलले हुन्छ, जातले हुँदैन !!"

कुन मन्त्र गरी कुन जादु छरी
अँध्यारोदेखि उज्यालो तर्फ हिंड़ायौ।
कुन जादु रचि कुन मन्त्र लगाई
फेरि उज्यालोदेखि अँध्यारो तर्फ मोड़ायौ॥"

यस्तो पनि हुन्छ

म र मेरो पति एउटा धार्मिक सभामा भाग लिन पुग्दा त्यहाँ बस्ने ठाउँ एउटै थिएन। अभिन पनि कठिन थियो। हामीले देख्यौं कि एक दुइजना मान्छेहरू कुर्सी छाड़ेर बाहिरतिर लागे। केही क्षणसम्म उनीहरू नफर्कदाँ हामी त्यहीं गएर बस्यौं। हाम्रो छेवैमा बसेको पुरुषले ती कुर्सीहरू खाली छैन भने। तर मैले भनिदिएं "यदि यहाँ बसेकाहरू आइपुगे हामी कुर्सी खालि गरि दिइ हाल्ने छौं।" केहि क्षणपश्चात् हामीले एउटा प्रार्थना गायौं र प्रार्थनाको समाप्तीपछि पाद्रीले आदेश गर्दै प्रत्येकले उठेर आफ्नू छेउमा बसेका व्यक्तिलाई– "म तिमीलाई प्रेम गर्छु" भन्न लगाए। सबै उठे, हाम्रा छेउमा बसेका व्यक्ति पनि उठे र हामीतिर फर्केर भने "म तपाईहरूलाई प्रेम गर्छु तर अझ पनि भन्छु यो कुर्सी चैं खालि छैन।"

कसरी भुल्न सक्छु !

❑ सुकछिरिंग लेप्चा
बाह्रौं श्रेणी 'कृषि'

कसरी भुल्न सक्छु विगतका ती दिनहरूलाई,
कसरी भुल्न सक्छु माध्यमिक परिक्षा लेखेको।
कसरी भुल्न सक्छु परिक्षा सिद्धयाई घरमा बसी काम गरेको,
कसरी भुल्न सक्छु परिक्षाको फलाफल लिन आएको ।
कसरी भुल्न सक्छु परिक्षामा सफलता हासिल गरी हर्ष मनाएको,
कसरी भुल्न सक्छु एघारौं कक्षाकोनिम्ति सुमीमा भर्ना हुन आएको।
कसरी भुल्न सक्छु सुमीबाट बितेको बर्ष प्यारेड खेलेको,
कसरी भुल्न सक्छु प्रत्येक बिहान ध्यानपूर्वक प्रार्थना गरेको।
कसरी भुल्न सक्छु विभिन्न प्रकारको भजनहरू गाएको,
कसरी भुल्न सक्छु साथीहरुसित गफ्ठट्टा गरेको।
कसरी भुल्न सक्छु साथीहरु साथ बसेर हाँसखेल गरेको,
कसरी भुल्न सक्छु गुरुहरुको शिक्षापूर्ण वचनहरुलाई।
कसरी भुल्न सक्छु प्राक्टिकलको बेला अरबिन्दज्यूसंग बारीमा गएको,
कसरी भुल्न सक्छु बारी खनेर विभिन्न प्रकारको फूलहरु रोपेको।
कसरी भुल्न सक्छु अनिलज्यूद्वारा केश काट्ने आदेश दिएको,
कसरी भुल्न सक्छु फूस्रो पेन्ट, सेतो कमेज अनि पाङ्ग्रे टाईमा सुमीमा आएको।
अब बितेर गए ती रमाईला दिनहरु सदालाई,
कहिले नफर्कने तरंग भएर।
फेरि कहिले आउने होला मेरो जिन्दगीमा,
यी सबै आनन्दमय दिनहरु साथ लिएर।
अब त केवल आँशु र दुःख बाहेक,
केहि रहेन यो उजाड़ जिन्दगीमा।
यसर्थ ..... कहिले पनि भूल्न सक्दिनँ
विगतका ती घटनाहरुलाई ॥

मान्छे अनि पर्यावरण

❑ ललित थापा
बाह्रौं श्रेणी 'कृषि'

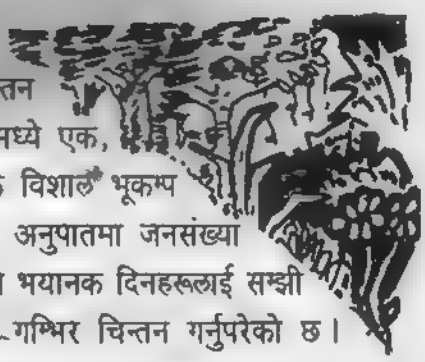

हिजआज पर्यावरण प्रदूषण अनि जनसंख्या वृद्धि सारा विश्वको एउटा गम्भीर समस्या भएको छ। यस विषयमाथि हामीले चिन्तन गर्ने समय आईपुगेको छ। प्रथमतः पर्यावरण प्रदूषणको धेरै कारणहरूमध्ये एक, जनसंख्या वृद्धि प्रमुख हो। हाम्रो भारतवर्षलाई हेरे जनसंख्या वृद्धि एक विशाल भूकम्प सरह भईरहेछ। प्रति मिनट ६० शिशुको नयाँ जीवनको सुत्रपात हुन्छ। अनुपातमा जनसंख्या वृद्धिलाई हेर्दा देशको भविष्य साह्रै अंध्यारो देखिन्छ। यसर्थ हामीले आउँदो भयानक दिनहरूलाई सम्झी जनसंख्या वृद्धिमा रोक लगाउनकोनिम्ति हामी प्रत्येक भारतवासी मिली-गम्भिर चिन्तन गर्नुपरेको छ।

हाल भारतवर्षको जनसंख्या ९० करोड़ पुगिसक्यो। यसरी हामी हरपल खतराको मुखमा धेरिन्दै गईरहेछौं। बढ़दो जनसंख्याको आवश्यकता पूरा गर्न कै निम्ति हाम्रो देशका बनजंगल बेहिसाब फाँड़िए, मासिए, नासिए, जसको फलस्वरूप आज हामी अर्को भयानक खतराको मुखमित्र परेका छौं, त्यो हो पर्यावरण प्रदूषण। वातावरणमा रहेको अक्सिजन अनि कार्बनडाईआक्साइडको सन्तुलन ढलपल भएको छ। यसको दुष्प्रभाव पृथ्वीमा भएका पेड़-पौधा औ समस्त प्राणी जगतमाथि परेको छ।

पृथ्वीलाई वरिपरिबाट पर्त्ता (Layer) हरूले घेरीराखेको छ। जसमध्येमा ओजोन लेयर (Ozone Layer) जुन वायुमण्डलको क्रमशः सबैभन्दा माथिल्लो भागमा अवस्थित छ। यसको मूख्य कार्य हो सूर्यकिरणमा भएका नानाथरीका रोगका किटाणुहरु नष्ट गर्नु, अर्थात सूर्यकिरणलाई निपावन वा फिलट्रेट (Filtrate) गर्नु हो। तर जंगलको कमीमा कार्बनडाइआक्साइड (Carbondioxcide) को मात्रा बेसी भएकोले त्यस लेयरलाई (Layer) फटाएर पृथ्वीको क्षमता दूर्बल गरिदिएकोले ठाउँ-ठाउँमा एसिड मिश्रण (Mixture of acid) पानी पर्नु, सेतो हिउँको सट्टा काले हिउँ बर्षनु एउटा पर्यावरण प्रदूषणको नतीजा हो। नयाँ-नयाँ रोगको उत्पन्न, अचानक मृत्यु अनि गर्भमा रहेको शिशुप्रति नराम्रो प्रभाव पर्नु यही प्रदूषण कै कारण हो।

हजारौं वर्ष अघि पृथ्वी हरियालीले भरिपूर्ण थियो । लगातार जनसंख्या वृद्धिकी आवश्यक्तामा ती सुन्दर वनजंगल फाड्दै गए । हामीलाई हरेक प्रकारका सुविधाहरू चाहिन्दै गए । हामीहरु जहाँ, जसरी पनि सुख उपभोग गर्न थाल्यौं । हाल वैज्ञानिक तकिनकीद्वारा आविष्कृत वस्तुहरू अझ बड़ी मात्रामा उपभोग गरीरहेछौं । तर यो सुख उपभोग गर्न पाइने समय बेसी छैन, किनकि हामी स्लो-पोइजन् का शिकार भईसकेका छौं, त्यो हो पर्यावरण प्रदूषण । हाम्रो यो ब्रह्माण्ड अब बिमारी भईसकेको छ । यो पृथ्वी रोगी भईसकेको छ । यसको उपचार गर्न अब जरूरी छ । आजे व्यवसाय तथा रोजगारको समस्या, बेकारीहरुको वृद्धि फलस्वरूप ड्रग्स तथा लागूपदार्थको सेवन, पागलपन, आत्महत्या जो हाम्रो आँखाअघि हरदम छन् यी सब जनसंख्या वृद्धिको परिणाम हुन । अब यस्तो समस्याहरूको मूल जरा नउखेलिए भोली यो पृथ्वी निर्जीव रहने छ । अब यसको समाधानको निमित्त हामीले के गर्ने ? कसरी गर्ने ? सोँच्ने समय आइपुगेको छ । तर सोँच्न मात्र होइन केही न केही अवश्य गर्न पर्ने समय आइपुगेको छ । हामी सबैले जाति धर्मको भेदभाव भुलेर, स्वार्थ र लोलच नहेरी एकजूट भएर काम गर्यौं भने सुल्झिन सक्छ । एकतामा बाँधिएर वृक्ष नष्टमा रोक लगाई त्यसको सट्टा वृक्षरोपन गर्न पर्छ । तर वृक्षरोपन केवल नेताहरूको मात्र कर्तव्य नसम्झेर सबै संस्था मिली अनि प्रत्येक व्यक्तिले घरका वरिपरि तथा बगान-बगैंचामा वृक्षरोपन गरे यो डरलाग्दो समस्या हामी आफै सुल्झाउन सक्ने छौं । फेरि एउटा नयाँ सुनौली पृथ्वीको सृष्टि गरेर स्वर्गको आनन्द उपभोग गरी मानव जीवन सार्थक गराउन सक्ने छौं ।

पर्यावरण प्रदूषण अनि जनसंख्या वृद्धिबाट वंचित रहनुमा ठूलो बुद्धिमता झल्कन्छ ।

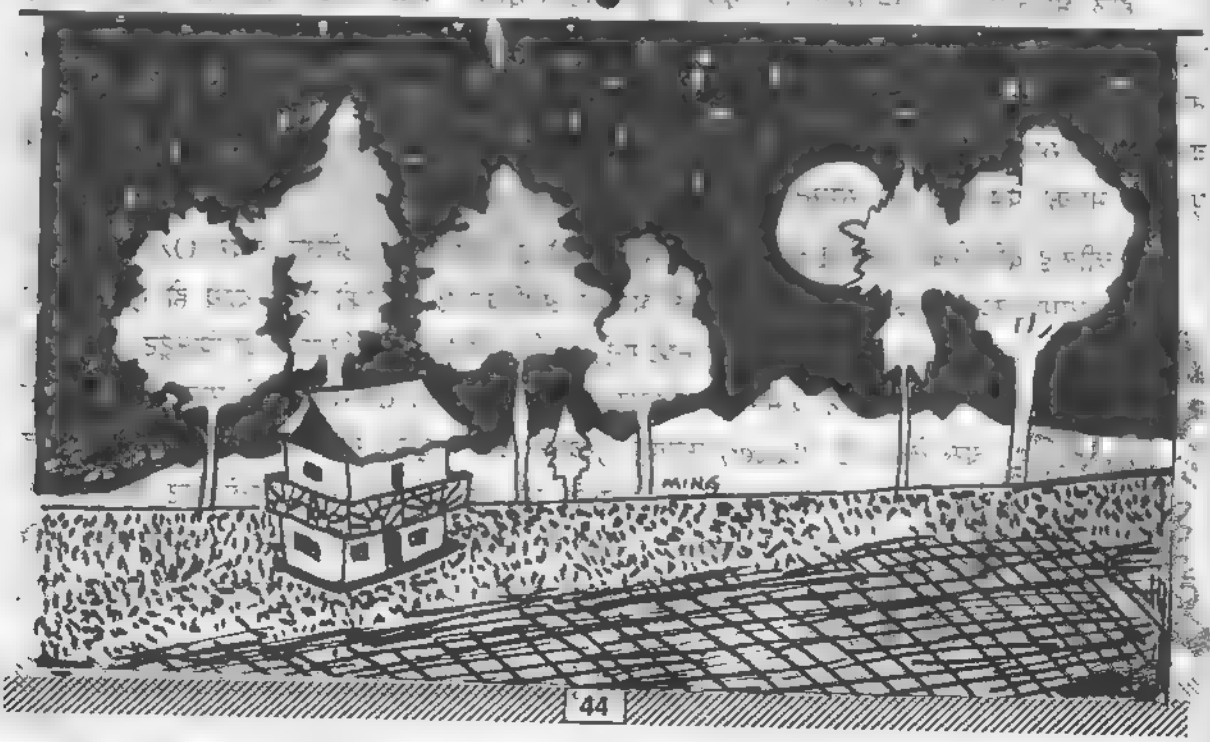

'प्रेम' एक परिभाषा

❑ सुकछिरिंग लेप्चा
बाह्रौं श्रेणी 'कृषि'

प्रेम ईश्वरको एक वरदान हो,
जो मानिसले लिन सक्छ
साथै दिन पनि सक्छ ।
प्रेम सदा मानिसको हृदयांतरालमा
लुप्त भई बसेको हुन्छ
त्यसको प्रकट मानिसको
कार्यद्वारा मात्र प्रकाश हुन्छ।
प्रेमलाई न त किन्न सकिन्छ
न त त्यसलाई खोस्नै सकिन्छ
तर यसलाई दिएर लिन सकिन्छ।
मानिसले प्रेम सित्तैमा लिन सक्छ
अनि फेरि सित्तैमा दिन पनि सक्छ
प्रेमको महत्त्व प्रेमैले मात्र बुझ्दछ
प्रेम बिनाको मानिस दानव हुन्छ।
प्रेम एउटा नदी सरह हो
जो मानिसमा अविरल गतिले बग्दै बहँदछ
सदा बगेर प्रत्येकलाई तृप्त गराउँछ
हरेकलाई यसले जीवन दिन्छ।
प्रेम महको माधुर्य झैं छ
जसले सदा मानिसलाई मिठास दिन्छ
यसमा तितोपन्को अनुभवनै हुँदैन
प्रेममा धोकाको प्रवृति नै हुँदैन।
प्रेम दयाले भरिएको हुन्छ
यसले कुनै क्रोध जान्दैन
यसको प्रकाशमा कुनै डाह छैन
नत कुनै ईर्ष्या नै पाइन्छ।
प्रेमले कुनै एक मृत आत्मालाई
प्राण दिन सक्छ
तर यसले कुनै जीवनलाई
मृत्युमा पुऱ्याउँदैन।
यसले प्रेम नै ईश्वर हुन्
अनि ईश्वर नै प्रेम हुन्
प्रेमले मानिसलाई शान्ति दिन्छ
अशान्तिको परिभाषा यसले जान्दैन।
प्रेम सदा जीवित रहन्छ
यसको मृत्यु नै हुँदैन
यसले आफै बीएर अरूलाई जियाउँदछ
तर मरेर कसैलाई पार्दैन
प्रेम अविनाशी रहन्छ
विनाश योसंग जुध्ने आँउ गर्दैन।।

तिमी को हौ ?

'गुरू दिवस' को उपलक्ष्यमा मेरा गुरूहरूप्रति छोटो श्रद्धान्जलि समर्पण :

❑ रूद्र प्रसाद 'दीप'
बाह्रौं श्रेणी 'विज्ञान'

तिमी
चिर निद्रा भंग गर्ने सुन्दर बिहानी हौ,
यौवनको मुस्कान झैं अमूल्य रत्न हौ।
खँदिलो अस्तित्वको चिनारी दिने अटल हिमालय हौ,
जीवनमा हरियाली छाइदिने सुन्दर बसन्त हौ।

तिमी
स्वार्थहीन् प्रेमका खानी हौ,
परोपकारका भण्डार हौ।
योगदान र बलिदानका अथाह सागर हौ।
अंधेरी रातको उज्जवल दीप हौ।

तिमी
अजर, अमर ध्रुवतारा हौ,
फोहोरी तलाउमा प्रफुल्लित मनोरम कमल हौ।
जीवनका मार्ग दर्शक हौ,
भविष्य निर्माणका कर्मी हौ।

तिमी
मानवका प्राणवायु हौ,
नवप्रभातका आनन्दमयी किरण हौ।
२१औं शताब्दीलाई ठड्याउने आधार हौ,
ओंठमा मुस्कान छरिदिने तत्व हौ।

तिमी
कम्प्युटर युगको ढोका खोल्ने देदिप्यवान शक्ति हौ,
गिलो माटोको मनमोहक सामग्री बनाउने दक्ष कारिगर हौ।
पशुलाई मानव बनाउने आश्चर्यमय यन्त्र हौ,
भूत, वर्तमान र भविष्य देख्ने तेस्रो आँखा हौ।

तिमी
यो सृष्टि संचालन गर्ने सफल संचालक हौ,
कसैका निम्ति दासत्वलाई पनि स्वीकार्ने त्यागी महापुरूष हौ।
अत्यन्तै दुर्गम भेकमा उम्रने परिश्रमी सुनगाभा हौ
संसारिक यात्राका माइलस्टोन हौ।

अन्तमा तिमी
म, उ र तिनीहरूको जीवनदाता हौ
तरै पनि म किटान गर्न सक्दिन तिमी को हौ ?

मेरो यात्रा-ग्वालियर

❑ सचीन्द्र कुन्दास
सातौं श्रेणी

यात्रा भन्दा हामीले सोझै एक जग्गादेखि अर्को जग्गा पैदल या गाड़ीमा चड़ेर गरेको कुरा भनी सम्झन्छौं। यात्रा धेरै प्रकारले गरिन्छ जस्तै शैक्षिक विषय लिएर, धार्मिक इत्यादि विषय लिएर पनि यात्रा गरिन्छ।

गत शीतकालको विदामा मैले पनि मेरो परिवारसंग भ्रमण गर्ने अवसर पाएँ। टाढ़ा टाढ़ामा आफन्त हुनु पनि फायदा नै रहेछ। हाम्रो बड़ा बाबु (बाबाको दाज्यु)– ले हामीलाई कुनै हालतले पनि सबै परिवार उनीहरू बसेको जग्गा (ग्वालियर) मा आउने प्रस्ताव गर्नुभएको थियो। हाम्रो परिवारसंग हाम्रो बाजे बोज्यू (दार्जीलिंङमा हुनुहुन्छ) पनि जाने भए। यसरी यात्रा गर्ने मौका पाउँदा हामीलाई हुनसम्मको हर्ष लाग्यो। जाने दिनको कल्पना र रेलमा चड़ने इच्छाले त्यो दिन कहिले आउँछ भन्ने कौतुहलता जाग्यो। यसरी जाने पक्का हुँदा म त खुशीले पागल भएँ। मैले केही कुरा गर्दा पनि रेलमा चड़ने नाटक, माता पिताको बीचमा भएको कुरामा कान दिन थाले छु कि कतै उनीहरूले जाने सल्लाह स्थगित त राख्ने कुरा गरेको होइन भन्दै! कहिले काँही पिताज्यूले नजाने कुरा गर्दा मलाई हुनसम्मको रिस उठथ्यो।

यसरी बिस्तारै त्यो दिन पनि आइपुग्यो। आज जाने दिन। सबैलाई घरमा हतार छ। सबै सर-समान तयार गरेपछि हामी घरबाट बाहिरियौं। घरदेखि मोटर स्ट्याण्ड गयौं र बसमा चड़ी हामीले हाम्रो यात्रा शुरु गर्‍यौं। सिलिगुड़ीमा बिहान साड़े आठ बजी पुग्यौं। एकछिन् बिसाएपछि रिक्सामा चढ़ी न्यूजलपाइगुड़ी रेल स्टेशन गयौं जहाँबाट हाम्रो रेल यात्रा शुरु हुने थियो। दिनको एघाह्र बजी रेल यात्रा शुरु भयो। बिस्तारै रेलको चक्काहरु घुम्न थालेपछि मलाई नाँच्नु मन लाग्यो किनकि यो मेरो ठूलो रेलको पहिलो यात्रा थियो।

यसरी एउटा स्टेशनदेखि अर्को स्टेशन हुँदै हामी कानपुर सेन्ट्रल रेलवे स्टेशन पुग्यौं जहाँ हाम्रो बड़ा-बड़ी स्वागतको निम्ति आउन भएका थिए। कानपूर स्टेशनमा बेलुकीको प्रायः ६ बजी पुगेको थियौं ग्वालियर जाने रेल गइसकेको रहेछ।

यसर्थ पहिले झाँसी जान पर्‍यो। जसपछि अर्को रेलमा चड़ी विहानको प्रायः पाँच बजी ग्वालियर पुग्यौं। भारतको एउटा ऐतिहासिक स्थल। दुइ चार दिनको थकाइले हामी थकित भइसकेका थियौं र आराम गर्‍यौं। शरीर ताजा भएपछि हामी ती स्थलहरू हेर्नु शुरु गर्‍यौं।

सर्वप्रथम राजा मान सिंहको किल्ला हेर्यौं यो एउटा अचम्भको किल्ला रहेछ। यसको लम्बाई झण्डै तीन किलोमिटर छ। यस किल्लाभित्र अहिले महाराज सिन्धियाले बनाएको सिन्धिया स्कूल छ। जसलाई १९८९-९०तिर दिल्ली दूरदर्शनबाट प्रसारित "नीव" धारावाहिकमा दर्शाएको छ। अग्लो जग्गामा बनिएको यो किल्लाको निर्माण यस समयको कारिगरहरूले कसरी बनायो हाम्रो कल्पनादेखि बाहिरको कुरा हुन्छ। यसरी नै ग्वालियरको अन्य हेर्ने लायकको कुराहरूमा लुगा फेक्टरी, बिस्कुट फेक्टरी, तेल फेक्टरी सबै हेर्यौं। ती जग्गाहरु हेर्दा यहाँ सौन्दर्यले परिपूर्ण भए तापनि उद्योग धन्धा विषय हामी पछाडिएका छौं। त्यहाँ सबैले केही न केही काम गरिनै रहेको देखें। बजारहरू पनि ठूला रहेछन्।

ग्वालियरको भ्रमण सकेपछि हामी सोझै दिल्ली तर्फ लाग्यौं। जहाँ हाम्रो फुफू बस्नु हुन्छ।

ग्वालियरदेखि दिल्ली जाँदा बाटोमा चम्बल घाटी पर्दो रहेछ, जो एउटा कुख्यात जग्गा हो। डाकुहरु बस्ने रहेछ जसको सरदारनीको नाउँ फूलन देवी हो। त्यस जग्गामा पुग्दा सबै यात्रीहरुलाई भित्रबाट एक प्रकारको डर लाग्दो रहेछ। साथै त्यो जग्गाको दृष्य पनि डरलाग्दो रहेछ।

त्यसपछि हामी आग्रा पुग्यौं। अर्को ऐतिहासिक स्थल। शाहजहाँले आफ्नी पत्नी मुमताजको स्मृतिमा संगमरमरले बनाएको ताजमहल। यसको बनावट अचम्भको रहेछ। सायद फेरि फेरि यस्तो भवन बनिन सक्दैन। ताजमहल के हो साक्षात दर्शन पायौं।

आग्रादेखि हामी दिल्ली पुग्यौं। दिल्लीको भ्रमणमा हामीले सर्वप्रथम लाल किल्ला हेर्नु गयौं। यो चाँदनी चौकको ठीक अगिल्तिर पर्छ। प्रवेश द्वारमा टिकट काटी भित्र गयौं। भित्रको दृष्य अचम्भको रहेछ। यहाँ विभिन्न देशबाट पनि मानिसहरु आएका थिए। महाराज अकबरले पनि शासन गरेका रहेछन्। जसको भित्र अनेकौं सैकड़ौं वर्ष अघिका वस्तुहरू पनि घुम्नु आउने मानिसहरूको दर्शनको निम्ति राखिएका छन्।

त्यहाँबाट हामी जामा मस्जिद गयौं। यो इस्लामी धर्मका मानिसहरूका पूजा स्थल हुन्।

यसैको छेउको चाँदनी चौकमा सस्तो दाममा सबै प्रकारको चीजहरू पाँइदो रहेछ।

राजघाटमा सक्रिय पिता महात्मा गाँधीको समाधि बनाएको छ।

जन्तर-मन्तर यो अहिले समय जान्नलाई यसको निर्माण गरिएको रहेछ। अहिले यसको उपयोग गरिदैन तरै पनि हेर्नमा यसको बनावट सुन्दर छ। कुतुबमिनार यो धेरै अग्लो रहेछ। भनिन्छ यसलाई ठीक तलतिरबाट हेर्नु परे, ढाडको शिरको टोपी झर्छ अरे।

यसरी नै अक्षरधाम, चिड़ियाघर, इण्डिया गेट, राष्ट्रपति भवन, संसद भवन इत्यादि स्थलहरुको आनन्द लियौं। यसरी हाम्रो बिस्तारै-बिस्तारै समय सकिदै गयो। मन रुन थाल्यो, फर्कने दिनहरु नजीक आयो। बिहान पाँच बजीतिर हामी न्यूदिल्ली स्टेशनबाट बड़ा-बड़ी उनीहरूका परिवार, फुफू सबैसंग विदा लियौं। यस बीच त्यहाँ रुवा-बासी भयो।

यो यात्राले सबैभन्दा बेसी ज्ञान मलाई जग्गा-जग्गामा कुन-कुन जाति छन्, उनीहरूको रहन-सहन, बोली चाली आदि कस्ता छन् – त्यो छर्लङ्ग पारिदियो।

यसरी नै म मेरा साथीहरूलाई पनि सुयोग पाए भ्रमण गरून भन्ने सुझाव गर्दछु।

❑ अजय दुलाल
सातौं श्रेणी 'सी'

मेरो प्यारो यात्रा बंगलोरको थियो । १९९० सालमा हामी सबै परिवार बंगलोर गएका थियौं । तीन दिनको रेल यात्रापछि हामी वहाँ पुग्यौं । हामीलाई लिन काका रेलवे स्टेशनमा आउनु भएको थियो । हामी सबै काकाको घरमा १५ दिन बस्यौं ।

यो भारतको एउटा प्रसिद्ध शहर हो । त्यस दिन हामी त्यहाँ ३ बजे आइपुगेका थियौं । भोलिपल्टदेखि हामीलाई काका - काकीले घुमाउन लैजानु भयो । हामी मैसुर राजाको महल , बृन्दावन गार्डन, साई बाबाको मन्दिर ह्वाइट फिल्ड, लाल बाग, डियर पार्क, टिपु सुल्तानको मकवरा अनि तिनको माता-पिताको मकवरा ई० भ्रमण गर्यौं । फेरि वैष्णव देवीको मन्दिर, चर्च, हाईकोर्ट भवन पनि गर्यौं । त्यहाँको सबैभन्दा अग्लो विल्डिंग ४० तल्लाको रहेछ । शहरमा एउटा स्थानमा बैजयन्तीमालाको नर्तक हल पनि थियो, त्यँहानेर हामीले फोटो पनि खिच्यौं । त्यहाँको शहरमा बेसी जस्तो कन्नड़, तेलगु र तामिल मानिसहरू थिए । उनीहरुको भाषा हामीलाई बुझ्न अठेरो । त्यहाँ धेरै मात्रामा नरियल, काजू बदाम, अंगुर, छोकड़ा ई० पाइँदो रहेछ । खाना चैं इडली, दोसा, साम्बर, उपमा ई० खांदो रहेछन् ।

त्यहाँबाट १५ दिन बसेर हामी कलकत्ता भएर आफ्नू घर फर्केर आयौं । यात्रा गर्दा धेरै प्रकारको ज्ञान पाइन्छ । यति नै हो मेरो प्यारो यात्राको वर्णन ।।

मेरो यात्रा - नेपाल

❑ युवराज थापा
सातौं श्रेणी 'ग'

यात्रा धेरै किसिमका हुन्छन्, जस्तै पैदल यात्रा, बस यात्रा, रेल यात्रा, हवाई यात्रा, समुद्र यात्रा र मेरो यात्रा थियो बस गाड़ीको यात्रा।

यात्रा गर्नाले धेरै प्रकारको ज्ञान पाइन्छ, बुद्धी बड़दछ र हामीहरूले धेरै असल चीज र धेरै काममा आउने कतिवटा किताबहरूमा नपाइने अमूल्य जानकारीहरू पाउँदछौं। हामीहरूले यात्रा गरेको छौं भने हामीहरुलाई धेरै विषयमा सजिलो हुनजान्छ।

हामीहरु सबै परिवार जाड़ो महीनाको छुट्टीमा घुम्न भनी नेपाल तर्फ लाग्यौं। मेरो परीक्षा पनि समाप्त भएर हामीहरू सब परिवार काठमाण्डौतिर जाड़ो महिना पनि बिताउने गरी लाग्यों। हाम्रो प्रोग्राम चाहिं जाड़ो महीनाको बिदाइको थियो।

हाम्रो प्रोग्राम अनुसार हामीहरू सब परिवार १९९३ को दिसम्बर २० तारिकको दिन घरबाट बिहानै निस्कियौं र हिमालश्री नाम भएको बसमा चढ़ी यात्रा शुरु गर्यौं। बिस्तारै-२ बस ७ माईलतिर बढ़न थाल्यो अनि खिड़की वरि-परिका सिक्किमतर्फका डाँड़ा-काँड़ा र रूखपात अनि अन्य मसीना-२ कोमल रूखपात हेर्न मस्त भएँ र हामीहरू टिस्टामा पुगी बसबाट पूल तर्फ बढ़न लाग्यौं र हामी फेरि खिड़कीबाट चरा-चुरुंगीलाई हेर्दै र बाँदर अनि माछा खाने चरालाई देख्यौं र हामीहरू यसरीनै बाघ पूललाई छाड़िरहेको थियौं मेरो आँखा कत्ताबाट खोलातिर पऱ्यो। मैले त्यहाँ एउटा डुंगा चलिरहेको र रेल आइरहेको देखें। यसरीनै हामीहरू सिलीगड़ीको बस स्टयाण्डमा पुग्यौं र सबै यात्रीहरू ओर्लिन लागे। हामीहरू एउटा होटलमा गई समान त्यहाँ राखी घुम्न भनी सिलगड़ी बजारतर्फ लाग्यौं। त्यसपछि सिलगड़ीबाट सोझै काकरीभिट्टातर्फको यात्रा शुरु भयो। काकरीभिट्टा जाँदा बाटामा कोही चियापत्ती टिप्दै थिए भने कोही चैं दवाई-पानी लाउनमा मस्त भएका थिए। त्यसपछि हामी मेची तरी काकरीभिट्टा पुग्यौं। हामीहरुले बाबालाई सोध्यौं "बाबा यो कुन पूल हो ?" बाबाले बताउनु भयो की यो मेची पुल हो र यसलाई नेपाल र भारतको सिमाना पनि भनिन्छ भन्नु भयो र हामीहरु चेक पोस्टमा गयौं। यहाँ लुगा फाटालाई दुई तीन् पल्ट चेक गरी छोड़ी दियो र तीनजना प्रहरीहरु एकजना कस्टम अफिसर हुनुहुँदो रहेछ। अनि सबै जना एउटा होटलमा गएर खाना-पिना खाई त्यहाँ केही वेरसम्म बस्यौं त्यो होटल चैं गुरुङको रहेछ। त्यहाँबाट

पैसा साट्नकोलागि ब्यांकमा गएर पैसा साटी गाड़ीको बन्दोबस्त गर्न भनी फेरि त्यही होटलमा आई गाड़ीको टिकट काट्न थाल्यौं। हाम्रो बसको समय रहेछ बेलुकीको ५.३० मा र गाड़ीको नाम रहेछ सिद्धार्थ याता-यात । अनि फेरि हाम्रो र अन्य यात्रीहरूको यात्रा शुरु भयो ।आकाश सफा थियो र जुन लागिरहेको थियो। पशुपती हुँदै हाम्रो गाड़ी दमकमा आएर एकै छिन्को लागि रोकियो र फेरि हाम्रो गाड़ी लाहान भन्ने ठाँउमा पुग्यो। एउटा होटलको अगाड़ि गाड़ी रोकिदियो। अनि यात्रीहरू र हामीहरू त्यस होटलमा गएर खाना खाएर फेरि काठमाण्डौंतर्फ लाग्यौं। हामीहरू रातिको २ बजेर २२ मिनेट जॉदा हिटौंड़ामा पुग्यौं र हामीहरू त्यस गाड़ीबाट ओर्ली घरतिर लाग्यौं। घरमा पुगी निन्द्राले साह्रो भई रहेकोले हामीहरू एकैछिन्कोलागि सुत्यौं र भोली बिहान हामीहरू घुम्नकोलागि घरबाट निस्क्यौं। सिमेन्ट फैक्ट्री, रबर फ्रैक्ट्री, मुंगा फेक्ट्री र माछा लाने केन्द्र घुम्न गयौं। रातको आठ (८) बजी हाम्रीहरू घरतिर लाग्यौं। फेरी भोलीपल्ट बिरगंजतर्फ लाग्यौं र त्यहाँ मन्दिर, घोड़ा गाड़ीहरू पनि देख्यौं। मलाई नेपालको भाषा अफठ्यारो लाग्यो। जस्तै –

ड्राईबरलाई = गूरुजी, मेस्कललाई = गुच्छा, गुड़ीलाई = चड्डा, दैलोलाई = ढोका, खिड़कीलाई = झ्याल, चाबीलाई = सांचो, लुगालाई = कपड़ा इत्यादि। यस्तै रहेछ नेपालको बोली-चाली।

अनि अन्तमा मैले लेख्नु अथवा भन्नु भूल गरेकोमा मेरो सबै गूरूजन र मेरो अन्य साथी-सङ्गी र दाजु भाइहरूलाई यो मेरो दस औंला जोड़ी क्षमा चाहन्छु।

मेरो यात्रा - कलकत्ता

❑ अभिक दास
सातौं श्रेणी 'सी'

मानिस धेरै इच्छाले बाँधिएको प्राणी हो। कसैलाई केही इच्छा लाग्छ भने कसैलाई अर्कै। यस मध्ये यात्रा एउटा एकदमै उच्च अनि महान इच्छा हो। यस्तो यात्रा धेरै प्रकारका हुन्छन्। कोही पैदल यात्रा, कोही मोटर यात्रा, कोही रेल यात्रा भने कोही हवाई यात्रा।

हाम्रो पारिवारीक इच्छा अनुसार हाम्रो रिजल्ट पश्चात कलकत्ता यात्रामा जाने हाम्रो घरको सलाह धेरै दिन पहिला देखिको हो। यसरी रिजल्ट पाएको तीन दिनपछि २२ दिसम्बर ९३ को दिन प्रायः नौ बजीतिर हाम्रो यात्रा शुरु भयो। म त साहै हर्षले गद्‌गद् थिएँ। प्राय साढ़े नौ बजीतिर हामी टिस्टा पुगेर बाबाले सुन्तला किन्नु भयो। हामी आमा, बाबा, भाइ र म चारजना औधी हँसिलो मुहार बोकेर साढ़े एघार बजीतिर सिलिगड़ी पुग्यौं। सिलिगड़ीमा मेरो छेमा-काका हुनुहुन्छ त्यो दिन हामी एक रातको निम्ति त्यहीं बास बस्यौं। राति काकाले हामीलाई बजार घुमाउनु लैजानु भयो। मलाई साहै अचम्भ लाग्यो सिलिगड़ीमा त राती हाट लाग्दो रहेछ म छक्क परेर काकालाई सोधेको उतातिर त दिउँसो गरम हुन्छ अरे अनि बेलुकाको शीतल हावामा सबै सौदापात गर्दो रहेछन्। माछावालहरूको ताना-तान माछा बेचाइ देखेर म त दङ्ग परें त्यसैले त बेला-बेला हाम्री काकी "साला माछा बेचुवा बेहोरा भएको" भनेर गाली गर्नु हुँदो रहेछ।

प्रायः एक रात एक दिन सिलिगड़ी बसेर २२ दिसम्बर ९३ को दिन ५.३० को रेलमा दुई महीना अघि रिजर्वेशन गरेको सीटमा गएर बस्यौं। यसरी हाम्रो रेल यात्रा पनि शुरू भयो। रातभरि रेल आफ्नै रफ्तार बोकेर कुँ — छुक् — छक् — छुक् — छुक् गर्दै कुदिनैरह्यो। पहिलो पटक रेलमा चढ़ेको मलाई त स्वर्ग गएको जस्तो पो लाग्यो। आमा र बाबा त भुसुक्क निदाउनु भयो तर म र भाइ निदाएनौं। भाइलाई पनि औधी हँसिलो छुलबुले भावमा देखिन्थ्यो। मध्यरातको अन्ध्यारोलाई चिर्दै रेल बगिरहेको थियो। अर्कोपट्टि पनि दार्जीलिङ्गको हामी जस्तै यात्रीहरू पुरी यात्रा गर्न जांदै थिए। तिनीहरूको एक जना छोरा रहेछ। उ पनि हामी जस्तै अचम्भित थियो। प्राय साढे बाह्रतिर मैले उसलाई "हेलो" भनेर बोलाएँ। उ पनि फर्स्याइलो रहेछ। अनि हेलो भनि हाल्यो। मैले कहाँबाट आएको कहाँ गएको, नाम, स्कूल, श्रेणी इत्यादि सोधें र सबै उसले बतायो र

उसरी नै मलाई पनि सोध्यो मैले उसले सोधेको भन्दा ज्यादा बताएँ । यसरी जाँदै गर्दा हामी बिहानपख एउटा औधी लामो र सुन्दर पुलमा पुग्यौं। मैले हतार हतार बाबालाई बोलाएर पुलको विषयमा सोधें। बाबाले फरक्का पुल भन्नुभयो । यसको विषयमा अलि-अलि पढ़ेको पनि थिएँ सुनेको पनि थिएँ । त्यसको विषयमा बुझ्न साह्रो परेन ।

यसरी बढ़दै हामी कलकत्ता पुग्यौं त्यहाँबाट हामी हाम्रो काकाको घर भवानिपुरमा गयौं। हामीलाई देखेर काका काकी र भाइ औधी खुशी भए र त्यो दिन हामी थाकेको हुनाले सुतिहाल्यौं। भोलीपल्ट प्रायः आठ, नौ बजीदेखि हाम्रो कलकता हेर्ने त्रयकका कुरा हेर्न गयौं । मेरो लागि त त्यहाँको हरेक चीज हेर्न लायककै थियो । यसरी अठाह्र दिन कलकता बस्दा हामी भिक्टोरीया, चिड़ियाखाना, पार्क, झिलिमिलीपार्क, तारामण्डल, म्युजियम, जादुघर, हुचड़ापुल, वाटर डान्स, कालिघाट इत्यादिसम्म पुग्न सक्यौं । दिघाको समुन्द्री दृष्य र अलिपुरको चिड़िया-खानाले मेरो मनै लगिदियो ।

कलकत्ताको सबै बोलचाल बंगला रहेछ । कसै कसैले अंग्रेजी बोल्दा रहेछन् तर यहाँको जस्तो सफा अंग्रेजी कसैले पनि बोलेको सुनिन, सबै बंगला मिसाएर बंगाली लवाजमा बोल्दा रहेछन् । त्यहाँ वसुन्जेल हामीले धेरै नेपालीहरूलाई भेटेर बात गर्यौं । कोही दार्जिलिंगका, कोही नेपाल र आसामका नेपालीसित हाम्रो बोल-चाल भयो ।

यसरी यात्रा गर्दै हामी १२ ता० जनवरी ९४ को दिन फेरि कालिम्पोङको सुन्दर वातावरण पहाड़ी बोलीचाली पहाड़ी चालामाला र आफ्नोपनाको सौन्दर्यलाई अंगाल्न आई पुग्यौं । यो यात्राद्वारा मैले जान्न सकें अर्काको गाउँ र त्यहाँको वातावरण जतिकै राम्रो भए पनि आफ्नो गाउँको चिसो पानी, चोखो मुस्कान नै आनन्दित हुँदो रहेछ ।।

❁ मेरो पत्र तपाईंअघि ❁

❑ बिनेश गुरुङ्ग
एघारौं श्रेणी 'कृषि'

उमेरका पाताहरू पल्टिएर
म त कहाँ पुगेछु
तीव्र वतासको अविरल कठोर झोंकाले
न त यहाँ/ न त त्यहाँ
अस्थिर छु / अधिकारहीन् छु,
कुन्चैं कुना, कुन्चैं मुना
एउटै हौं, जबरजस्तीभित्र आफैंलाई राख्न परेकोछु
कुबाटो र सुबाटोको मझधारमा
दोधारैको सुश्या काटन परेकोछु
सूर्यको प्रकाश, चन्द्रमाको ज्योति
ब्यर्थताको आँगनमा झुल्किएको देख्छु
त्यो कुना / त्यो मुना
नुतन किरण पाउँनै पर्ने अनुरोधमा/आशामा/प्रतीक्षामः
निम्सासिएको अनि कचल्टिएको देख्छु
यहाँ –
कति तुच्छ/कति महान्
दरिद्रता/कति अमीरता
तँ त तँ नै हु/हजूर त हजूर नै हवस्
यस्तै कठोरता/निष्ठुरता प्रहार गर्छ
कोमलताको छात्तिमा,
यस्तै के राखुँ पत्र तपाईंअघि
तित्तै छ/अमिठास छ – अवस्थाका शब्दहरू
शायद मुखमात्र होइन मुहार पनि तित्तै हुन्छ होला
अवहेलनाको साटो सहराको बाग फुलाउनु हुन्छ होला
मुस्काईको साटो आँशुको मुहान फुटाउनु हुन्छ होला
भो तपाईंलाई आफ्नै साईनोले पोतेर
यो पत्र/यो गुनासो अनि यो शब्दहरू असमानताको ।

वास्तविक जीवनको अनुभव

❑ रबिन गुरुङ्ग
भूतपूर्व छात्र

परिस्थिति र बाध्यताहरूले
बाँधिएको सीमित परिधिभित्र,
मैले सुस्ताएका प्रत्येक नींदहरू,
बिहानी नभई बिउझिएपछि,
पराजीत भई निस्केको खेलाड़ी झैं
चराहरूलाई संगालेर,
यथावत् हिंड़िरहन्छ /वास्तविक जीवनको कटु अनुभव गर्दै,
नाना रकमको प्रमाण पत्रसितै / डिग्रीको प्रमाण पत्र
छातिमा झुण्डाएर।
आज फेरि
उभिन पुग्छु / जीवन निर्माणको ढोकामा
परन्तु / असफलता शब्दको झटारो पाएपछि
प्रश्न / प्रश्न का / जुलुस टाउकोभरि लिएर
लक्ष्यविहिन बोझिल पाईला सारिदिन्छ अनायसै
तरै पनि आफू स्वयंलाई शान्तवनाको 'प्रतिमूर्ति बनाई'
टिठलाग्दो दृष्टि दौड़ाउँछु प्रमाण-पत्रमाथि सरसर्ती
फेरि तितो अनुभव गर्छु :
प्रमाण पत्रले पनि तिरस्कार गरे झैं,
अनि थुप्रै शंका / उपशंकासितै
स्वयंलाई प्रश्न गर्छु:
मेरो सक्षमता / मेरो क्षमता / अनि मेरो बुद्धि विकासमाथि,
अनि फेरि घोरिन विवश हुन्छ:
मैले अर्जित गरेको मेरो प्रमाण पत्रको गहनतामाथि
कालान्तरमा गहकिलो निष्कर्ष निकाल्छु
मेरो प्रमाण पत्रको खोक्रेपना / मात्र नभएर
अनि आलो यादहरू आउँछ परीक्षाको हलहरूमा
स्वयंलाई धोका दिएर, उत्तर पत्र कोरेको
योगायोगपूर्ण भविष्यको नजर अन्दाज नगरी
वर्तमानलाई मात्र / केवल जिन्दगी संभाली,
मानवतावादलाई केही पर फाली
हिप्पीवाद थ्योरीहरूको सजिलै अनुशरण गरी
क्षणिक मौजमस्तीमा बिताएको कालहरूको
तितो / कटु अनुभव गर्दा नगर्दै
जीवन नाटक / बितिसक्छ
यसैले पछितोपूर्ण घड़ीहरूसितै
पराजित र हरेश शब्दलाई / मानसपटमा सजिलै नउतारी
बाध्यता / बाध्यपूर्ण / जीवनको नुनिलो अनुभवहरू
बटुलिरहेछु / दिउँसै प्रायः 'रतन्धो' बनी।

तिमी बाँच !

❑ बलेश्वर
कक्षा - दस 'कृषि'

मानव हौ तिमी, मानव भई बाँच ।
आँशुमा होइन, हाँसोमा बाँच ।
हारेर होइन, जितेर बाँच ।
स्वार्थमा होइन, निस्वार्थमा बाँच ।

★ ★

अँध्यारोमा होइन, उज्यालोमा बाँच,
हराएर होइन, पाएर बाँच,
विफलतामा होइन, सफलतामा बाँच,
पीड़ामा होइन, गाएर बाँच !

★ ★

शत्रुतामा होइन, मित्रतामा बाँच,
बिछोड़मा होइन, मिलनमा बाँच,
निराशामा होइन, आशामा बाँच,
भत्काएर होइन, बनाएर बाँच ।

★ ★

रूवाएर होइन, हँसाएर बाँच,
बेईज्जतीमा होइन, ईज्जतमा बाँच,
अभावमा होइन, पूर्णतामा बाँच,
कमजोर भएर होइन, बलियो भई बाँच ।

★ ★

क्रोधी भएर होइन, प्रेमिका भई बाँच,
कातर भएर होइन, साहसी भई बाँच,
क्षणभर मात्र होइन, अमर भई बाँच,
भ्रमजालमा होइन, वास्तविकतामा बाँच ।

★ ★

एक्लै होइन, समाजमा बाँच,
समाजमा मात्र होइन, संसारमा बाँच,
आफू मात्र होइन, अरूको निम्ति पनि बाँच,
फेरि अरूको निम्ति मात्र पनि होइन,
सारा मानवको निम्ति बाँच,
यसरी तिमी, आफू, अरू, समाज, देश
अनि सारा मानवको निम्ति बाँच ।

●●●

SOJOURN OF MODERATOR IN S. U. M. I KALIMPONG
Moderator of C N I , The Most Rt. Rev Anand Chandulall
"SOWING THE SEEDS"

The Deputy Moderator C.N I , The most Rt. Rev. D K Mohanty
... the visit of the Moderator at S.U M.I. Precedes

प्रतिभा

❑ रूद्र प्रसाद आचार्य
बाह्रौं श्रेणी 'विज्ञान'

एउटा रमाइलो बेंसी हरियालीमा मुस्कुराइरहेको छ । थुप्रो थुप्रो घरहरू आफ्नो काखमा राखेर मानौं उक्त बेंसी मुस्कान छोडिरहेछ । कहीं- कहीं फाट्टफुट्ट ठूला-ठूला घरहरू बेफाटमा बेंसीको दृष्यलाई नै उक्मक्याउँदैं, स-साना घरहरूको रमाइलो दृष्यरूपी तारमा बगेको समानताको करेन्ट छिनाल्दै मै हुँ भने जसो गरी ठड़िएका छन् ।

त्यो बेंसी बर्षौदेखि पछाड़िएको छ । त्यहाँ शिक्षा र ज्ञानको दियालो जल्न बाँकी नै छ। त्यो बेंसीमा बल्ल मिरमिरे बिहान हुने चेष्टा देखिन्थ्यो । तर दुर्भाग्यवस त्यो मौका उक्त बेंसीले गुमायो । मन्नुको तात्पर्य त्यहाँ भर्खर स्कूल बनाउने योजना बनाइएको थियो तर जनसाधारणलाई अन्याय र भ्रष्टाचारको जाँतो मा पिधी सातु बनाउन पल्केका केही स्वार्थी महाजनहरूले ह्याकुलाले मिचेरै टाढ़ा सारिदिए । अझ निस्पट्ट अन्धकारले बेंसीलाई ढाक्यो । अलि हुनेखानेले त आफ्ना केटाकेटीलाई टाढ़ाको स्कूलमा भए पनि पठाए तर गरीब गुरूवाको केही जोर चलेन । कामको व्यस्तताले गौंजेका अनि हातमुख जोर्ने समस्याले पिरोलिरहेका साधारण जनताले त आफ्ना केटाकेटी पढाउने कुरा नसोचे पनि हुन्थ्यो ।

त्यो बेंसीमा महावीर भन्ने महाजन निकै चल्तीमा आएको छ । उसको नाम भनिनसक्दा सोझासाधाहरू थरथर कॉपिहाल्छन् । हुन पनि उ कठोर छ । सोझासाधालाई हप्काएर अरूलाई ढॉट्न तालीम प्राप्त छ । गाउँ घरमा दिनपरदिन बढ्दै गइरहेका बालकहरूको भविष्य विथोल्न साहसी छ । प्रशासन नै ऊ भने पनि हुन्छ । कसैलाई कुट्दा-मार्दा पनि उ माथि केही लाग्दैन । लाटाको देशमा गौंडा तल्नेरी भने झैं उसले त्यो गाउँमा निकै पुरुषार्थ कमाएको छ । उ विचित्रको पुरूषार्थमा प्रसिद्ध छ । उ गाउँमा बढिरहेका तामारूपी बालकहरूको भविष्य निमोठ्न निकै अग्रीम छ । गाउँहरूका सोझासाधा जनतालाई झुक्याएर आफ्नो पेट भरी आफू मोटाएर अरूको रगत जुकाले झैं चुसेर रक्तम्मेहीन-पारी गाउँ भड्याउन महावीर र उसका पुच्छरहरू निकै प्रचलित छन् । कतिपय त महावीरकै पछि लागेर निकै धनदौलत कमाएका छन् । सबैले बलेकै आगो त ताप्छन् । सबै महावीरकै पछि नलागे सुखै पाउँदैनथे । महावीरको जस्तै वचनलाई शिरोपर नगरे उनीहरूको जीवनको संभावना नै थिएन । तर उनीहरूलाई थाहा थिएन कि उनीहरू जिउँदै पोलेका चितामा जलेको । उनीहरूलाई

धन दौलतको पोजले अप्रत्यक्ष रूपमा जिउँदै चितामा जलाएर हल्का हावाका थप्पड़मा उड़ने खरानी बनाइदिएको छ। तर आफूलाई वजनदार ठान्ने ती महाजनहरू आफूलाई नै हरेक क्षेत्रको गहौं व्यक्तित्व संझन्छन्। मानौं, धनदौलतको खोराकले उनीहरूको शरीरमा ठूलो रोग लगाएको छ। शायद त्यो रोगको औषधी थाहा पाउन अर्को जुनीमा उनीहरूले दुःखी मानव भएर जन्मनुपर्छ। त्यो खोराकले बालककालको तिनीहरूकों कोमल मृदु आज पत्थरमा बदलिइसकेको छ। कठोरताको चरम शिखरमा टेकाइसकेको छ। अब पत्थरमा बदलिसकेको तिनीहरूको त्यो कोमल मृदुलाई फेरि कोमलतामा बदल्न उस्तै चेतनशील व्यक्तिको आवश्यकता पर्छ। त्यस्तो व्यक्ति त्यो अन्धकारले छाएको बेंसीमा कहाँ पाउनु र! युगले अझै कति वर्ष पर्खनुपर्ने हो पत्तोफाँट छैन। जे होस् सम्पत्तिको वास्तविक अर्थ वा परिभाषा नबुझेर त्यस बेंसीका ती महाजनहरू त्यही भावनाको फोहोरी तलाउमा चुर्लुम्म डुबेका छन् र नै त्यस गाउँमा ती समस्त झुप्रामा बस्ने वास्तविक जीवनको अर्थ बुझेका, मर्म र दुःखको कसीमा पेलिंदा-पेलिंदा गाड़ीरूपी जीवनलाई सही मार्गतिर मोड्न सक्ने कमलो पग्लने मैन जस्तै मृदु भएका, कोमल हृदय भएका, दुःखी जनहरूलाई आफ्नो अहंकारको विषाक्त पानीले भरिएको गोड़ाहरूले लत्याइदिन्थे। वास्तवमा धनदौलत भनेकौं अहंकार बढ़ाउने भिटामिन हैन बरू आँखा खोल्ने माध्यम हो। वास्तवमा सम्पत्ति भनेको निस्पट्ट अन्धकारमा थुन्ने जेल होइन र दुःखी आत्माहरूलाई हान्ने गोली होइन। तर ती आडम्बरी महाजनहरूमा यस्तो धारणा थिएन। उनीहरू त मर्दा पनि सम्पत्तिको कात्रो बिछ्याउन चाहन्छन् भन्ने कुरा उनीहरूको प्रत्यक्ष व्यवहारले दर्शाउँथ्यो। कि पढ़ेर जानिन्छ कि परेर जानिन्छ तर न त उनीहरू पढ़ेका थिए, न त परेकै थिए। उनीहरूलाई साँड़े गोरूको नाम सिवाय अरू केही पनि दिन सकिन्नथ्यो।

एकातिर दिनपरदिन देशको स्थिति डमाडोल भएर गरीबिको खाडल गहिरिएकोले र अर्कोतिर साहुहरूको थिचो-मिचो, हिंसा र उपेक्षाको बोझिलो ढुंगो भिर्नु परेकोले सोझासाधाहरू असाध्यै तेल उल्लिएको कराहीमा जिउँदै भुटिएका थिए। भिरको चिन्डो उँधो न उँभो भने झैं मर्नु वा बाँच्नुको दोसाँधमा पुगिसकेका थिए। यस अवस्थामा त्यो बेंसी गुज्रिरहेको थियो। ठाउँ आफैं रमाइलो सुन्दर हुँदैन, मानिसले बनाउनु पर्छ। के जति नै सजाए पनि राक्षस बसेको ठाउँ राम्रो हुन्छ त? ठाउँ हेर्दा टिलिक्क टल्कने भएर मात्र हुँदैन। चाहे नसजाएको ठाउँ होस् तर त्यहाँका मानिसको हृदय आकर्षक भइदियो भने सम्पूर्ण कुरा मन खिच्ने हुन्छ। वास्तवमा स्वर्गका अप्सरा नाँच्ने ठाउँमा टिलिक्क टल्कने सजिएका भित्ता छैनन्। तिनै स्वच्छ हृदयको टल्कने झिल्लीमा नै वास्तवमा आस्थाका अप्सरा नाँच्छन्। विश्वासका दीप जल्दछन्। वर्षौंदेखि थाक लागेर रहेका मैला भावनाका पाप्रा जड़ान भएको हृदय भएको ठाउँमा किन ढकमक्क फूलहरू नै नफुलुन्? किन झिलिमिली बत्तीहरू नै नबलुन्? तर ती सबै हृदयलाई वास्तवमा त्यही कालो भावनाको हिलोले पुरेको हुन्छ; अतुलनीय कुरूप पारेको हुन्छ। मानौं ती महाजनहरूले त्यो बेंसीलाई त्यस्तै पारेका थिए। शिक्षा र ज्ञानको उज्यालो ज्योती दुष्टताको बलले फुकेर निभाएका थिए। ढपक्क लागेका सोझासाधाका आँखाका ढकनी खुल्लान् र? दन्किरहेको सारा भ्रष्टाचारको आगो निभाउलान् भनेर

त्यहाँका महाजनहरूको मनमा ढ्याङ्ग्रो बज्दथ्यो र नै स्कूल टाढ़ा राखेका थिए।

केही वर्ष पछाडि मात्र त्यस ठाउँमा एकजना भिन्नै विचार धारणा र स्वभावको बालकको उदय भयो। त्यो बालक अत्यन्त चलाख र बुद्धिमान थियो। स्मरण शक्ति र विचारधारा दुवै तेजस्वी भएको त्यो बालक त्यही बेंसीको एकजना गरीब किसानको छोरो थियो। हुने बिरूवाको चिल्लो पात भनेझैं उ सानैदेखि पढ़नमा उत्सुक हुन्थ्यो। उसकों नाम हरेन्द्र थियो। अरू स्कूल धाएको देख्दा हरेन्द्रलाई पनि स्कूल जान मन लाग्दथ्यो।

त्यो त्यही बालक थियो जसको बाबु र अमालाई महावीर र उसका मान्छेहरूले एक दिन सक्तो धुलाई काढेको थियो। आमालाई काँड़ावाला लट्ठीले हिर्काएर रक्ताम्मे बनाएको थियो भने बाबुलाई घैंटेसी लगाएर मार्ने प्रयास गरेका थिए। तर कसो-कसो गरेर उनीहरू त्यो महापर्वबाट बाँचेर यो संसारमा दुःख भोग्न रहेका थिए। त्यसबेला त्यो बालक सात वर्षको थियो। त्यो दृष्य हेर्न नसकी त्यो बालक मानौं बेहोसमा पौंरिदैथ्यो। आफ्नो बाबु र आमालाई त्यसो गरेको देख्दा त्यो बालक रोदनको ज्वालामा दन्किएको थियो। उसले त्यो महापर्वलाई जीवनको ग्रन्थ नै संझ्यो। समयको चक्का जति-जति घुम्दै गयो, हरेन्द्रको आँखाको नानी अगाड़ि त्यो दृष्य अझ-अझ स्पष्ट भएर नाँच्न थाल्यो, छछल्किन थाल्यो। जसरी समुद्रमा पानीका तरंगहरू उठ्छन् त्यसै गरी हरेन्द्रको मनको सागरमा भावनाका अद्वितीय तरंगहरू बहन थाले अटुट रूपले। हरेन्द्रले त्यो भयंकर दृष्यको अध्ययन नै जीवनको आविष्कार संझ्यो। उ त्यो दृष्यलाई संझदै आफ्नो कलेजो टुक्रा-टुक्रा पारेर विरक्तमा डुबिरह्यो। आफ्ना सोझा सरल माता-पितामाथि त्यो क्रूर महवीरले गरेको अन्यायका जीवित तस्वीर हरेन्द्रको आँखाको क्यामेराले खिंचेको थियो। कृत्रिम क्यामेराले खिंचेका फोटोहरू धेरै समयपछि रंग मेटिएर जान सक्ला तर हरेन्द्रको आँखाको नानीले खिंचेको त्यो फोटो यसरी खिंचेको थियो कि त्यो कहिल्यै मैलिन सक्दैनथ्यो। बरू झन् स्पष्ट हुँदै गएथ्यो, बरू अझ आँखाको भित्री तहमा थाकला-गेथ्यो। जे होस् हरेन्द्रले त्यो असीम क्रूरताको दृष्य आफ्नो आँखाबाट अलग्याउन सकेन। कलिलै मस्तिष्क भए पनि त्यस दिन महावीरको कठोर मुखबाट निस्केका बन्दुकका गोली जस्ता वचन-वाणहरू उसले क्यासेटमा गीत भरेझैं भरेको थियो। बर्षौंसम्म नमेटिने ढुंगामा लेखिएका अक्षर जस्तै ती वचनहरू उसको मस्तिष्कमा कुँदिएको थियो। मानौं महावीरका तीखा वचनवाणहरू हरेन्द्रको कोमल हृदयमा रोपिएका थिए। उसका छातिमा लागेका यस्ता वचनवाणहरू झिक्न उ अनेक प्रयत्न गर्दथ्यो तर कहाँ सक्नु र! विचरा थकित हुन्थ्यो। आफसेआफ जे होस् उसले स्कूल गएर मन भुल्याउने विचार गर्‍यो। पशुपतिको यात्रा शिद्राको व्यापार भनेझैं उ स्कूल गएर दुई कुरा पुरा गर्न सक्थ्यो। एक त उसको हृदयमा परेको गहिरो चोटमा मल्म लगाउनु। अर्को चाहिं पढेर ठूलो बड़ो हुनु। उसका आमा-बाबाले पनि यही सोंचेर उसलाई पढ़ाउनु मन गर्न थाले। आमा बाबाले भित्री मनमा जीवनको धोको राख्न थाले। त्यो काम पुरा गर्ने हरेन्द्र सिवाय अरू कोही हुँदैनथ्यो त्यसैले उसलाई लगनशीलताका साथ स्कूल टाढ़ा भए पनि पढ़ाउँदै गए।

दिन सरासर बित्दै गए। हरेन्द्र पढ़्दै बढ़्दै गयो।

प्रथम श्रेणीमा पास गर्दै उ लगनशीलताकासाथ अध्ययनरत रहँदै गयो। उ अध्ययनलाई जीवनको कर्त्तव्य ठान्दथ्यो।

महावीरको एक महेश नामको छोरा थियो। सम्पत्ति नै जीवन ठान्ने महावीरले आफ्नो छोरालाई पढ़ाएन। अज्ञानताको चपटीले किचेर राख्यो। आखिर यत्रो सम्पत्तिले पुगिहाल्छ नि धनमाथिको रातीगेड़ी एउटा छोरालाई भन्ने धारणा लिएको महावीरलाई के थाहा शिक्षाको सही महत्व ? अशिक्षाको कारणले महेश उत्ताउला प्रवृत्तिहरूतिर लम्कदै गएको के थाहा ? फटाहहरूको लिडर भएर भौंतारिएको उसको बाबुलाई के थाहा ? थाहा भएपनि उसकोलागि प्रगति र उन्नति त्यही नै त हो ? बनको काँढ़ा तिखारिरहनु पर्दैन भने जस्तो यता हरेन्द्र भने ज्ञानका कुरा सिक्दै जादै गयो। अध्ययन गर्दा उसलाई समय बितेको पत्तै हुदैनथ्यो जस्तै व्यस्ततासे गाँजेतापनि उसले प्रगति बढ़ाइरह्यो। केही बर्षअघि च्यान्टें भन्नेहरू साथी भन्न थाले। केही वर्षअघि धुले टेके जस्तै टेक्नेहरू आज भाइ, छोरा आदि भन्न थाले। जे होस् उसको सानो प्रगतिले पनि धेरैलाई आफन्त तुल्यायो। आखिर मान्छे प्रतिभाको त पुजारी हो।

महावीरको छोरा लफङ्गो भएर लागु पेय पदार्थ सेवन गर्दै भौंतारिएको र आफ्नो छोरा प्रथम भएको खबर सुन्दा हरेन्द्रका माता-पिता दुवै प्रसन्नताले प्रफुल्ल भए। अब मात्र उनीहरूको जीवनमा अलिकता आस्थाको रस आउन थालियो। अब मात्र उनीहरूले जिउनुको अलिकता सार्थकता भेट्टाए। एक दिन त निर्धाको पनि दिन फिर्छ भन्दै उनीहरूले छोरालाई जसरी भए पनि उच्च शिक्षा हासिल गराउने दृढ़ संकल्प लिए। रातोदिन बलबुतो गरेर भए पनि छोरालाई पढ़ाउने खर्च बनाउन उनीहरू अलिकति पनि हतोत्साही देखिएनन्। बरू अझ उत्सुक देखिए। हरेन्द्रले त्यो दिनको त्यो महावीरले गरेको अन्याय अझै बिर्सन सकेको थिएन। तर त्यसको प्रतिकार गर्नुभन्दा पनि मुख्य कुरा त लक्ष्यमा नै पुग्नु थियो।

युगले काँचुली फेरिसक्यो। महावीर पनि प्रौढ़तिर ढल्कँदै गयो। आफ्नो छोराको दुर्दशा देखेर महावीरले आफ्नो विंढो थमाउन काम सिकाउन थाल्यो। उता हरेन्द्र भने कलेज पढ्दै थियो। हरेन्द्रको प्रगतिको गीत सारा गाउँभरी गुन्जन थाल्यो। तर महाजनहरूलाई प्रगतिको के चासो, अध्ययन खोजीको के सरोकार ? अन्य क्षेत्रका कुरा वा धनदौलतपट्टिका कुरा महाजनहरूलाई क देखि ज्ञसम्म थाहा छ तर अध्ययन, ज्ञान, विज्ञान त उनीहरूकोलागि अनौठो जीवको नाम हो। उनीहरूलाई त्यसको के महत्व ? भदौमा आँखा फुटेको गोरू सधैं हरियै देख्छ भनेझैं उनीहरूलाई केही परिवर्तन थाहा थिएन। पाप धुरीबाट कराउँछ भन्ने उखान बड़ो वास्तविक देखिन्छ। एक दिन त असीमित तरीकाले लागु पेय पदार्थ पिएर घरमा महावीरको छोरा महेश आएछ। बाटाभरी जे सुकै भन्दै, लड़दै, पड़दै आउँदा स्कूले केटाहरूले कुटेर धुटो पारेछन्। अनि पुऱ्याइदिएछन् उसको घरमा। छोराले उसको इज्जत यस्तो अवस्थामा पुऱ्याएको देखेर महावीरको टुप्पीबाट धुँवा छुटेछ र उसले बेस्मारी भकुरेछ महेशलाई। मातेको अवस्थामा बाबु नभनी लट्ठीले हिर्काएर महेशले बाबुको नली खुट्टै भाँचिदिएछ। आफ्नो महाजनको यस्तो अवस्था देखेर उसका पुच्छरहरू बिचलित भएछन् र हतार-हतार बजारतिर औषधी गर्न लगेछन्। औषधालय खोज्दा-खोज्दा दिऊँसो ४ बजीतिर पुगेछन् औषधालयको ढोकामा।

एउटा अत्यन्त राम्रो युवक ठिटो बिरामी जाँचिरहेको रहेछ । उसको नाम डा० एच० के० क्षेत्री । महावीरका पुच्छरहरूले डा० एच० के० क्षेत्रीलाई अति शिष्ट भाषामा अनुरोध टक्र्याएछन्, "डा० साहब ! हाम्रो बिरामी हेरिदिनुपर्‍यो ! नलिखुट्टो नै भाँचिए-जस्तो छ ।" – कुनामा बसेको महावीरलाई देखाउँदै भनेछन् ।

वास्तवमा डा० एच० के० क्षेत्री अरू कोही थिएन उही हरेन्द्र थियो । जसको आमाबाबुमाथि क्रूर महावीरले गरेको जीवित तस्वीर उसको दिमागमा अझैं छँदैथ्यो । महावीरको पापी अनुहार किन नचिन्नु हरेन्द्रले चिनिहालेछन् । तर महावीरले हरेन्द्रको नाम नै नसुनेको रहेछ उ घोरिएर बसेको थियो । महावीरको अनुहार आफूपट्टि फर्काएर हरेन्द्रले भनेछन् "के भयो रे हजुरलाई" यति भनिनसक्दै भान्साघरबाट चिया लिएर हरेन्द्रकी आमा आइपुगिछन् । हरेन्द्रलाई नचिने पनि महावीरले उसको आमालाई चिन्यो र मुर्छा पर्‍यो । अनि हरेन्द्रले पानी छम्कंदै भन्यो "आजभन्दा धेरै वर्ष अगाडि तेरो कठोर हृदयबाट निस्केका वचनहरू पोलेर खाइस् ? ती वाक्यहरू अझैं मेरो मानसपटलमा ताजै छन् ।" सबैले हरेन्द्र रहेछ भनेर चिने । एकैछिन्मा हरेन्द्रका बाबा निस्केर भने "तैंले लगाएको दाग्लाको घँटेसी अब तेरो घाँटीमा लाग्दैछ ।"

अर्कालाई भनी खनेको खाड़लमा आफैं परिछ ।" सबै मान्छेहरू छक्क परेर हरेन्द्र र उसको बाबुलाई हेरिरहे । हरेन्द्रले तुरुन्त भने "पहिले यसको दवाई गरिदिन्छु र मेरो कर्तव्य पुरा गर्छु, अनि मात्र पैंचो तिर्छु यसलाई ।"

महावीरको अब मात्र घैंटोमा घाम लाग्यो । आँखा खुल्यो, मुर्छित अवस्थामै भन्यो, "मलाई आजसम्म अज्ञानताको पर्दाले ढाकेको रहेछ, तिमीले हरेन्द्र त्यो पर्दा च्यातिदियौ । तिमीलाई बधाई छ ।" यती भनिनसक्दै महावीरले यो संसार त्यागिदियो । सबै महावीरको मलामी गए । मधुरो अस्पष्ट स्वरमा महावीरको शरीरमा आगो दन्कन थाल्यो । आगोको ज्वाला फर्फराउन थाल्यो। अब मात्र सबैले धनको परिभाषा बुझे । फर्कंदा सबै हरेन्द्रको पछि लागे । हरेन्द्रले सम्झाए "कसैले पनि जवानीको जोश हुँदा जीवनको भेऊ पाऊँदो रहेनछ । अपरिपक्व हुँदा हरेक व्यक्तिले साना-ठूला गल्ती गर्दछन् । ठूला गल्ती गर्नेहरू महाकष्टको खाडलमा पर्छन् । जब जवानीको जोश हराउँदै जान्छ, तब मात्र उनीहरूलाई गल्तीको आभास हुन्छ । त्यतिबेला उनीहरू आफ्ना भूललाई सोंच्दछन्, अनि शरीरको प्रत्येक बिन्दुबाट पश्चतापको ज्वाला छुट्छ, उ त्यही पछुतोको कारण आत्महत्या गर्न पनि अघि सर्छ । हरेकले जवानी छँदा सोंचविचार गरेर मात्र काम गर्नुपर्छ जसले गर्दा पछि पश्चतापको ज्वाला नछुटोस् ।" सबैले स्वीकार्छन् ।

केवल तिमीलाई

❑ राम प्रसाद राई
बाह्रौं श्रेणी 'कृषि'

उत्तरी हिमालय सुन्दर कलल
पूर्वीय उष्णताप घामको किरण
पश्चिमी दिशा सदैव अटल डाँड़ा
दक्षिणमा भर्नौं स्वतन्त्रताको गीत
सृजना गरी निरन्तर बगिरहने टिस्टा
यी बीच स्थीर रहेको मेरो
प्यारो, सुमी स्वेम स्थीर नै छन्।

मेरो जब अघि अन्धकार थियो
अब यी सब बादल हटे झैं,
मदेखि टाढ़ा बनाई उज्यालो छायो
आज अन्धोपन हटाई मलाई,
नयाँ जीवन स्रोतको गीत सुनाउँदै
सुमार्ग तर्फ डोहोऱ्याउँदै फेरि
प्यारो सुमी स्वेम स्थीर नै छन्।

हरेक कदममा समय बितिरहेछन्
आफ्नो कर्तव्यमा व्यस्त छन् सुमी
निरक्षरलाई अक्षरनिय तुल्याउँदै
अन्धोलाई पनि सबै एकसमान गर्दै
जीवन उज्यालो गोरेटोमा हिडाउँदै
गुरु कर्तव्य पालन गर्ने मेरो
प्यारो सुमी स्वेम स्थीर नै छन्।

बिदाको यो रोदनिय दिनहरूमा
आफै म असन्तुष्ट बनिरहेछु यहाँ
किनकि तिमी माझ मेरो आत्मिय प्रेम
अटल राख्न उपहार केही छैन
मेरो असन्तुष्टीमा यो हृदयको
एक अंशदेखि शुभ-कामना
धन्यवाद ! केवल तिमीलाई मेरो
प्यारो सुमी स्वेम स्थीर नै छन्।

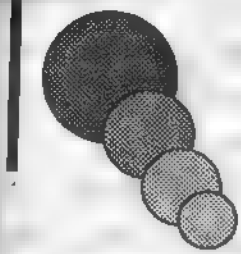

विध्वंस्तता

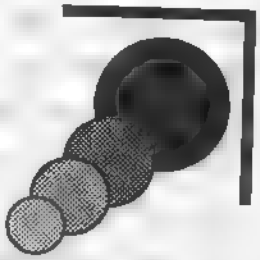

❑ बृज्जकमल राई
बाह्रौं श्रेणी 'विज्ञान'

जाड़ोको महीना थियो । त्यस दिन औधी नै धुम्मिएको हुनाले जाड़ो औधी मात्रामा बड़ेको थियो । बाहिर सड़कमा मानिसहरू गरम-गरम लुगाहरू ओड़ेर चहल-पहल गर्न लागेका थिए। सड़कको किनारहरू कोही ब्याडमिण्टन त कोही क्रिकेट खेलिरहेथे । म भने जाड़ोको दिनमा पलंगमा बसी एउटा अंग्रेजी उपन्यास 'Agony' पढ्न लागेको थिएँ । सबै विद्यालयहरूको पनि विदा भएकोले सबै विद्यार्थीहरू निश्चिन्ततापूर्वक घुमिरहेथे । हाम्रो पनि छुट्टी थियो र घरमा बसी किताब पढ़न लागेथें । अनायसै मेरो आँखा सड़कमा पर्न गयो । एउटा प्रायः चौध-पन्ध्र वर्षको केटो द्रुतगतिमा कुदेर आयो औ मेरो कोठामा स्वाट्ट पसी दरवाजा बन्द गऱ्यो । मैले त्यस केटोलाई राम्ररी नियालें त्यस्तोकेटो त्यस्तो जाड़ोको मौसममा पनि हाफप्यान्टमा थियो, त्यसका पाउहरू नाङ्गै थिए, शरीरमा एउटा मैलो फाटेको कमीज सिवाय अरू केही थिएन त्यो केटो कामिरहेथ्यो, मैले देखें त्यसको हातमा एउटा सानो पोको त्यसले जोड़ले पक्रिरहेको थियो । केही बेरमा बाहिर सड़कमा केही हल्लाखल्ला सुने । मैले झ्यालबाट हेर्दा बाहिर मान्छेको भीड़ लागेको थियो । भीड़मा एउटा भलादमी त्यसै केटोलाई खोजिरहेथ्यो । उ भन्दै थियो कता गयो हँ त्यो चोर केटा ? त्यसले दवाई किनेर पैसा पनि नदिई भागेको छ कस्तो लुच्चा बदमास रहेछ ! मैले बुझें त्यस केटो दवाई चोरेर भागेको रहेछ । मैले त्यसलाई पक्रेर– 'बदमास किन दवाई चोरेर भागिस् पैसा छैन भने आइज हिंड़ बाहिर' भने ।म त्यसलाई तानेर बाहिर लैजान चाहन्थें तर त्यो केटा मेरो खुट्टा पक्रेर रून थाल्यो । मैले जबर्जस्ती तान्न खोजें तर त्यो मेरो खुट्टा पक्रेर झन रूँदै भन्न लाग्यो-दाजु, मलाई दया गर्नोस मेरो..... मेरो भाइ सिकिस्त बिमारी छ, उसलाई दवाईको सख्त जरूरत छ। भन्दै रून थाल्यो । मैले त्यसको अनुहारमा हेरें, त्यहाँ यथार्थताको आभास पाएँ, त्यसको आँखाबाट बगिरहेको आँसुमा एउटा करूण कथाको भान मैले पाएँ । अनायसै मेरो अर्न्तहृदयमा त्यस केटोप्रति अगाध करूणा जागेर आयो औ बिस्तारै भनें – तेरो नाम के हो ? 'अरूण'! त्यसले रूग्ध स्वरमा उत्तर दियो । मैले भनें – 'हेर अरूण ! तैले एउटा पनि कुरा नलुकाई भन्न पर्छ तैले किन दवाई चोरिस् ? बुझिस्'! केही कठोरता देखाउँदै मैले भनें । त्यसले मायालाग्दो अनुहारले मलाई एकपल्ट पुलुक्क हेऱ्यो औ बिस्तारै स्वीकृतिपूर्वक

शिर हल्लायो। औ केही बेरपश्चात् त्यसले हिकहिकाउँदै भन्न शुरू गऱ्यो त्यसको करूण कहानी यसरी 'दाजु ! हामी पनि कुनै समयमा सुखी थियौं। हाम्रो पनि घर थियो, आमा र बहिनी थिइन् औ म र भाइ लगायत हामी चारजनाको परिवार थियौं। हाम्रो जीवन एक प्रकार राम्रैसंग बितिरहेथ्यो। तर यो जीवनमा ठूलो बज्रघात पऱ्यो।' मैले हतार सोधें- कसरी?' त्यो भन्दै गयो– 'बर्खाको मौसम थियो, मुसलधारे वर्षा भइरहन्थ्यो। लगातार तीन दिन तीन रात भइसकेथ्यो पानी परेको तर पानी रोकिने कुनै सम्भावना थिएन। प्रकृतिले विकराल रूप धारण गरेको थियो, प्रकृतिको यस्तो भयानक रूपदेखि गाउँका सबै मानिसहरू भयग्रस्त थिए। चारैतिर पैह्रो जान लागेथ्यो। पारि पारिको बनजंगलहरू पनि पैह्रोले तछारेर राते भइसकेथ्यो प्रायः। ह्राम्रो गाउँ वरिपरि पनि जताततै पैह्रो जानलागेथ्यो। घरिघरि बादलको भयानक गर्जन साथ बिजुली कड़कन्थ्यो हामी सबै कान थुन्थ्यौं बिजुली कड़कन्दा। साना भाइ र बहिनी त आमासंग टासिएर रून्थे, आमा भने शुन्यतातिर हेरेर ईश्वर पुकार्थिन। त्यस समय म पनि सानै थिएँ तर कुनै भयानक दुर्घटनाको अज्ञात भय मेरो मनमा पसिसकेथ्यो। त्यस रात चौथो रात थियो। पानी पर्न थामिएको थिएन। बाहिर घूक घोप्टेको अन्ध्यारो फैलिएको थियो। केही सुझ्दै थिएन घरि घरि बिजुली कड़कन्दा मात्र बाहिर चलंग उज्यालो हुन्थ्यो तर फेरि अन्ध्यारो। वारिपारि पैह्रो गएको भयानक आवाज सुन्निन्थ्यो। हामी सबै खाइपिई सुल तरखर मात्र गरिरहेथ्यौं त्यतिकैमा अचानक मलाई हामी सबै भासिदैं गएको झैं भान भयो। मैले देखें घर पनि विस्तार विस्तार सरिरहेथ्यो। वरिपरिका भाडाँकुड़ाहरू झर्न थालेका थिए। हाम्री आमा भयातुर भई चिच्याइरहिथिन्– 'अरुण बाहिर निस्की भाइ लिएर'। म त त्यसबखत् लट्टिएछु कि क्या हो हेरेको हेरैकै भएछु। यत्तिकैमा आमाको एक थप्पड़ गालामा चड़क्यो आमा आत्तिंदै भनी रहिथिई– अरूण भाग भनेको भाइ लिएर बाहिर जा...। म बेहोस भाइलाई बोकेर बाहिरतिर कुदें पानीमा भिज्दै। भाइ कहाली-कहाली रोइरहेथ्यो। निकै पर पुगिसकेको थिएँ एउटा भयानक आवाज सुनें गाउँ नै थर्काउने घड़्याम्म।' यति भनी अरूण रून थाल्यो। मैले त्यसलाई झकझकाउँदै भने-'अन्त के भो अरूण ?' त्यस केटो एकक्षण रोकिएर हिक्का रोक्दै भन्न थाल्यो।' म हाम्रो घर भएतिर अंध्यारोमा कुद्न चाहेथें तर गाउँका मानिसहरूले मलाई जान दिएनन्। सबै गाउँलेहरू "पैरोले घर लग्यो" भन्दै चिच्याउन लागेका थिए म भने 'आमा' भनी त्यहीं भूइँमा लड़ेर बेहोस भएछु। बिहान आँखा उघ्रियो। त्यस दिन त दिन पनि उग्रेको रहेछ पानी पनि थामिएछ, घाम पनि लागिरहेथ्यो, कस्तो निष्ठुर रहेछ भगवान पनि। सबै त्यही रात हुनु थियो। म जुरूक्क उठी घर भएतिर दौड़ें भाइ अझसम्म पनि अबोधतापूर्वक सुतिरहेथ्यो, म त्यहाँ पूगें तर त्यहाँ हाम्रो घर थिएन तर केवल भीषण पैह्रो मात्र गएको थियो त्यहाँ। अलि तलतिर घरको सामानहरू यत्रतत्र छरिएको थियो, घरको काठपात औ च्यादरहरूको टुक्राहरू जताततै हिलोमा गाड़िएको पाएँ। म रूदैं आमा र बहिनी खोज्न थालें तर केही पत्तो लागेन। गाउँका मानिसहरू पनि आमा र बहिनीको खोजी गर्न थाले तर केही पत्तो लागेन। केही दिनपश्चात् धेरै तल भीरमा आमाको मजेत्रो मात्र गाड़िरहेको पायौं।' यति भनी अरूण घोप्टो परेर रून थाल्यो। मैले सहानुभूति दिंदै भने 'नरोउ अरूण ! अन्त के भो ! आमा र बहिनी....।' त्यसले बात काट्दै भन्यो – 'हामीले कति खोजी गर्यौं तर आमा बहिनीको

"Uniform that Scouts the talent and Guides the way to better living"
4TH SCOUT RALLY-VENUE : CARMICHEAL GROUND, S. U. M. I
H. Q. Scout Commissioner Mr. Jogendra Prasad

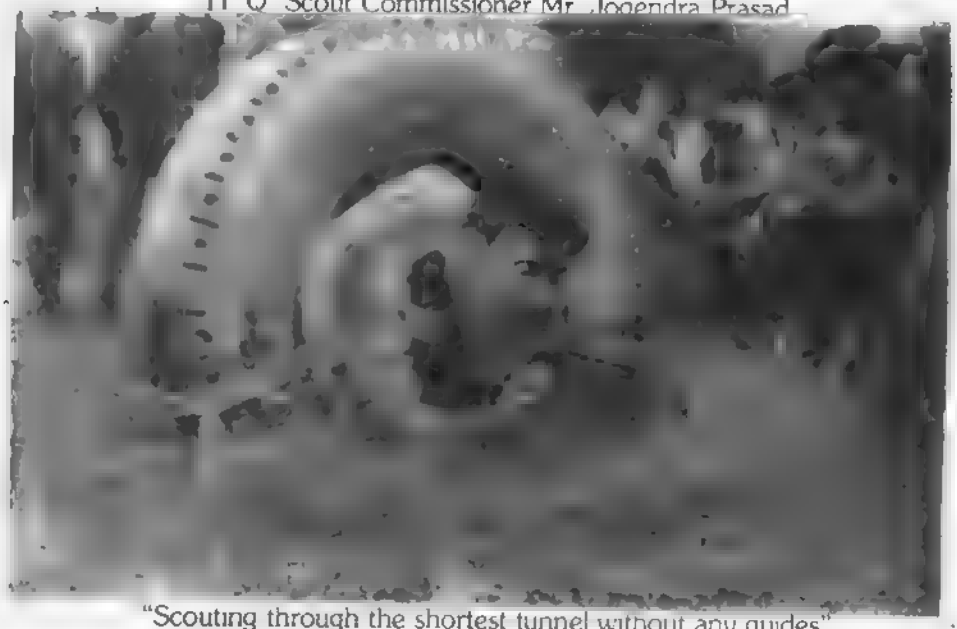

"Scouting through the shortest tunnel without any guides"
Mrigendra Mishra of S. U. M. I., one of the participants
YOUTH FESTIVAL CUM NATIONAL INTEGRATION CAMPOREE
AT GANGANAGAR CAMPOSITE, CALCUTTA
From 27 th to 31st. Dec. 1994

केही पत्तो लागेन । सबैले आमा र बहिनी यस दुनियाँमा छैनन् अब भन्न थाले तर दाजु ! मलाई पटक्क विश्वास लाग्दैन । लाग्छ आमा र बहिनी कहीँ न कहीँ छन् जीवितै सायद । यति भनी त्यो चूप भयो । मैले फेरि कुरा कोट्याएँ – अन्त तिमीहरू नि त ? कसरी यहाँ आइपुग्यौ ? अरूणले फेरि भन्न थाल्यो – आमा र बहिनी लापता भएदेखि त त्यस गाउँमै उराठलाग्दो लाग्न थालेको थियो । अबोध भाइ रूँदै भन्यो – अरूण ! हाम्रो आमा र सानी खै ? हाम्रो घर कहाँ छ ? त्यस समय म पनि भाइलाई अंगालो हाली रून सिवाय केही भन्न सक्दिनथें । गाउँका आफ्नै मानिसहरू पनि विरानो लाग्नथालेथ्यो, सबैले तिरस्कृत र घृणा गरेझैं लाग्नथालेथ्यो फेरि सधैं भरी कसले पो पाल्थे र हामी टुहुरोहरूलाई । हाम्रो यस संसारमा दुइ दाजु-भाइ बाहेक कोही थिएन । हाम्रो सबै खोसिदियो निष्ठुरी ईश्वरले । यसकारण केही समय पश्चात् म र भाइ आफ्नो मुलुक छाड़ी मुगलानतिर लाग्यौं कामको खोजीमा । बाटो घाटोमा अनेक दुख कष्ट सहदैं आज यहाँ आइपुगेछौं दाजु । हामी दुवै भाइ एउटा मीलमा काम गर्छौं । दाजु ! हामी टुहुरो हौं सद्दे टुहोरो । हाम्रो यस संसारमा कोही छैन् मेरो केवल एउटा भाइ छ तर त्यो पनि आज सिकिस्त बिरामी छ, त्यसको निम्ति कहाँबाट किन्ने यत्रो महंगो दवाईहरू र आज दवाई लिएर भाग्न बाध्य बनें ! दाजु ! फेरि म भाइलाई गुमाउन चाहन्न । मु भाइलाई गुमाउन चाहदिनँ !! यती भनी नी पलंगमा घोप्टो परेर रून थाल्यो । मेरो पनि नोंचाईको तन्द्रा टुट्यो । मैले थाहा पाएँ मेरो पनि आँखा रसिएको रहेछ, हत्तपत्त पुछें र भनें – अरूण ! नरोऊ ! उठ भनी मैले त्यसको हातको दवाई हेरें । दवाई देखी म आत्तिएँ औ भनें-हिँड़ अरूण छिटो नहो भाइ भएकोमा । त्यसले कृतज्ञतापूर्वक मेरो अनुहारमा हेऱ्यो मैले भने "हिँड अरूण सुर्ता नगर ।" यति भनी दुइ भाइ लाग्यौं त्यसको डेरातर्फ । त्यसले मलाई एउटा मैला अंध्यारो गल्लीमा लग्यो । गल्लीमा मान्छेको भीड़ देखी मेरो मुटुमा चिसो पऱ्यो । भीड़ चिर्दै म र अरूण अघि बड़्यौं । डेराभित्रको एउटा अंध्यारो कुनामा बोरा र केही थोत्रो लुगाहरूमाथि त्यसको भाइ बेहोस लड़िरहेथ्यो । अरूण कुदेर गएर झकझकाउन थाल्यो भाइलाई । भाइ... एई भाइ... उठ भाई ! तँलाई दवाई लिएर आएको छु । उठ् न नरिसान भाइ मसंग ! उठ् न !! तर उसको भाइ भने कहिले मृत बनिसकेथ्यो, उसलाई छाड़ेर अन्तिम यात्राको निम्ति प्रस्थान गरिसकेथ्यो उ । अरूण रूदैं झकझकाइरहेथ्यो भाइलाई, बड़बड़ाउँदैथ्यो,– भाइ तं पनि यति कठोर, मलाई एक्लै पारेर गइस् ? उ भाइको मृत शरीरलाई डाकों हालेर बेहोस-बेहोस रोइरहेथ्यो । मैले देखें एक कुनामा उसको भाइले खुनै खुन वान्ता गरेको आहाल रहेछ । उसको भाइ क्षय रोगले ग्रस्त थिएछ तर उसको समयमा उपचार हुन पाएन । हुन पनि तिनीहरुको उपचार गर्ने सामर्थ्य नै कहाँ र जसलाई दिनमा एक छाक पुऱ्याउन पनि हम्मे-हम्मे पर्दथ्यो । विद्यालयको पनि यो कस्तो अनौठो विडम्बना थियो । मानिसको भीड़ विस्तार-विस्तार कम हुन लागेथ्यो । म भने आश्चर्यचकित बनी यो कारूणिक दृष्य हेरिरहेथें अरुणको अघिको रूग्ध स्वर मेरो कानमा गुजिंरहेथ्यो – दाजु म— म भाइलाई पनि गुमाउन चाहन्न । मलाई पनि सारा संसार नैं अँध्यारो लागेर आयो । मैले मन मनै सोचें – सायद ! यस दुनियामा कति छन् होला यस्ता अरूणहरू जसले आफ्नो परिवार र भाइलाई नचाँहदा नचाँहदै पनि गुमाउन विवश बन्दछन् । धेरैबेर पश्चात् गहौं हृदय लिएर म घर फर्कें ।

हामी को हौं ?

आदर छैन अब रामायणका पदहरूको
चिह्नारी छैन अब नेपाली जातिको
कति दिन जिउने आफूलाई धोका दिई
म प्रश्न गर्दछु हामी को हौं ?
[illegible] विश्वास राखी बढ्नु छ अघि हामीले
जातिको निम्ति गर्नु पर्छ केही अब हामीले
[illegible] जाति नेपालीहरू [illegible] दिने [illegible] अस्तित्व [illegible] ?
[illegible] प्रश्न गर्छु, हामी को हौं ?
अधिकार कसको हो त्यो गोरेटोको
अधिकार कसको हो त्यो पर्वत शिखरको
[illegible] कसले [illegible] जयपत्रीको
[illegible] कसले [illegible] कविको ?
[illegible] हामी [illegible] ?

❑ नवीन राई
नवौं श्रेणी 'ख'

जोक्स

दुइ मातेको मान्छेहरूलाई सब-इन्सपेक्टरले पक्रेर थानामा ल्याएपछि –
कत्तिको मातेको छ परीक्षा गर्न लागे –
सब-इन्सपेक्टर –(पहिलो मत्थुलाई)– "भन् काग कसरी कराउँछ ?"
पहिलो मत्थु – "काग ! काग !!"
सब-इन्सपेक्टर – "हवल्दार ! यसलाई दुइ झाँपट लाएर छोड़िदेऊ।" (अर्को मत्थुलाई छेउमा बोलाउँदछ)
"अब तं भन बाघ कसरी कराउंछ ?"
दोस्रो मत्थु –(मुख नलागि-नलागि)"बाघ ! बाघ !!"
सब-इन्सपेक्टर – "हवल्दार ! यसलाई दुइ लात लगाएर भित्र हालिदेऊ !"
×× ×× ×× ××

दुइजना लफंगाहरू आपसमा बात गरिरहेछ –
पहिलो – "आज बल्ल-बल्ल ग्यासलाई चिठी लेखें"
दोस्रो – "ताल चैं नलगा न 'क' र 'ख' त लेख्न सक्तैनस, लेख्छस चिठी ?"
पहिलो – "अरे यस्मा झुट बोल्ने के कुरा छ ? मेरो गर्ल फ्रेन्डले पनि पढ़नु जान्दैन।"
×× ×× ×× ××
चंखे ग्राहक – "यो टाईको दाम कति हौ दाइ ?"
दोकाने – "दुई सय।"
ग्राहक – "आमाऽऽमाऽऽमा, दुई सयमा त राम्रो जुत्ता नै पाउँछ !"
दोकाने – "त्यसो भए जुत्ता नै घाँटीमा बाँधेर हिड़नु नी भाइ ।"
×× ×× ×× ××

सुमाईट १९९४ की

इस अंक में

१. गुरुदेव ! शत-शत प्रणाम ——— ६८
२. दुनिया ——— ६८
३. राष्ट्रीयता ——— ६९
४. हमारा धर्म : मानव धर्म ——— ७१
५. हास्य प्रश्न ? ——— ७२
६. दहेज ——— ७३
७. शिक्षा ——— ७४
८. विस्फोट ——— ७५
९. शिक्षक ——— ७६
१०. बन्धन तोड़ ——— ७७
११. आओ सत् संकल्प लें ——— ७८

हिन्दी खण्ड

सम्पादक :

श्री वी० सी० मिश्र

गुरूदेव ! शत-शत प्रणाम

❑ मृगेन्द्र मोहन
कक्षा - १०वीं

तव परम ज्योति से, रविमयंक,
भरते नित जग के दिव्य अंक।
तू अखिल विश्व का संचालक,
तू परम-विभूति आप्त-काम ॥ गुरूदेव० ॥

तव विश्वरूप यह नील गगन,
तव अनन्त रूप यह काल गहन।
कण-कण में तू ही व्याप्त रहा,
तू घट-घट वासी श्रीराम ॥ गुरूदेव० ॥

प्रशस्त जलधि का उच्च गर्जन,
उत्तुँग उर्म्मि का शुभ नर्त्तन।
सच्चिदानन्दमय मनोहरी,
तेरा ही अभिनव रूप ललाम ॥ गुरूदेव० ॥

हिमगिरि का शुभ स्वर्णिम प्रांगण,
अनुपम सुषमा नन्दन कानन।
नील - गगन का दिव्य अरुण भाल,
तेरी विहँसी नयनाभिराम ॥ गुरूदेव० ॥

तू परम विभूतिमय 'परम' रूप,
तू ही 'अद्वैत' तू ही 'स्वरूप'।
युग - युग में तू आया करता,
बन कभी राम बन कभी श्याम ॥ गुरूदेव ॥

●

दुनिया

❑ अज्ञात

जब से होश संभाला है,
मुझे कुछ सवाल ने मारा है।
सच्चाई की कीमत क्या है ?
अब दुनिया की हकीकत क्या है ?
क्या झूठा आज विवेकी है ?
क्या सच्चाई शहीदी है ?
उत्तर मिला, "सुन रे बालक,
असत्य कलयुग का शिलान्यास है।
सत्यसंघों का अब कोई न आश है।
वहशी झूठा मुदित हुआ आज,
पाकर दुनिया का सिरताज।"
मैंने मन में सोचा,
"कल तक तो सुना था
सच्चाई छुपाए न छुपती।
फिर सच्चाई क्यों है आज यूँ थिरकती,
आज झूठ ने सच पर विजय पाई,
सच झूठ से आजीज आई।
झूठ बना हुआ है आज,
सत्यसंघों का आततायी।
आज हर सच की लकुटी
वंचना से मात खाई।
पर इस कलयुग में भी,
मुझे हैरत आई।
देखा सच्चाई और इमानदारी
मरे नहीं जिन्दा हैं।
चोरों के बीच हैं उन्होंने
एक कुटिया बनाई।

●

राष्ट्रीयता

❑ मृगेन्द्र मोहन
कक्षा - १०वीं

आधुनिक युग के वैयक्तिक एवं समष्टिगत जनमानस को जिन भावनाओं ने सर्वाधिक प्रभावित एवं आन्दोलित किया है, उनमें राष्ट्रीयता की भावना संभवतः शीर्षस्थानीय है। इस भावना से केवल राजनीतिक संस्थाएँ ही प्रभावित नहीं हुई है, अपितु मनुष्यता और मानव समाज का आर्थिक सामाजिक सांस्कृतिक आचार पक्ष भी गहराई तक आक्रान्त हुआ है। इसके चलते राष्ट्रपरक राज्यों का प्रादुर्भाव तो हुआ ही है, आज सार्वभौम राज्यों के बीच पारस्परिक सम्बन्ध निर्धारण की रूप-रेखा भी इसी भावना के हाथों संवारी जा रही है।

राष्ट्रीयता का स्वरूप निर्धारण करते हुए यह कहा जा सकता है कि यह ऐसे समुदाय विशेष की विशिष्ट समूह भावना है, जिसकी प्रजाति, धर्म, संस्कार, भाषा, अर्थ तन्त्र, इतिहास, जीने की कला, जीवन के प्रति दृष्टिकोण और भविष्य सम्बन्धी आदर्श एक है। एक धर्म, एक संस्कार, एक भाषा, एक इतिहास और जीवन के प्रति समान दृष्टिकोण सम्पन्न जब कोई प्रजाति अपनी कामनाओं, कल्पानाओ और आदर्शों को मूर्त रूप देने के लिए एक राजनीतिक झंडे के नीचे एकत्र होती है, तब राष्ट्रीयता का अविर्भाव होता है इसकी चरम निष्पत्ति तब होती है जब उस प्रजाति विशेष के मानस में यह भावना जड़ जमा लेती है कि उसका प्रथम और अन्तिम कर्त्तव्य उसके राजनीतिक संगठन के लिए सर्वस्व की आहुति दे देना है।

"जिसको न निज गौरव तथा निज देश का अभिमान है।
वह नर नहीं नरपशु निरा और मृतक समान है॥"

मानव मन प्रेम का पवित्र मन्दिर है। हम इस प्रेम भावना का विकास क्रमिक रूप से करते हैं। हमारे प्रेम की प्रथम क्रीड़ा का प्रांगण हमारा अपना परिवार है, जहाँ हम अपने माँ-बाप, भाई-बहन तथा अन्य पारिवारिक सदस्यों के साथ संबंध स्थापित कर अपनी शाश्वत तृप्ति का परिचय देते हैं एवं जिसके फैलाव और विस्तार मे अपनी जन्मभूमि की गोद में स्थित सभी सूक्ष्म एवं स्थूल पदार्थों के प्रति हमारी रागात्मक ललक उठती है। हम देश के हर कण और अणु से ऐसा रागात्मक संबंध स्थापित कर लेते हैं कि हममें और उनमें कोई अंतर नहीं रह जाता है। हम अपने देश के हो जाते हैं और देश हमारा हो जाता है। दोनों के बीच अन्तराल की कोई खाई नहीं रह जाता है। अतः उसके प्रति व्यंजित

हमारा प्रेम सही रूप में भ्रमित है। स्वामी रामतीर्थ ने स्वदेश-प्रेम के दिव्य स्वरूप का परिचय देते हुए लिखा है – "ओह! मेरे शरीर की आकृति कैसी है? मेरी अन्तरात्मा विश्वात्मा है। जब मैं चलता हूँ तो सोचता हूँ भारत चल रहा है। जब मैं बोलता हूँ तो सोचता हूँ कि भारत बोल रहा है और जब श्वांस लेता हूँ तो सोचता हूँ कि भारत श्वांस लेता है।" मैं भारत हूँ। यही देश भक्ति का व्यावहारिक वेदान्त है। जार्ज बर्नार्ड शॉं ने डंके की चोट पर कहा था कि "जब तक देशभक्ति का मूलोच्छेद नहीं हो जाता, विश्व-शांति स्थापित नहीं हो सकता।" अब इस संबंध में हम आजादी की लड़ाई में कुर्बानी देने वाले राष्ट्रभक्तों का उदाहरण ले सकते हैं। स्वदेश प्रेम की अनुभूति ने ही उन्हें बलिदान हेतु प्रेरित किया। किसी भी व्यक्ति में स्वदेश-प्रेम का साफ अर्थ है कि वह जातीयता, साम्प्रदायिकता, क्षेत्रीयता की तुच्छ भावनाओं से ऊपर उठकर सिर्फ राष्ट्रहित का ध्यान रखता है, उसके लिए वह कोई भी कुर्बानी देने को तैयार हो जाता है। आज हमारे नवयुवकों में स्वदेश प्रेम का स्पष्ट अभाव है। वे जातिवाद, वर्गवाद एवं धर्मवाद के संकीर्ण दायरे में फँसकर व्यक्तिगत स्वार्थ-पूर्ति में लेते हैं। शैक्षणिक वातावरण पूर्ण दूषित हो गया है। राजनेता अपनी कुर्सी बचाने हेतु आम नवयुवकों को जाति-वर्ग का नारा दे गुमराह कर रहे हैं, जिससे छात्र स्वदेश प्रेम भूलकर इन संकीर्ण भावनाओं के शिकार हो रहे हैं।

इससे राष्ट्रप्रेम को काफी नुकसान हो रहा है। स्वदेश-प्रेम वह माध्यम है जिससे हम अपनी व्यक्तिगत, जातिगत या अन्य संकीर्ण भावनाओं से ऊपर उठ सकते हैं। अतः आज स्वदेश-प्रेम की ज्योति हर छात्र, नौजवानों में जगाकर हम उन्हें राष्ट्र का सच्चा सपूत बना सकते हैं ताकि वे आजाद, भगत एवं सुभाष की तरह राष्ट्रहित में अपनी कुर्बानी भी देने को तैयार रहें।

इतना ही कहना चाहेंगे कि देशप्रेम को विश्व की एक कड़ी के रूप में स्वीकार करना चाहिए अतः स्वदेश के प्रति यह हमारा निश्छल प्रेम हमारे हृदय की सहज स्वाभाविक कोमल वृत्ति है। स्वदेव-प्रेम का हमारे जीवन में बहुत महत्व है। यह हमारे जीवन का आधार है। जिसे स्वदेश से प्यार नहीं, वह महज पत्थर है – इसलिए श्री मैथिलीशरण गुप्त जी ने कहा है –

जो भरा नहीं है भावों से
जिसमें बहती रसधार नहीं;
वह हृदय नहीं है पत्थर है
जिसमें स्वदेश का प्यार नहीं।

हमारा धर्म : मानव धर्म

❑ समरेन्द्र मोहन
कक्षा - ८ सी

आज हमारे समाज में धर्म के नाम पर अनेक विवाद उठ रहे हैं। धर्म की आड़ में यदा-कदा कलह, उपद्रव, हिंसा भड़कते नजर आ रहे हैं। धार्मिक संगठन कुत्सित राजनीति का अखाड़ा बना हुआ है। ये सारी बिडम्बना की भीषण स्थितियाँ है। वस्तुतः हम अपने धर्म से विमुख हो गए हैं, उसके अर्थ का अनर्थ कर रहे हैं, तभी तो धर्म के नाम पर अलगाववाद, संकीर्ण संगठनवाद एवं परस्पर वैमनस्य को प्रश्रय मिल रहा है। वस्तुतः धर्म तो वह सेतु है जो मनुष्य को मनुष्य से जोड़ता है, तोड़ता नहीं। सच तो यह है कि मनुष्य तर्क, तथ्य व विवेक की उपेक्षा कर परंपरा के अंधानुकरण में विश्वास करने लगा है। वह अपनी बुद्धि पर ज्यादा भरोसा करने लगा है। ऐसी स्थिति में आवश्यकता है इनमें सामंजस्य व संतुलन कायम रखने की और यही वस्तुतः हमारा मूल स्वभाव यानी धर्म है। अर्थात् धर्म हमारे हृदय की निष्कपटता, उदारता व पवित्रता एवं मानवीय मूल्यों की कसौटी है, सत्यान्वेषण एवं असीम प्राकृतिक शक्ति के अधिकाधिक सृजनात्मक रूपान्तरण की दिशा में कुंठाओं से मुक्ति के व्यापक मार्ग को अपनाने की चुनौती है। इन पर हर गतिरोधी कारकों के प्रति आत्मस्वीकारात्मक सहज भाव से तितिक्षु होकर खरे उतरने की चेष्टा करना है और इस दिशा में लक्ष्यपर्यन्त संघर्षरत व गतिशील रहना ही हमारा मानव धर्म है। सच पूछा जाये तो इसके लिए किसी तथाकथित धार्मिक संगठन की शरण लेने की आवश्यकता नहीं है। अर्थात् हम समस्त मानव-समुदाय का एक ही धर्म है और वह है – मानव धर्म जिसका स्वरूप संगठनात्मक एवं विश्वव्यापी है, उस धर्म का अनुपालन भी वैयक्तिक एवं विश्वव्यापी होना चाहिए और इस परिप्रेक्ष्य में विविध मानवोचित गुणों; तथा प्रेम, सहानुभूति, सहिष्णुता, करूणा, त्याग, विनम्रता, कर्त्तव्यनिष्ठा, परस्पर - सहयोग व सद्भाव आदि के समुच्चय के रूप में स्वीकार किया जाना सर्वथा उचित है, जो हमारे व्यक्तित्व का परिष्कार कर सके, कुत्सित अमानवीय प्रकृतियों यथा-मिथ्याभिमान, वैमनस्य, कुटिल स्वार्थपरता, हृदय की कृपणता; दुराग्रह, हिंसात्मक प्रकृति आदि से हमें मुक्ति दिला सके, ताकि हम अपने सुन्दरतम मूल स्वरूप अर्थात् सत्य स्वरूप की अनुभूति कर सकें और उसी में अपने को प्रतिष्ठित कर सकें ।

पुनः इस संदर्भ में, मानव धर्म को अपनाना हमारा साध्य है और ये तथाकथित धार्मिक संगठन व धार्मिक ग्रंथ उसकी प्राप्ति के विविध साधनों के रूप में स्वीकार्य हो, जिनका उदेश्य वस्तुतः मानवीय मूल्यों अर्थात् मानव धर्म को ही उजागर करना हो। अतएव जो सिद्धांत, मत, दर्शन व शिक्षा मानव धर्म की स्थापना में सहयोगी हो, बिना किसी पूर्वाग्रह के सबों के लिए सर्वमान्य तथा स्वीकार्य हो, जिससे हम तटस्थ होकर निश्छल भाव से अपना आत्म-विश्लेषण कर सकें और अपने को अधिकाधिक सजग व सहज बना सकें, वही मानव धर्म है। इस प्रकार हमारे जीवन का लक्ष्य, अनंत ब्रह्माण्डीय अस्तित्व व विविध घटनाक्रमों मे अंतर्निहित सत्य का कृतज्ञता व श्रद्धापूर्ण भाव से अपने अज्ञात व सीमित जीवन-काल में ही यथासंभव रहस्योद्घाटन होने की दिशा में उन्मुख होना हो, सचेष्ट रहना हो और इसी दिशा में अपने जीवन-मूल्यों की सार्थकता सिद्ध होने में विश्वास करना हो। किन्तु इस दिशा में निम्नलिखित दो शर्तों के अनुपालन का संकल्प लेना सर्वथा उचित होगा और यह अनिवार्य रूप से विचारणीय भी है, पहला जान-बूझकर हमारी कोई ऐसी गतिविधि न हो जो किसी के जीवन पर प्रत्यक्ष या परोक्ष रूप से अनिष्टकारी या अवांछित प्रभाव डाले। दूसरा, हमारी गतिविधि यशशक्ति व्यापक रूप से हितकारी हो।

निस्सन्देह ऐसे व्यापक व परिमार्जित दृष्टिकोण को अपनाकर ही जीवन का उद्देश्य कुंठारहित कर्मसम्मत, विज्ञानसम्मत व न्यासिद्ध अर्थात् व्यापक हो सकेगा और तभी संपूर्ण पृथ्वी पर मानवता के सुन्दरतम स्वरूप की प्रतिष्ठित किया जा सकेगा। इसी में वस्तुतः मानव धर्म की सार्थकता निहित है।

हास्य प्रश्न ???

❑ सुनील किशोर प्रसाद
कक्षा - १०वीं 'ख'

प्रश्न – परीक्षा में तुम्हारे असफल होने तथा तुम्हारे दोस्त के अच्छे नम्बरों से पास होने के कारणों का संक्षेप में वर्णन करो।

उत्तर – परीक्षा में पास या फेल होना कोई महत्व नहीं रखता। महत्वपूर्व बात है परीक्षा में बैठना। फिर भी मेरे फेल होने व मेरे दोस्त के पास होने के प्रमुख कारण निम्नलिखित है;

१. पेपर से पहले दिन हमारे घर की बिजली गायब थी तथा दोस्त के घर पूरा समय बिजली थी। अत· वो नकल बनाने तथा महत्वपूर्ण पेज फाड़कर ले जाने में सफल हो गया।
२. जब मेरा दोस्त सोकर उठा तो उसने सर्वप्रथम अपनी माता जी का चेहरा देखा जब कि मैंने बदकिस्मती से आईना देख लिया।
३. जब हम स्कूल पहुँचे तो उसने गुरूजी को हाथ जोड़कर प्रणाम किया जबकि दुर्भाग्य से मैं भूल गया।
४. परीक्षा के वक्त उसे सभी होशियार विद्यार्थियों के बीच स्थान मिला जबकि मुझे मेरे ही जैसो के बीच।
५. सुबह के प्रणाम के कारण गुरूजी की मेहरबानी उस पर थी जबकि मुझे वे तेज नजरों से घूर रहे थे।
६. उसकी सीट खिड़की के पास थी।
७. मेरी एक जेब में नकल की पर्ची तथा दूसरी में ड्राइंग था। मैंने गलती से दूसरी जेब की पर्ची से प्रश्न हल कर दिया।

इस प्रकार उपरोक्त कारणों से हमें और आपको हमारी असफलता का गोपनीय रहस्य पता चलता है।

MERIT AWARD 1993

← **Jina Saha**
Kalimpong Girl's High School

Subarna Chettri →
S.U.M.I. Kalimpong

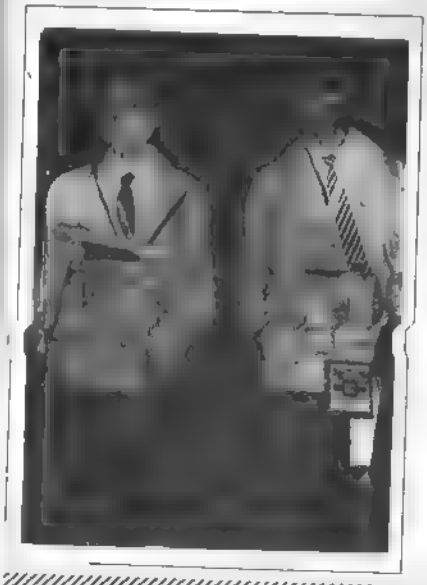

← **Miss Nandita Sharma**
Kalimpong Girls High School
&
← **Aroon Kumar Tamang**
S.U.M.I. Kalimpong

THE CHIEF GUEST OF THE DAY **'ANNUAL PRIZE DISTRIBUTION DAY '94'**
Mr. B. B. Basnet, the Director, Cinchona Plantation

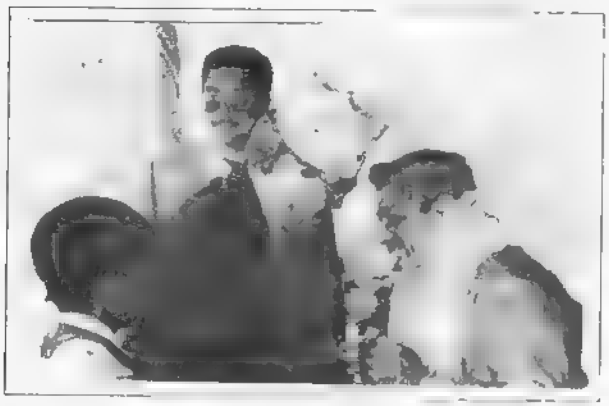

← **Mr. K. R. Thapa,**
A senior teacher, offering Khata to the Chief Guest

Accept the scarf, round your neck
you were a lotus of S.U.M.I.'S lake

Seeds that fell on fertile land →
brought forth fruits in manyfolds
↓

Visit of the Most **Rt. Rev. and Mss. Anand Chandulall** Moderator, C.N.I.

← Its the thought not the thing that counts.

Ex. Principal Shri P. R. Pradhan Presenting a gift to Mrs. Chandulall

Moderator and his wife flanked by the teachers and students escorted by the Principal through the Gateway. →

← **Mr. P. T. Bhutia** a senior teacher of the school paying "Namastey" to the Moderator

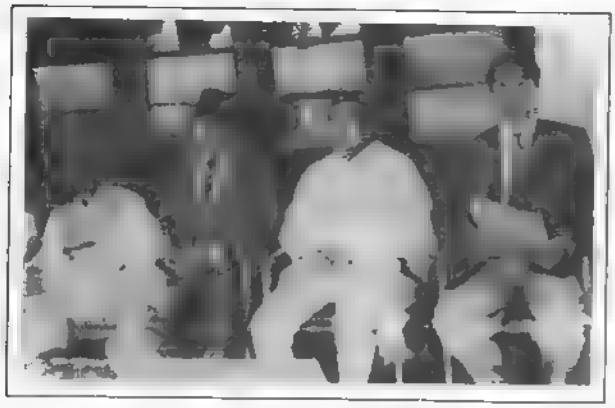

← It is not a secret that secretary of W.B. Board of secondary education **Prof. Ujjwal Bashu** Paid a visit to school

Scarf ... Before speech →

← Heavy is the neck that shoulders the responsibilities.

← "DOWN IN THE VALLEY"

Winners of the second Inter School Quiz Competition '94.
"St. Joseph's Convent"
Kalimpong.
With their teachers
"Sister Elizabeth & Mrs. U. Lee."

"**Mr. Suva** – a practical class" →

"Use left hand in handling solution
use right hand then for revelation

← Listen carefully to GAUTAM
and attain NIRVANA in
Computer Science

← Presenting different costumes,
We are, in school to-day
Present shall we as Alumni
In different colours someday.

Empty hands of to-day →
Will lead society someday.

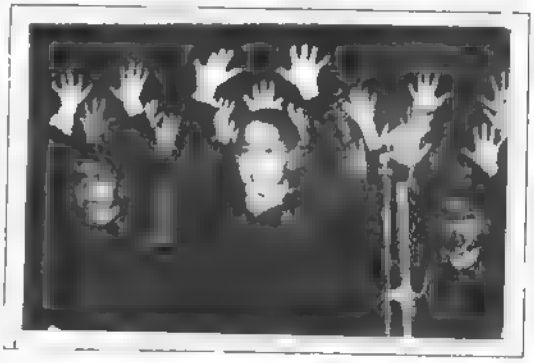

← Fruits of hard works
becoming envy of all folks.

Ex. Moderator, C.N.I. →
The Most Rt. Rev. Dr. J. K. Ghose
Speaking on the occasion of
"Wall Festoon"

SCHOOL PRIZE DISTRIBUTION CUM FOUNDATION DAY '94
&
S.U.M.I. ALUMNI DAY

← Left over rights, side by side
Love and gratitude, we can not hide.

Environment does not
create genious →

← Some passed out later,
some did early But all we love
SUMI dearly together.

← Left foot shoots front
Right hand slides back.

One remains incognito, →
Looks like better half
Mixing and matching found,
Taller by one half.

← We have hearts to sing a song
Rest can assure, it won't be long.

Think ! its trial on a hearing ? →
No ! its just Old Timers Gathering.

'दहेज'

❑ मोहम्मद इम्तियाज
कक्षा - ९वीं

हाय दहेज, हाय दहेज
कैसे पुछे, क्या है दहेज
इज्जत दहेज, सुरत दहेज
हाय दहेज, हाय दहेज॥

घर में बंधकर रहती है
इज्जत बड़ी कहलाती है
उस खानदानकी जो बेटी है
चुपके से दफनाती है॥

बेटी घर में जब आती है
कुड़ा ही बन जाती है
गंध से नाक घबड़ाती है
फेंकने को ही दहेज दी जाती है॥

दहेज दहेज, हाय दहेज,
दिल दहेज दिमाग दहेज
शिक्षा दहेज, सम्पत दहेज
इससे ही तो बढ़ता दहेज॥

बेटा हुआ बड़ा निराला
बेटी को पड़ा पछताना
विधि को है दिखाना
मानव को यूँ सताना॥

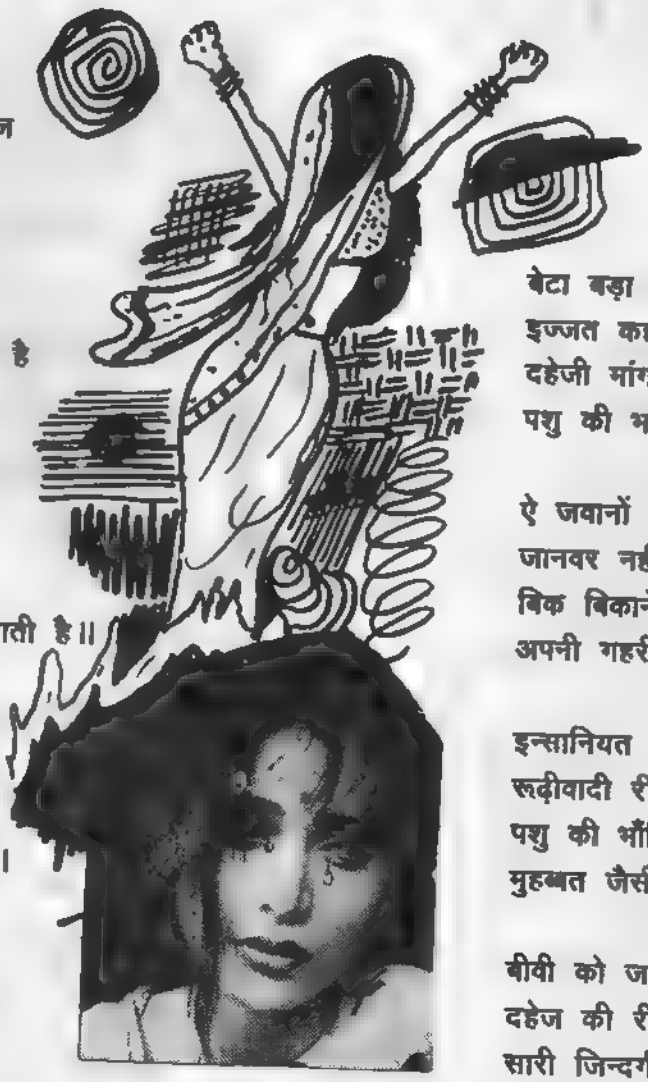

बेटा बड़ा हो गया
इज्जत कहां खो गया
दहेजी मांग बढ़ा गया
पशु की भांती बिका गया॥

ऐ जवानों खुद तो समझो
जानवर नहीं इन्सान हो
बिक बिकाने काम को तोड़ो
अपनी गहरी मुहब्बत जोड़ो॥

इन्सानियत का नाता मोड़ो
रूढ़ीवादी रीतको तोड़ो
पशु की भाँति बिकना छोड़ो
मुहब्बत जैसी रीतको जोड़ो॥

बीवी को जब लाओगे
दहेज की रीत भुलाओगे
सारी जिन्दगी निभाओगे
खुशीया साथ बिताओगे॥

▪▪▪▪▪▪

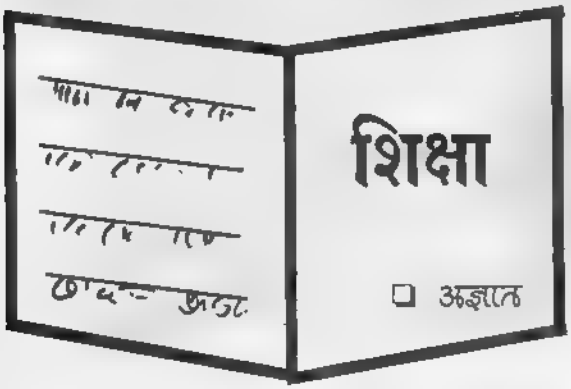

शिक्षा

❑ अज्ञात

शिक्षा ओ शिक्षा,
आज बन गई है तू भिक्षा।
रामवाणी सत्य निकला,
कलयुग घोर पापी निकला।
पाप आज अवगुण धोते हैं,
सच्चाई की क्या मज़ाल,
वो तो बाजार में ठेला ढोते हैं।
शिक्षा इसने तो तुझको भी नहीं छोड़ा,
आज तेरा स्तंभ इसके पापों ने तोड़ा।
गरीबी ने गरीबों को रोका,
सच ने सच्चाई को टोका।
सच बोला, "न जाने हुई कौन सी भूल,
आज बने हम पैरों की धूल।"
ओ शिक्षा तु भी सुन,
मत बजा तू अपनी धुन
कलयुग का कीड़ा गया चिपक,
तेरे उज्जवल कुर्ते पर आज।
कम किया है इसने तेरा साज।

आज तू भी बाजार में बिकती है,
पैसे पर तू भी लुटती है।
पैसा सर्टिफिकेट देता है।
यही कारण है कि,
अनपढ़ भी आज नेता है।
क्यों आज तेरी दीक्षा
हमारे लिए बनी है भिक्षा।
मत तोड़ हमारी आशाओं को,
उठा आवाज, छोड़ राजनीति,
आज बनकर वीर साहसी।
छोड़ बस्तों की किताबों को,
तोड़ अज्ञान के दरवाजों को।
जा तू बस्ती के गंदे घरों में,
खत्म कर दे अंधेरा,
बदल दे उनको उजालों में।
ओ शिक्षा सुन
आज अगर तू ना सोची
तो कल तू भी पछताएगी।
सच्चाई के साथ
खुद को धूल में मिली पाएगी।

विस्फोट

❑ मोहम्मद इम्तियाज
कक्षा - ९वीं

हमने किया रे बी० ए० पास
फिर ना है कोई रोजी पास।
नौकरी-नौकरी चिल्लाता फिरा
रिश्वत के साथ आरक्षित सुना आवाज।
दिल लगा तब जलने
धधकते फौलाद कि तरह।
न जाने बुझाऊँ कैसे, ये आग दिलका
न हाथ उठता, ना ही, जबान हिलता।
थर्रा जाती है, ये जवां
क्योंकि मैं हूँ बी० ए० पास।
मेरे लिए जीना दुस्वार हुआ
जीने के लिए पिना किसी ने सिखाया
वही अन्त में शराब कहलाया।
जब घूँट लगाया बोतलका
बंद हुआ कंपन जवां का
दर्द भरा आवाज निकला
बाजु का ताकत तब बिखरा।
एक हाथ में शिक्षा डाला
एक हाथ में तलवार
करने के लिए हुए खड़े
मातृभूमि पे ही वार।
तालीम से ना रोटी जुटा
क्योंकि है यहाँ पे आरक्षण जुड़ा।
बुरी कामों पे नजर लगाया
एक ही बार में सब कुछ पाया
आखीर में एक डकैत कहलाया
खुद एक दिन पकड़ा गया
उम्र कैद का सजा सुनाया
हाँ...आखीर जीवनभर, उसी ने खिलाया॥

हाय रे गुरू, वाह रे गुरू,
पता नहीं कब किया ये शुरू।
पैसे पर तु भी लुट गया है,
क्या कहूँ, आज तेरा जमीर भी बिक गया है।
था एक कलाकार तु,
कच्ची मिट्टी का कुम्हार तु,
साँचे में सबको ढालता था,
समाज इसलिए तुझे पालता था।
आदर्श तेरा महान था,
सच्ची शिक्षा का मकान था।
चाणक्य भी तु,
विश्वामित्र भी तु,
कलयुग का घोर परिणाम भी तु।
क्या बताएँ तेरे कार्य
जिसके बल पर कहलाते थे कभी आर्य।
आज तू कक्षा में जाता है,
पुस्तक देखा, और उल्टे पैर मुड़ जाता है।
शिक्षा जाए भाड़ में,
पैसा देखे तु आड़ में
धीरे-धीरे महीना पार किया।
झट से वेतन बाँध लिया।

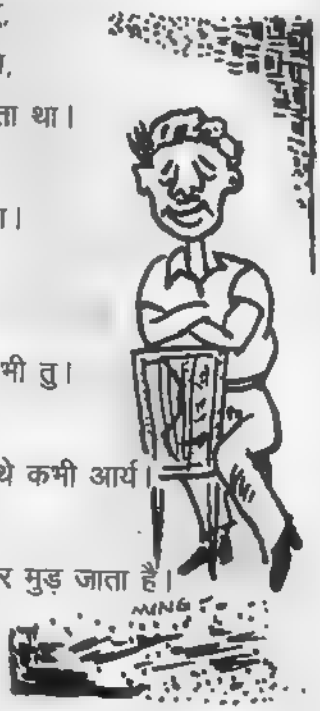

भूले भटके किसी ने कोई प्रश्न,
पूछ लिया कि श्रीमान् ये कैसे किया जाएगा।
तो उत्तर मिला, "गाइड खरीद लो
एनसर मिल जाएगा।"
परीक्षा में जब अधिकतर बच्चा फेल हुआ।
तो प्राचार्य का सर पूरी मेल हुआ।
प्राचार्य कड़के, "क्या पासींग मार्क्स की कड़की है।"
तो एक शिक्षक गरजे, "सर ये बच्चों की गलती है।"
प्राचार्य हुए अब प्रश्न हीन,
सोचे अब मेरा बजेगा तकधिनाधिन।
प्राचार्य ने अनुनय विनय किया,
बोले, "किसी तरह से सरका-सरका कर पास कीजिए।"
पासींग रेट १००% का हाफ कीजिए।
अब सुन रे शिक्षक यहाँ भी,
तु रूक न पाया।
आगे भी तुने खेल दिखाया।
सोचा लड़कों पास तो करना ही है।
पैसे भी उनसे लेना ही है।
कक्षा में जाकर बोला,
और कुविचार को सामने ठेला,
"जो लड़के फेल हुए हैं,
माता-पिता को लाएँगे,
साथ में उनको पास करने की
प्रक्रिया भी बताएँगे।"
किया सात का सत्तर तुने,
लिया सात का सात हजार।
तेरे इन्हीं कार्यों से शिक्षक,
आज विद्यालय है विद्या बाजार।

बन्धन तोड़

❑ मोहम्मद इम्तियाज
कक्षा – ९वीं

आग लगी रे, आग लगी,
कहाँ की ऐसी आग लगी
भाग पड़ी रे भाग पड़ी
कहाँ की परि ये भाग पड़ी।
सह चुकी हूँ, बेहद मैंने
और ज्यादा ना सह पाऊँगी
अब खुद कुछ करूँगी
सारी नारी को फिर बचाऊँगी।
नारी नाही किंचड़ से निकली
यह भी माँ की कोख में बिखरी
जिस छाती से तुने दूध चूसा
उसी छाती पे मैंने घूँट लगाई।
मैं भी माँ की पेट में पली हूँ
किसी किसी किंचड़ में नहीं
मैंने भी माँ की दूध पी है
कोई बापका घूटना नहीं।
खुद खटूँगी, कुछ करुँगी
नारी को फिर एक बनाऊँगी
दहेज की रीत में जल्ने से बेहतर
यूँ ही मर मिट जाऊँगी।
नारी फिर अब जंग करेगी
खुद के खातीर खुद मरेगी
समाज बन्धन जाति बन्धन
सबको अब ये तोड़ेगी।
साक्षरता में खुद खटो
नारी शिक्षा में फिर से डटो
पढ़ लिखकर विद्वान बनो
खुद की विचार से आगे बढ़ो।
हम आगे जब बढ़ेंगे
दहेज की आग में तब ना जलेंगे
इन्सान से इन्सानियत का जब राह सिखेंगे
कहीं भी तब डट कर रहेंगे।

आओ सत् संकल्प लें

एस० यू० एस० आई० 'आह्वान'

★ हम ईश्वर को सर्वव्यापी न्यायकारी मानकर उसके अनुशासन को अपने जीवन में उतारेंगे।

★ शरीर को भगवान का मन्दिर समझकर आत्म संयम और नियमितता द्वारा आरोग्य की रक्षा करेंगे।

★ मन को कुविचारों और दुर्भावनाओं से बचाये रखने के लिए स्वध्याय एवं सत्संग की व्यवस्था रखे रहेंगे।

★ इन्द्रिय संयम, अर्थ संयम, समय संयम और विचार संयम का हमेशा अभ्यास करेंगे।

★ "हम बदलेंगे–युग बदलेगा", "हम सुधरेगें–युग सुधरेगा", "विश्वास करो, विश्वास करेंगे।"

★ राष्ट्रीय एकता और समता के प्रति निष्ठावान रहेंगे। जाति, लिंग, भाषा, प्रान्त, सम्प्रदाय, आदि के कारण परस्पर कोई भेदभाव नहीं बरतेंगे।

★ चारो ओर मधुरता, स्वच्छता, सादगी और सज्जनता का वातावरण उत्पन्न करेंगे।

★ अनीति से प्राप्त सफलता अपेक्षा नीति पर चलते हुए असफलता को अपनायेंगे।

★ मनुष्य का मूल्यांकन उसके सद् विचारो और सत्कर्मों से करेंगे।

★ अपने आपको समाज का एक अभिन्न अंग मानेगे और सबके हित में अपना हित समझेंगे।

★ मर्यादाओ का पालन करेंगे, नागरिक कर्तव्यो का पालन करेंगे और समाज से प्रेम करेंगे।

★ समझदारी, ईमानदारी, जिम्मेदारी और बहादुरी को जीवन का एक अविछिन्न अंग मानेगे।

★ मनुष्य अपने भाग्य का निर्माता आप है, इस विश्वास के आधार पर हमारी मान्यता है कि हम उत्कृष्ट बनेगे और दूसरों को श्रेष्ठ बनायेंगे, तो युग अवश्य बदलेगा।

★ दूसरों के साथ वैसा व्यवहार नहीं करेंगे जो हमें अपने लिए पसन्द नहीं।

★ हर बात को विवेक की नजर से देखेंगे। परम्पराओं की तुलना में विवेक को महत्व देंगे।

★ अपना समय, प्रभाव, ज्ञान पुरुषार्थ एवं धन का अंश नियमित रूप से संसार के पुण्य कार्यों के लिए लगाते रहेंगे।

★ सज्जनों को संगठित करेंगे, अनीति से लोहा लेंगे और नव-सृजन का मार्ग अपनायेंगे।

বংলা খন্ড

সম্পাদক :

শ্রী কে সী মিস্ত্র

ক্যামেরার চোখ

শ্রী ক্ষিতীশ চন্দ্র চৌধুরী

প্রথম সে দেখা
ক্যামেরার চোখে
এপ্রিল ফুলে
ভরা আঙিনার পাশে,
ফ্রকের উপরে
শাড়ী পরা এক
দেড় দশকের
কিশোরী আসত বসে।
প্রভাত রবির
কনক কিরণে
বিভাসিত তনু
তন্বী তাপসী লতা
হিমালয় কোলে
রাজিতা সে যেন
বন্ধিতা উমা
গিরিরাজ গীতি ব্রতা।
তারপর তাকে
দেখেছি অনেক,
দেখেছি নীরবে,
অনেক অনেক বার,
খুঁজেছি কি যেন
গভীর গহনে,
সারা মনলোকে
মেলেনি হদিস যার।

জীবনের স্রোতে
কত বহে গেছে
কত মুছে গেছে
হাসি কান্নার রোলে
যায়নিকো মুছে
প্রথম সে দেখা,
মনে পড়ে তাকে;
যাইনিকো আজো ভুলে।
অবসাদ নত
অস্ত অচলে
শ্রান্ত পথিক
বসেছিল পথ তলে
এপথে সে যদি
আসে কোনদিন
শেষবার তার
দেখা পাই যদি ব'লে।
সহসা সেদিন
দেখা হলো শেষে,
সদ্য স্নাত
ম্যাকসি বসন বাসে।
প্রথম দেখার
সব উপহার
ফিরায়ে দিল কি
হেসে কিবা উপহাসে ?

বিচার

বিনয় বিহারী
ক্লাস VII

নিজে না বাঁচালে কভু
বাঁচেনাকো মান,
সুর বিনা হয়নাকো
সৃষ্ট কোন গান।
দিন পারে বিদূরিতে
রাতের তমোসা
শুদ্ধ বিচার মনে
আনে নব আশা।
মরন রয়েছে তাই
এ জীবন দামী
বিধাতা আছেন ব'লে
নত হয়ে নমি।
শ্রম বিনা সফলতা
আসে ব'ল কবে!
নিষ্ঠাবান, সন্ধানী যে
সার্থকতা লভে।
মনন সংযম মনে
আনে আত্মজ্ঞান
সর্বজীবে প্রেমীজন
মহৎ মহান।

STUDENT SHOULD REGARD SERVICE TO THE COMMUNITY AS THEIR MAIN OBJECTIVE THEIR MOTTO SHOULD BE "HELP EVER HURT NEVER"

সেবিকা

রাজু কুমার গুপ্ত
ক্লাস VII C

প্রানময়ী উচ্ছলতার
তুমি মহা প্রাণ
উৎসর্গ করেছ নিজে
সঁপি দেই আপন জীবন
দুর্গতের সেবা কাছে।
শত শত আর্তজনে করিতেছ ত্রান।
আদর্শ সেবিকা তুমি মহতি মহান।
শ্রান্তি ক্লান্তিহীন, অপার তৃপ্তির রসে —
আপ্লুতা তুমি সদা, কি বিচিত্রা তুমি,
দেখিয়াছি মুগ্ধ হয়ে
তোমাকে কত না রূপে।
কখনো জননী বেশে
কখনো বা ভগিনীর সম
করিছ দু:খীর সেবা বিধাতার নমি।
দেখেছি কখনো তুমি বিপদে মগন
আর্ত আতুত পাশে
কি অসহায়া তুমি
নীরবে ফেলিছ অশ্রু
কি অব্যক্ত বেদনায় করুন লগন।
জীবনের ধর্ম কর্ম, পান্থ পথ দিশা
তুমিই জেনেছ জানি, মুরতি অম্লান
বিলায়ে দিয়েছ তাই
দুহাতে নিজেরে তুমি
জীবন মানব প্রেমে করি আত্ম দান।

পরিশেষ

আবিদ আলি
ক্লাস VII

আমার বাড়ী, আমার ঘড়,
আমার সংসার ব'লে
রাত দিন তুমি হাহাকার করছ,
কখনো সদর্পে জাহির করছ নিজেকে।
হায় বন্ধু এ সাধ তোমার
বৃথা শুধু অরন্য রোদন।
নিজেকে ভাবছ তুমি অবিনশ্বর ?
নশ্বর দেহ ধারন করে
কে কবে অবিনশ্বর হতে পেরেছ
তাকি ভেবে দেখেছ।
নিজের জীবন সহ যাহা কিছু দেখছ
যে সব বস্তু নিজের ব'লে ভাবছ
তার কোনটাই তোমার নয়
নয় কোনটাই চিরস্থায়ী
কালের প্রবাহ ধারায়—
সব কিছুই একদিন ভেসে যায়;
মুছে যায় তার সকল চিহ্ন।
ওগো বন্ধু! তোমার সব কিছুর সমাপ্তি
ওই নির্জন মাটির কবরে।
তাই ওই কবটাকে
সদা স্মরন রেখে,
বন্ধ কর তোমার ওই—
"আমার আমার" ব'লে ক্ষিপ্ত হাহাকার।

উর্বশী

শ্রী তরুণ তপন থাপা

শীতের শিশিরে
সারারাত নেয়ে
উষার উষসী হে উর্বশী!
সারা হিমালয়
সাজে অপরূপ
মাখিয়া অঙ্গে ওরূপ রাশি।
কুয়াসা বসনা
দেব অস্থিরা
সাজায় অর্ঘ্য স্বর্ণ থালায়
উদয় অচল
নবারুন রাগে
কত বিচিত্র রঙেরমালায়।
কাঞ্চন গিরি
কনক বরনে
ঝলকি উঠিছে আকাশ কোলে,
তুষার শৃঙ্গে
মেঘ বলাকারা
হালকা ছন্দে পাখনা মেলে।
হিমেল হাওয়ায়
কম্পিত ধরা
প্রভাত রবির কিরণ মাখে,
পাখীর কুঞ্জন
ঝরনা ছন্দ
চির নবীনতা শতধা আঁকে।

Himal (India) Printing & Publishing House

Contact Point : Kanchan Cinema hall Complex, Reshi Road, Kalimpong - 734301, Ph. : 56296